

САОДАТ

6-7
2020

1925 йилдан чиқа бошлаган

Шоҳсанам Худойбердиева:
– Миллий қўғирчоқларимиз болаликнинг ишончли
тарбиячиларидир.

Усмон Носир

(1912 – 1944)

“Усмон Носир адабиётимизга чақмоқдек кириб келди”, дея эслашади унинг замондошлари. Дарҳақиқат, ёшлик эҳтирослари, тафаккур тарзи, ҳатто, ижод маҳсули ўзига хос бўлган бу шоир давраларга кириб шеър ўқиганида майдонлар, томошагоҳларга тўлган одамлар адабиётнинг куч-қудратини ҳис қилганлар, унга ишонганлар, унга эргашганлар.

Ўзининг “Юрак”, “Меҳрим” каби китобларига кирган уйғотувчи шеърлари “Нахшон” сингари оҳанги мафтункор достонлари билан тилга тушди, элига севимли бўлди. Афсуски, халқимиз бошида сермалган қатагон қиличининг зарбаси Усмон Носир қисматига ҳам чандиқ солди. Парвози авжида қаноти синди. Фақат Ватан мустақиллиги бу бетакрор истеъдод эгасига иккинчи умр берди. Айни кунда Усмон Носир ижоди севиб ўқилмоқда, атрофлича ўрганилмоқда.

Муаззам Шарф намоёнди сенинг покиза жонингда

УСМОН НОСИР

Юрак

Юрак, сенсан менинг созим,
Тилимни найга жўр этдинг.
Кўзимга ойни беркитдинг,
Юрак, сенсан ишқибозим.

Сенга тор келди бу кўкрак,
Севинчинг тошди қиргоқдан.
Тилим чарчар ажаб гоҳи
Сени таржима қилмоқдан.

Сен, эй, сен – ўйноқи дилбар,
Зафардан изла ёрингни.
Тўлиб қайна, тошиб ўйна,
Тирикман, куйла борингни.

Итоат эт!
Агар сендан
Ватан рози эмас бўлса,
Ёрил, чақмоққа айлан сен,
Ёрил! Майли, тамом ўлсам!..

Қадриятлар

қадринг кўтарар

Ҳаёт – оқар дарё. Дақиқа, соат, кун, ҳафта, ойлар сувдек оқиб ўтиб турибди. Кетаётган, ўтаётганлар ўзи билан кимларнидир, нималарнидир олиб кетади. Баъзида келган, келаётганлар кетган, ўтганларнинг ўрнини тўлдиради. Гоҳи тўлдириб, аввалгисидан ошириб ҳам юборадики, ундан кўнглимиз ўсади. “Ўнгланияпмиз, яхшиланаяпмиз”, деб суюнамиз. Аммо шундай йўқотаётган, йўқотиш хатари бўлган бойликларимиз борки, ундан ажралсак, бироз беўхшов бўлса-да, айтмай, белибос, кийимсиз, қараса кўз, айтилса сўз уяладиган кимсага ўхшаб қоламиз.

Гап маънавиятимизга лой сачратаётган, доғ тушираётган бир иллатнинг оғриғи билан боғлиқлигини англагандирсиз. “Уфф, янами?” демассиз. Аслида мен ҳам бугуннинг қувончларини, бугуннинг янгиликларини бир сийлов сифатида қабул қилиб, халқимизнинг ҳаётига нур олиб кираётган яхши ўзгаришлардан бошим кўкка етиб яшаётганлардан бириман. Қани эди, кўксимни баланд кўтариб, оғзимни тўлдириб, фақат қувончлардан сўзласам... Аммо атрофимизни кўряпмиз, кузатяпмиз... Ҳали чилласи чиқмаган келинчак ўз ётоқхонасида тўйдан аввал кўнгилхушлик қилиб юрган кишиси билан биргалашиб бир ёстиққа бош қўйган жуфти ҳалолнинг жонига зомин бўлган... Бу ёвузликнинг, шармисорликнинг илдизи қаерда? Халқимизда “Андиша” деган ҳамма халқда ҳам учрамайдиган, қайси миллатнинг маънавий хазинасида бўлса, уни бойитган, обрў либосини, иззат тожини кийдирган бир сўз бор. Шогирдларининг айтишича, устоз шоира Зулфияхонимнинг шеърларини бошқа тилга таржима қилаётганда, таржимон:

– Бу “андиша” деган сўзнинг таржимаси бизда йўқ экан-ку, – деганида опамиз:

– Чунки бу тушунчанинг ўзиям фақат бизда бор, унинг синонимини ахтариб овора бўлманг, – деган эканлар.

Юқоридаги фожиани яратган иллат эса ўша андишасизлик, андишанинг кўтарилгани. Келинчакнинг қайнота, қайнона, ҳатто, ҳар бир нарсани кўргувчи Оллоҳдан андиша қилмагани... Шу гапларни ёзаяпман-у, қишлоғимизда оғиздан-оғизга ўтиб, дoston бўлган бир воқеани эсладим.

Севишганми, севишмаганми, ё “Никоҳ муҳри Худо” дея тақдирини боғлашганми, ўн саккиз ёшли Салима билан 24 ёшли Абдурасул турмуш қуришади. Орадан уч кун ўтгач, кўёв-келиннинг болишидан райхонлар ҳиди кўтарилмай, оддий бўлса-да, ўзларига

ярашган тўй либосларининг оҳорига гард тушмай, Абдурасулга ҳарбий комиссариатдан чақириқ қоғози келади. На чора? “Уруш кўпга келган тўй, эр йигит учун мардлик синови”, дея аҳли хонадон уни кузатишга чиқадилар. Онаизор юраги йиғлаб, кўзи қулиб кетаётган ўғлони орқасидан:

– Болам... – дея чақиради, яқин келгач, оҳистагина:

– Уч кун умр қилдинг, агар сендан келинимда бирор нишона қолган бўлса, билганинг ҳақида белги қолдир, токи қайтиб келганингда, ўғлингми, қизинг олдинга югуриб чиқса, гумонга борма! – дейди. Оналар доно-да, Абдурасул унинг айтганини қилиб, рўпарасидаги дарахтга мих қоқади-да.

– Агар фарзанд кўрсам, шу михга унинг беланчагини боғланглар, – дейди...

Дарҳақиқат, кўёв уруш майдонига кирар-кирмас келинчакнинг ой юзига доғ туша бошлайди. Лекин унинг гўдаги “Ота” дея олмайди, қаттол уруш уни отазорига айлантиради. Орадан олти ой ўтиб, Абдурасулдан қорахат келади. Бизнинг оналар бошқача, бизнинг оталар бошқача! Ўғлидан жудо бўлиб, юраги қорақуюкка айланган бўлса-да, ўн саккизида сўла бошлаган келинчакка:

– Болам, ёшсиз, кетганнинг орқасидан кетиб бўлмайди. Турмуш қилинг, биз розимиз, – дейишади. Гўдагини “Дада ўғлим, ота ўғлим”, дея эркалаб таскин топаётган, соғинч оловига сув пуркаётган келинчакни эшитган:

– Ўғлингиз айтганидай, улар қоқиб кетган михга Ёдгоржоннинг беланчагини осдим. Мен учун у оддий чўян мих эмас, унда боламнинг отасининг сўнгги нигоҳи қолган. Сўнгги нафаси шунга урилган, уйдаги сўнгги сўзини шу эшитган. Мен ҳар кун ўша мих билан гаплашаман... Унга илтижоларим, соғинчимни тўкаман. Агар сизлар айтгандек, бошқага кетсам, умр йўлдошимнинг ёди нима бўлади? Одамлар нима дейди? – дея йиғлаган экан. Қаранг-а, ўша михдан андиша қилиб уч кунлик турмушдошига садоқат сақлаб ўтган бу аёлнинг юраги қандай юрак, кўнгли қандай кўнгил экан? Бу михга унинг неваралари, эвараларининг ҳам беланчаги осилибди. Васиятни адо этганини аёл ўзи, тақдири учун мукофотдай қабул

қилибди. Бундай андишани кичик ҳарф билан ёзиб бўладими? Шивирлаб айтиш мумкинми?

Ана энди икки келинчакни қиёсланг: андиша унинг хонадонига нима берди? Ота-онасининг интиқ қалбига малҳам, ўғил-невараларга она садоқати билан фахрланиш ҳисси, эл орасида эса шаън, обрў... Иккинчисига андишасизликнинг бергани нима бўлди? Лаънат, жирканиш, қафас, маҳқумалик... Энг ёмони, унинг қилмишидан аёл номига доғ тушди. Фақат унинг ота-онаси эмас, кўча-кўйи, қариндошлари, ўқиган, ишлаган жойи... Ҳаммасига ундан қоралик сачради...

Жамиятдан андиша кўтарилгани ва бу ҳодисага бефарқлигимиз, “қилмишига яраша, жазоланди, баттар бўлсин”, тарзидаги муносабатимиз янги фожиаларга йўл очмайди, деб ким кафолат беради? Ахир, аёл киши ўзига хунар ўргатган устозининг уйига ўғрилиққа тушяпти. Қимматбаҳо тақинчоқларини ўғирлаб, сотиб, яна ҳеч нарса бўлмагандек, юрагини ушлаб “вой-вой”лаб ётган устозидан кўнгил сўрагани келибди...

Яна бир воқеани эсламасдан ўта олмадим. Менинг бувим (онамининг оналари) Марҳаматда тилга тушган чевар бўлган экан. Улар ҳақида:

– Толнинг япроғидан ҳам қўйлақ тика олади, – деган таърифлар юради. Шундай от қозонган чевар мижозлари эғни-боши учун ташлаб кетган матодан кафтча келадиған қийқим ортиб қолса, эгасига қайтарар экан. Агар ундан кичикроқ лахтак бўлса, розилигини олиб, ўзида қолдирад экан. Кейин бу қийқимлардан куроқ кўрпа, кўрпача, болиш қилиб қўли юпқа оилаларнинг фарзандлари тўй қилганида, сепига ҳадя сифатида кўшар экан. Кунларнинг бирида эртасига узатилаётган қизга кўрпа тикаётиб кафтдек қора атласни қўлида тутиб ўйланиб қолибди.

– Нима гап, буви? – деб сўрасалар:

– Мана шу атлас қийқим кўрпани очиб юборади, жуда қўйгим келяпти, – дебди.

– Қурайвермайсизми, игна, ип қўлингизда, – онам шундай деса бувим:

– Эгаси ҳали қўйлакни олиб кетгани келмади, розилигини олмай, қандай тикаман? – деган экан. Эртаси сахарлаб мижозининг уйига бориб, розилигини олгач, куроқ кўрпани битказган экан. Бугун эртақдай туюлаётган бу эсдаликнинг жозибаси, қиммати нимада? Ўша кимёи саодатимиз, кимёи маънавиятимиз, кимёи миллатимиз бўлган андишада эмасми? Эҳтимол, шу андиша туфайли, уни бизга, хужайраларимизга мерос қилиб қолдириб кетганлари боис биз ҳануз омон-омон ҳаётдадирмиз. Оллоҳ сувдан, қуёшдан ҳаводан мосуво этмагандир. Лекин омонатга хиёнат Худою банданинг наздида оғир гуноҳ эканлигини бир лаҳза бўлса-да, унутмаслигимиз керак. Андиша ҳам бизга ажодларимиздан омонат мерос. Уни олтин сандиқ – тоза қалбимизда асраб, авлодларга қолдириш бизга ҳам қарз, ҳам фарз...

Ҳей, андишасизлик билан гўдагини пуллаётганлар, яратган берган соғлом тўрт мучадан хиёлат бўлмай, ҳануз “бер-бер” дея кимларнингдир ёқасига ёпишаётганлар, оналикка иснод келтириб, кўкрак излаб тамшанган чақалоғини ахлатга ташлаб кетаётганлар, сиз фақат ўзингизнинг номусингизга эмас, андиша аталган миллатимизнинг сифат белгиси бўлган тушунчага қуя тушираётганингизни биласизми?

Яна ҳаёлим кетди: беш ёш қизим Дилсора даси кўчадан келиб, ювиниб, дастурхонга ўтиргач, ўйнаётган жойидан югуриб келди. Дадасини қучоқлаб йиғлаб юборди.

– Дадажон, мен гилос тагида ўртоғим Наргиза билан ўтиргандим. Сизнинг олдингизга чиқиб: Дадажон, ҳорманг! – деб қучоқлагим келди. Лекин Наргизанинг дадаси йўқ-ку... У ўқсимасин, дедим...

Мен гўдак қалби билан андишани билган қизчамни маҳкам бағримга босиб, кўзимга ёш олган эдим ўшанда. Худога шукрки, андишалилик бахти ҳали бор. Ҳали биз билан! Кўшнида аза бўлса, белгилаб қўйилган бўлса-да, карнай-сурнайли тўй қилишга андиша қиламиз... Қизларимиз ҳомиласи билинганча, ака, отаси ҳузурида кўринишдан тийилади. Кўкси кенг ўйилган қўйлақларга ҳамма аёл ишқибоз эмас...

Қандай чиройли экан, бор-йўғи етти ҳарф, (Етти рақами ҳосиятли рақамлигини ҳам унутманг) етти товушда ифодаланган бу латофат, фаросат, фасоҳат, назокат...

Тоғлар, иморатлар, яна нималардир емирилади, боғлар кесилади, улар беиз кетмайди, аммо миллий белгилар емирила бошласа, ўзликдан, ўздан чекиниш хатари пайдо бўлади. Дунёда шундай хатарлар бор, ундан халос бўлишга инсоният ожизлик қилади. Аммо қалбимизда, кўнглимизда бор бўлган андишадек хазинани йўқотмаслик, уни Фарбданми, қаердандир эсаётган тўзон, тўфонларга бермай асраб қолиш бизнинг ихтиёримиздаги ҳодиса. Бу ҳақиқат ёнимизда, ёдимизда тургувчи, бизга куч, шаън бергувчи қаддимизни баландлатиб, қадримизни кўтарувчи ҳақиқатдир.

Мунаввара УСМОНОВА

ТАҲРИРИЯТДАН:

Муаллиф бу зарурдан зарур мавзунини ёритар экан, ўз ҳаётидаги уч нурли воқеани эслади. Ҳолбуки, бундай воқеалар кўп. Ёмоннинг қорақуяси юқади, деганларидек, ҳадеб дилни хира қиладиган воқеа кечмишлар эсланса, ундан салбий қувват тарқалади. Бу фанда исботланган. Биз Сиздан андишани улуғлаган, унга умр берган инсонлар ҳақидаги ажойиб ҳикояларни кутамиз. Зора, кўп, хўп айтсак, сўзлаб, эшитиб, таъсирлансак... Бу сўз қиймати, бу туйғу қимматини теранроқ аңласак... Ёзинг, кутамиз.

Мен отамни кўрмаганман

Ойшахон Қўчқорова уруш фарзанди. Чунки 1941 йил 26 июлда Наманган шаҳрида туғилган, деб ҳужжатларига ёзиб қўйилган. Отаси ҳунарманд, шаҳарнинг косибларидан, 20 ёшда, онаси 16 яшар ҳали бўйи етиб улгурмаган қиз. Қийинчилик замонлар, одамларнинг қорни зўрға тўядиган кунлар. Бу қиз туғилибоқ отасига зор бўлишини ким ҳам билибди? Турсуной кундуз эри ишда, ҳовлиларга бир сидра қараб, сутига тўймаётган боласини юпатиш билан овора бўлар, кечалари бешик устида ухлаб қоларди. Келинчакнинг ўшандаги орзуси тўйиб ухлаш эди. Отинг қургур уруш бошланганига ҳеч қанча бўлмай, бўз йигитлар билан унинг отаси ҳам жангга жўнади. Гитлер деган олифта ёвузнинг босқинчилик орзуларини барбод қилиш учун дунёнинг бу четидаги чилласи чиқмаган чақалоқ Ойшахоннинг отаси ҳам косиб игнасини милтиққа алмаштириб, жангга жўнади.

– Болалигимда эсимни таниб-танимай уруш қачон тугаркин, менинг дадажоним қачон келаркин, деб юрагим эзиларди, – деб ҳикоя қилади Ойшахон опа. – Отам урушга кетган куни 35 кунлик чақалоқ эканман. Ҳарбий комиссариат Сардобада экан, отам сим тўсиқнинг ичкарисиди, онам ташқарисиди мени бир-бирларига тўсиқдан қайта-қайта узатишиб, дил изҳорлари қилишган, йўрғакларимга отамнинг кўз ёшлари томган экан.

Ҳунарманд шаҳарнинг ҳунарманд боласи – отам, ўша машъум урушга милтиқ ўқталиб кириб, биринчи учбурчак хатларини онамга ёзмай туриб, мени ота уйимдан олиб кетишибди. Сабаби отамнинг онаси вафот қилган, опоғдадам, икки бўй етган амаким билан бир ҳовлида ёш келинчак гап-сўз бўлмаслиги учун онамни ота-онаси кўч-кўрони билан кўчириб кетибди. Мен ота ҳовлимизга, маҳалласига зор бўлиб ўсганман. Икки яшарлигимда дийдорини ҳам кўрмаган отам душман ўқининг қурбони бўлган экан. Ўша даврдаги кўп болалар каби пешонамга отасизлик ёзилган экан. Қорним нонга тўймай, онамнинг пилта саватида катта бўлганман. Ҳалиям нонни жудаям яхши кўраман. Онам раҳматликнинг на ҳунари, на касби бор эди. Уруш пайти ишламаган сираям тишламасди. Беш йил ичида жангда қурбон бўлган дунё йигитлари ичида 350 минг ўзбекистонлик ҳалок бўлган бўлса, бизнинг Наманганда ҳам эркаклар сийраклашиб қолган эди. Беваси, еtimi йўқ хонадон йўқ ҳисоби эди. Ҳозирги Бобуршоҳ кўчасида мунғайиб юрган сағирлардан бири мен эдим.

Онамдан ўргилай, эрнинг нонига етолмаган бўлса-да, мани йўқчиликка, очликка бермаслик учун Чорсудаги чеварчилик цехига кўрпа тикишга тикувчи бўлиб ишга кирганлар. Иш орасида ҳам қўлларидан китоб тушмас эди. Китобга бўлган меҳр менга улардан ўтган. Олисдаги уруш тўфони бизнинг кўчаларимизни ҳам тўзитаётган йиллар, онам илк марта кўчадан нон кўтариб кирган кунлар ёдимда. Рўзгоримизга аста-секин барака кирди. Қорни тўқ одамнинг иши юришади. Эсимда: эллик биринчи йиллардан бошлаб яхши ҳаёт кечира бошладик. Тўлиқсиз ўрта мактабнинг бошланғич синфларини тугатиб, боғнинг ёнидаги 5-мактабда юқори синфларда ўқиганман. Ўқийман, онамга ёрдам бераман. Еттинчида ўқиётганимда икки дугонам – Тўхтаҳон билан Хадичахон мактабдан ҳужжатини олиб шаҳарда янги очилган тиббиёт техникумга ҳужжат топширишди. Мен ҳам шошиб қолдим, ҳамшира бўламан, оқ халат кийиб беморлар дардига шифо топаман, деб ният қилдим. Онам ҳайрон, етаклаб мактаб директориға олиб кирдилар. Директор йўқ, деб туриб олди.

– Турсуной, қизингиз яхши ўқийди. Андижон тиббиёт институтига боради, бу ҳамшира эмас, катта дўхтир бўлади, – деди. Ўша даврларда аёл шифокор жудаям керак экан. Янаям яхши ўқишга ҳаракат қилдим. Мактабни битиргунча, менга ўхшаб шифокор бўлишни мақсад қиладиган дугоналарим ҳам кўпайиб қолди. Олти нафар қиз бир мактабдан бир йилда баравар АДМИга кирганмиз. 1958-64 йилларда олийгоҳни тамомлаб ишга жойлашдик. Мутахассис кам бўлгани учун шифокорларга муҳтожлик бор эди. 1-шаҳар касалхонасида уч ой ишладим. Кейин тўйим бўлди. Маҳмуджон

Аҳадов исмли, биздан бир йил аввал тиббиёт институтини битирган жарроҳ йигитга турмушга чиқдим. Бахтимдан ўргилай, болаликда зор бўлиб ўсганим, киндик қоним тўкилган отамнинг маҳалласига келин бўлдим. Кўрмаганим, кўриб ҳидларига тўймаганим меҳрибонимнинг изларини излаб юрган кунларим эсимда. Болалигимда бир боришга зор бўлган, юрагимда армон бўлган кўчада отамни кўрганлар, яқинлари, жигарларим орасига бордим.

Ўша манзил одамлари корига яраб, дардига дармон бўлсам, ўзимизнинг қизимиз, деб алқаса бошим осмонга етарди. Шифокор бўлганимдан қувониб ёниб-қуйиб, тинмай ишладим.

Ойшахон опанинг бир кулиб, бир йиғлаб гапирган ҳикоясини тинглар эканман, хаёлан у босиб ўтган йилларни бирга одимлайман. У 1966 йил малака ошириб, 2-туғруқхонада даволовчи шифокор бўлиб иш бошлаган.

1968 йилдан бўлим мудури бўлиб, бир умр битта туғруқхонада, бир вазифада меҳнат қилган. 1974 йилдан 2008 йилгача вилоят санавиациясида навбатчи шифокор бўлиб фаолият юритган. Бир кунда вилоятнинг ғарбидаги Попда, шарқидаги Учқўрғонда, яна Чустда шошилиш чакирувларда юрганларини кўпчилик билади.

Аллоҳнинг марҳамати кенг экан, Ойшахон опа умр йўлдошдан ёлчиди, қайнонаси меҳрибон чиқди. Музмархон китобдорнинг келини бўлди, меҳрига қоришди. Худойим уч фарзанд берди. Болаларини қайнонаси киприкларида асраб катта қилди. Эр-хотин иккиси яхши, билимдон мутахассис сифатида вилоятда донг таратиб ишладилар. Водийнинг турли вилоятларидан даво излаб Ойша дўхтирга ихлос қилиб беморлар келишар эди. Қайнонаси ҳам ўғли, келини билан фахрланар, улар изидан келган раҳматларни эшитганида ҳар гал боши осмонга етарди. Ўзи ош-овқатигача пишириб болаларини оқ ювиб оқ тарарди. Баъзан уларга раҳми келиб: “Болаларим, бу қанақа ҳаёт бўлди, ойнинг ўн куни бирингиз, ўн куни яна бирингиз тунги навбатчиликда турсангиз, бир-бирингизни қачон кўрасиз? Ёшлик ғанимат, ҳаёт бир марта берилади, яшаш керак, заҳмати чекиб юравермай, роҳатини ҳам кўриш керак-ку”, – дерди. Ойшахон опанинг қизарган кўзлари куларди.

– Бир мизғиб олай, онажон, борлигингиз катта бахт, – деб хонага кириб уйкуга кетарди. Болалигида қорни нонга тўймаган бўлса,

БОЛАЛИГИМДА БИР БОРИШГА ЗОР БЎЛ- ГАН, ЮРАГИМДА АРМОН БЎЛГАН КЎЧА- ДА ОТАМНИ КЎР- ГАНЛАР, ЯҚИНЛАРИ, ЖИГАРЛАРИМ ОРАСИ- ГА БОРДИМ.

ёшлиги, умрининг гуллаган пайтларида кўзи уйкуга тўймади.

– Ҳозир уйкум қочади, – дейди Ойшахон опа. – Ғалати замонлар эди. Баъзан йўлларда ухлаб қолардим. Хўжайинимнинг ҳам операциялари кўп эди. Гўзал мавзесидаги тиббиёт марказининг жарроҳлик бўлими бошлиғи бўлиб ишлаганлар. Олий Мажлис депутати бўлганлар. Бирор беморга лоқайдлик қилмаганлар. Касбига хиёнат бизнинг қонимиздаям йўқ. Касбимизга бор илм, тажрибамизни бағишлаб ишлаган-

миз. Институтда ичган Гиппократ қасамига бир умр содиқ ўтдик.

Ўғиллари Баҳодир билан Жаҳонгир муҳандислик касбини танлашди. Қизи Гулузро она изидан бориб шифокорлик касбини эгаллаган эди. Гинеколог бўлиб ишларди, тиббиёт фанлари номзоди эди. Кутилмаган автоҳалокат туфайли оламдан ўтди. Олима қизи, ёлғизгина юрагининг қувончи ҳақида сўз кетганда опанинг кўзларидан ёш қуйилди. “Гулузро докторлик ишини тугаллаш ниятида тинимсиз илмий изланишда эди. Ишлари чала қолди. Юраги тоза, ҳаммага меҳр билан қарайдиган, яхшилик қилишни ўзига одат қилиб яшаган қизимдан бир ўғил, бир қиз қолди. Биркам дунё экан. Бир умрга юракдан ўчмайдиган армоним бу...”

Сўхбат мавзуси бугунга келиб туташади.

Пандемия шамоли опанинг ҳовлисини ҳам четлаб ўтмабди, банкда ишлайдиган келинлари касал гумон қилиниб 14 кун шифохонада ётиб текширувдан ўтибди. Хайриятки, касаллик юкмаган экан.

Қачон ва қандай қилиб миллат қаҳрамонига айлангани ҳақида сўз кетганда опанинг намлиниб турган кўзларида қувонч, ифтихор туйғуси балқийди:

— Опа, аҳли Наманган сиз билан фахрланади, — дейман. Бизки, қанча суюндик, ўзингиз қандай ҳаяжонланган экансиз.

— У кунларни эсдан чиқариб бўладими! — дейди опа: — 1996 йил 26 август куни эди. Ахборот дастурида Президентимиз фармони ўқилган. Мени Ўзбекистон Қаҳрамони деб ўқиганини кўпчилик эшитган. Ўша куниям жарроҳлик столида кўзи ёриётган аёл билан бирга жон олиб, жон бераётган эдим. Хабарни айтишганда қулоқларимга ишонмадим. Бир лаҳза ўйланишга, хаёл қилиб вақтни бой беришга ҳақим йўқ, онаю боланинг ҳаёти хавф остида эди. Қувондим, ҳаяжондан титраб операцияни давом эттирдим. Шу алфозда ўн минг биринчи боламнинг жонини омон сақлаб қолганман. Эртаси куни мени вилоят тиббиёт бирлашмасига чақиришди. Ишдан ҳориб чиқиб, уйга боришга ҳам вақт тополмадим. Иш қўлагига келган эканман, кийимим, бепардоз келганим вилоят раҳбарларидан бўлган бир опа-хонга ёқмади, шекилли, менга норози қиёфада қараб қўйди. У вақтларда ҳаёт бошқачароқ эди. Ҳозиргидек тай-ёр қулай ва замонавий кийимлар йўқ, пардоз-андоз қилишга гўзаллик салонлари қайда, дейсиз? Бунинг устига ўзи табиатимда ортиқча ҳашамга мойиллик йўқ, табиийликни яхши кўраман. Ҳай, ўша куни вилоят бўйича тиббиёт катталари йиғилган экан. Тошкентдан келган соҳамиз вазири туришимга қараб, Фармонни ўқисам ҳеч ким қарсақ чалмаса нима қиламан, деб ўйлаган эканлар. Номим тилга олинishi билан зал қарсағу олқишларга тўлиб кетди. Мен ҳам тўлқинланиб кетдим. Бу нақадар катта эътироф, буюк ишонч

ҲАММА ШИФОКОРЛАР ҲАМ ФИДОЙИ. АЙНИҚСА, ҲОЗИРГИ КУНДА АЖАЛ БИЛАН ОЛИШИБ КУН-КУНЛАБ НЕЧА ТУНЛАБ БОШИ ЁСТИҚҚА ТЕГМАЁТГАН, ЎЗИ ҲАМ ВИРУС ЮҚТИРИБ ОЛИБ ЖОНИ АЗОБДА ЁШ ЖОНИ УВОЛ КЕТГАН, ЖОНИНИ НИСОР ҚИЛАЁТГАН ҲАМКАСБЛАРИМНИНГ ҲАММАСИ МИЛЛАТ ҚАҲРАМОНИ БУГУН. МЕНИНГ КЎКСИМДА ЯЛТИРАБ ТУРГАН ЮЛДУЗ УЛАРНИКИ ҲАМ.

эди, ахир. Бошимни дадил кўтариб, ҳамма йиғилганларга миннатдорчилик билдирдим. Тақдиримдан минг ўргулсам бўлади. Ҳамма шифокорлар ҳам фидойи. Айниқса, ҳозирги кунда ажал билан олишиб кун-кунлаб, неча тунлаб боши ёстиққа тегмаётган, ўзи ҳам вирус юқтириб олиб жони азобда ёш жони увол кетган, жонини нисор қилаётган ҳамкасбларимнинг ҳаммаси миллат қаҳрамони бугун. Менинг кўксимда ялтираб турган юлдуз уларники ҳам. Бошлари омон бўлсин, деб ҳар куни дуо қиламан.

Бирин-кетин азиз одамларимни ерга бердим: онам, қайнонам, бош эгам, қизим. Тақдир экан. Тикилиб келса, қисматга ҳеч ким чап беролмас экан. Қисматнинг ҳеч қайси шифокор даво топа олмайдиган калтаклари бор, кўнмай иложимиз йўқ. Ҳаёт гўзал, болаларимнинг боласи билан овунаман. Кўп китоб ўқийман. Ана, китоб жавонимда сизнинг китобларингиз ҳам турибди. Шеърларингизни яхши кўраман. Ундан ташқари, тиббиётдаги ҳамма янгиликларни ўқиб, ҳалиям керакли жойларини ён дафтаримга қайд қилиб қўяман. Ўрни келса, ишлаётган шогирдларимга ўргатаман.

Суҳбатларига тўймасам ҳам, бир кам саксон ёшга кирган опани аяб, ўрнимдан турдим. Ўзбекнинг қаҳрамони ҳам ўзбек-да. Эшигига келган одамни қадр қилади.

— Қолаверинг, ана, синглингиз кузатяпти, (Ойшахон опанинг оналари жуда узоқ йиллар эрини кутиб, ахийри, умиди узилгач, боз устига ота-онаси қистови билан турмуш қурган, бу турмуш опага уч сингил ҳадя этган экан), десам ҳам остонагача чиқдилар. Такрор-такрор раҳмат айтдилар. Ажойиб халқмиз, меҳнат қилиб ҳам жасорат кўрсатиб ҳам, тилимиздан “раҳмат” сўзи тушмайди. Балки, тақдирнинг бизга сийловлари, мана шундай соддадил қизларни миллат қаҳрамони даражасига кўтариб қўйгани ҳам шу камтарлигимиз, яхшилигимиз боисидандир.

Дилбар ҲАЙДАРОВА,
“Саодат”нинг вилоят мухбири.

ОҚРАБОТНИНГ

тилёрар узумлари

**Қашқадарё вилоятининг Қамашу туманидаги
Оқработ қишлоғи ўзининг узумчилик соҳасидаги
ютуқлари билан машҳур.**

Ҳудудда узумчилик билан шуғулланиб, даромад топаётган оилалар талайгина. Оқработлик Турдимурод бобо Раҳимов бундан 10 йил аввал 30 сотихлик томорқасига ток кўчатларини ўтказган эди. Бугун кўчатлар ўсиб-униб, ўз мевасини бериб, боғ оиланинг асосий даромад манбаига айланган.

– Қишлоғимизда узум етиштиришнинг ҳадисини олган боғбонлар кўп, – дейди Турдимурод бобо. – Мен ҳам уларга ҳавас қилиб, шу ишга қўл урган эдим. Дастлаб бироз қийналган бўлсам-да, тажрибали боғбонлар маслаҳатларига риоя қилиб, ток парваришининг ҳадисини

олдим. Узумни узум қилишнинг ўзи бўлмайди, йил, ўн икки ой фарзанд ўстиргандек меҳр берамиз. Сув, қувват берувчи қўшимча кучларни ўз вақтида қиламиз.

Ҳосилимиз ҳам шунга яраша бўлаётир. 30 сотих томорқада 200 туп ток бор. Ҳар бирдан йилга ўртача 60–70 килодан сара узум оламыз. Бу йил сифатига қараб узумнинг ҳар килоси 7–8 минг сўмдан сотилаяпти. Ҳисоб-китобларга кўра, мавсумда 80 миллиондан ортиқ даромад олишни режалаштираямиз.

Жамшид НОРҚОБИЛОВ,
(сурат), ЎЗА.

КҮНГИЛЛАРИ ҲАМ РАЙҲОНЛАР *яниги ифори эди*

Соғинч – энг чуқур изтироб аслида. Юрагингда дард симиллаб турганда, атрофинг тўла одам-у, бироқ чин меҳрибонни нигоҳинг излаб, имконсиз қолганингда, ана шу буюк соғинчга далда, тасалли излайсан, беихтиёр. Хотира эса бунда энг яхши дўст, энг одил кўнгилдошдир. Бугун биз дунёга шундай ёруғ ниятли фарзандларни бериб, элнинг дуосини олган яна бир онаизорни ёд этамиз. Таниқли шоир, Республика Маънавият ва маърифат маркази раҳбари Минҳожиддин Мирзо (Ходжиматов) билан бирга, у кишининг волидаи муҳтарамаларини хотирлаймиз.

– Минҳожиддин ака, рухсат берсангиз онангиз ҳақидаги суҳбат дебочасида ардоқли шоирамиз Муҳтарама Улуғованинг сўзларини келтириб ўтсам: “Минҳожиддин Мирзони эслашнинг ўзида кўнгилга ёруғлик, иссиқлик югуради. Ва ҳар гал дилимдан: “Аллоҳ кимга ўғил фарзанд берса, шу йигитга ўхшасин”, деган тилак ўтади.

Салобатли, файзли Эргашхон ая – Минҳожиддиннинг оналари билан учрашган кунимни тақдирга миннатдорчилик, шукрона билан эслайман. Аслида бор-йўғи бир мар-

та кўришганмиз, лекин қалбидаги эзгуликка йўғрилган гўзаллик борлигидан нур таратаётгандек эди у фариштали аёлнинг (Аллоҳ раҳматига олсин). Ярим соатми, бир соатми давом этган суҳбатда меҳрим тушди, бошқа кўришув насиб этмади. Аммо камсуқум Эргашхон аянинг маърифатли, саховатли, эътиқоди бутун, ўзгаларни эъзозлаш баробарида ўз шаъни-номини бегард сақлаган қалбининг янги-янги манзаралари мен учун ҳалигача Минҳожиддин тимсолида очилаверади”.

– Аввало, бу парчани келтирганингиз учун Сиздан ҳам, бир лаҳзалик суҳбатда Онамнинг қалбини кўра олган, сийратларини суратлантирган кадрдон опам Муҳтарама Улуғовадан ҳам миннатдорман. Биласизми, шу сўзлардан Онамнинг оналик меҳрини, ифорини туйгандек бўлдим. Кўряпсиз, кўзим ёшга тўлди, қалб изтироблари, армонлари, соғинчлари ўзини аён этяпти... Онамни соғинибман, тўғриси ҳар куни, ҳар лаҳза соғинаман, ҳозиргиси бошқача бўлди...

– Инсон қандай маррага, манзилга етмасин, онасини эслаганда ўша масрур болалик дамларига қайтади. Сизни улғайтирган даргоҳ, ота макон хотиралари ҳақида сўзлашсак...

– Мен Андижон шаҳрининг энг кўҳна масканларидан бирида туғилиб ўсганман. Болалигим шаҳар марказидаги уйимиз, маҳалламиздан ташқари, Алишер Навоий боғида, Андижоннинг эски шаҳридаги Хосиятхон буюмникида ўтган. Маҳалламизнинг қадимий номи “Қатортерак” бўлган, ҳа тўғри эсладингиз,

ўша Чўлпон туғилган маҳалла. Қатортерак – бу кенг тушунча бўлиб, у бир нечта маҳаллаларни бирлаштирган. Чунки Андижон шаҳрининг ҳозирги Алишер Навоий шоҳқўчаси, унинг атрофидаги бир қанча кўчаларни ўз ичига олган ҳудуд катталар тилида Қатортерак деб аталарди. Яқин қариндошимиз, таниқли шифокор Жўраҳон опа Холботированинг (Оллоҳ раҳмат қилсин) айтишларича, ҳазрати Чўлпоннинг кўп вақти бизнинг маҳалламиздаги қариндошлариникида ўтган экан. Улар ҳатто, Чўлпон “Кеча ва кундуз” романини маҳалламиздаги қариндоши Дўсмаат аканинг болохонасида ёзган, дердилар. Ўйлаб кўрсам, бизнинг маҳалламиз ва бизнинг атрофимиздаги маҳаллалардан маърифатпарвар кишилар кўп чиққан экан. Атоқли шоирамиз Саида Зуннунова биздан тўртта ҳовли нарида туғилиб ўсган. Раҳматли устозимиз Турсуной Содиқова “Агар Алишер Навоий боғининг ўртасидан циркул қўйиб айлантириб чизсанг, Андижоннинг барча улуғлари ана шу доиранинг ичидан чиқади”, дердилар. Восит Саъдулла, Эътибор Охунова, Турсуной Содиқова, Мукаррама Муродова, Фаттоҳхон Мамадалиев, Обиджон Валиев, Азиза Аминова каби кўплаб таниқли шоир, олим ва санъаткорларни айтишим мумкин. Онам туғилиб ўсган ҳовли бизниқидан уч бекат нарида ўша машҳур “Шум бола” кинофильми олинган майдон бозорга туташ маҳаллада эди. Бизни шаҳримизда ота тарафдан катта бобомизнинг номи билан Ҳожимуҳаммадхोजининг авлодлари, уларнинг ўғиллари бўлган Абдулқосимбойваччанинг набиралари, дейишади. Она тарафдан эса илдишларимиз Эски шаҳардаги машҳур Жоме ва Девонбой масжидларининг орқа тарафидаги манзилларга бориб туташаркан. Сизга буларни гапириб беряпман-у бутун болагимиз кўз олдимдан худди кино тасмасидек ўтапти. Барча ўтган азизларимнинг аввалида Онам Эргашхонойимнинг суратлари кўз олдимда турибди. Онам ҳамisha юрагимда, айтар сўзимда...

**Гўёки йил эмас, оний хушдайсиз,
Бир кечалик меҳмон – қочқоқ тушдайсиз,
Умрим дарахтига бир лаҳза қўниб,
Яна учиб кетган йўлчи қушдайсиз.
Мендан кетаётган кунларим, хайр!**

**Онам-ла кечирган онларим сизда,
Отам-ла кечирган онларим сизда,
Қандай қилиб айтинг, қўйиб юборай,
Қайтмай кетаётган тонгларим сизда.
Мендан кетаётган кунларим, хайр!**

**ЎЗ ҚАЛБИГА ХОС ҒЎЗАЛЛИК, САМИ-
МИЙЛИК, ЎЗГАЛАРГА ЯХШИЛИК ҚИЛИБ
ҚУВОНМОҚ, НАЗАРИ ТЎҚЛИК КАБИ
ХИСЛАТ ВА ФАЗИЛАТЛАРНИ ҚАЛБИ-
МИЗГА ЎТҚАЗДИ, ОДАМИЙЛИҚДАН,
ИЙМОНДАН ДАРС БЕРДИ, ЗАВОЛ КЎР-
МАСИН ДЕБ ДОИМО НАЗОРАТДА ПАР-
ВАРИШ ҚИЛДИ.**

– Оилангиздаги муҳит, чунончи, сизни шоир қилган омилларга тўхталсангиз. Бунда онангизнинг хизмати, далдаси муҳим бўлган, шундайми?

– Бир пайтлар суҳбатда мен “кўнглимнинг тарбиячиси онамдир”, деган эдим. Ўзимиз ҳам отамиз, отам Мирзобекхондан ҳам бир умр миннатдорман. Ҳали ҳануз падари бузрукворим ўқиб берган “Кийикнома”, “Иброҳим Адҳам” қиссалари, ҳеч бир китобда ёзилмаган, лекин ҳар бири мактаб бўлишга арзирлик ривоятлар қулоғимда. Барибир назаримда, кўнглимнинг тарбиясида оналарнинг ҳиссаси, таъсири кўпроқ бўларкан. Онам Эргашхонойим (маҳалламиз аёллари, айниқса, ёши улуғ бувиларимиз онамни ҳурматлаб шундай дер эдилар) бизга борини бахшида этди. Ўз қалбига хос ғўзаллик, самимийлик, ўзгаларга яхшилик қилиб қувонмоқ, назари тўқлик каби хислат ва фазилатларни қалбимизга ўтқазди, одаимийликдан, иймондан дарс берди, завол кўрмасин деб доимо назоратда парвариш қилди. Онамнинг меҳри, ширин муоамаласи қанчалар ўзига ярашса, кибрдан холи бўлган маърифатли салобати, виқори ҳам ўзига ярашиб турарди. Ёшлигида оилавий сабаб билан Тиббиёт институтини охиригача ўқий олмаган эканлар. Ҳуснихатлари жуда чиройли эди. Мен ҳамон улардай ёзишга интиламан. Онам ёшлигида чиройли шеърлар ёзган экан, айримларини ўқиб берарди. Шеърдаги умид, шижоат, сабру бардош, матонат бир умр онамга ҳамроҳ бўлди. Айтган сўзларининг ўзи бир дoston эди. Кибрга йўйманг-у, онам жуда чиройли аёл эди. Сурати ва сийрати бир хил... Улар тиккан дўппилар, пиширган таомлари, варақилар, nonлар... Ҳар бир ишга янгича ёндашишга интиларди. Волидам ўз армонларини биз олти фарзанднинг тимсолида орзуга, умидга айлантирган эди. Гулсевар

эдилар, ҳовлимизга фақат райҳон экардилар. Эрта тонг ва оқшом пайтлари уларни эркалаган каби сийпаганларида ҳовлимиз жаннат ифориға тўлиб кетгандай бўларди. Бутун маҳалламизга етарди у райҳонлар. Кўнгиллари ҳам ўша райҳонлар янглиғ ифорли эди. Ҳатто оламдан ўтганларида ҳам биз билан бирга райҳонлар ҳам бошини кўксига қўйиб йиғлаган. “Онам экан райҳонлар” шеъримни шу боис ҳам йиғлаб ёзганман:

**Ҳар тонг туриб сийпарди гул юзларин,
Эркалаган она каби қизларин,
Сирдош билиб айтганми дард, сўзларин,
Ўша чоғлар нени қилмиш баёнлар,
Достон экан онам эккан райҳонлар.**

Жуда чиройли ва ширали овози бор эди. Ҳазални шундай ўқирдиларки... Тўғрисини айтман, ҳали онамчалик гўзал ҳазал ўқиган аёлни учратмадим. “Отмагай тонг”, “Бунча зор этдинг мени”, “Баёт”, “Бу кўнгилдир, бу кўнгил” каби ўнлаб кўшиқларни куйлаганларида сел бўлиб тинглардик. Шунданми, хонадонимизда кўшиқ айтмайдиган киши йўқ. Акаларим, опаларим, синглим, мен – ҳар биримиз соз чаламиз. Уйимизда рубоб, тор, доира, чанг, дутор, электрон мусиқа асбоблари бор. Лекин шуларнинг дебочаси сифатида дастлаб қалбимга онам айтган “Юлдузим” алласи муҳрланган бўлса ажаб эмас. Чақалоқлигимда бешигимни тебратиб шундай алла айтар эканлар:

**Юлдузим десам ҳам оз,
Кундузим десам ҳам оз,
Бу дунёда нима яхши
Бўлса ундан ўзинг соз.
Ухла қўзим алла-ё,
Ухла юлдузим алла...**

Энг қизиғи, кейинчалик тилим чиқиб юра бошлаганимда ҳам, уйқум келса тиззаларига бош қўйиб “Юлдузим қилинг...” дерканман ва аллани эшитиб уйқуга кетарканман. Кейинчалик билсам, бу алла ҳассос шоирамиз Саида Зуннунова қаламига мансуб экан. Бу алла юрагимга шу қадар муҳрланган эканки, ҳамма фарзандларим шу алла билан вояга етди. Аёлим бу аллани ўрганди, қолаверса, онам дунёдан ўтгандан кейин ўзим ҳам уларни соғинсам, кичик фарзандларимга шу аллани айтардим.

– Волидангизни хурсанд қилган дамларингизни эсласак. Аслида оналар боласининг арзимаган эътиборидан кўнгли осмон бўлади. Тўғрими?

– Ҳозирги Ўзбекистон миллий университети журналистика факультетига 1982 йил киролмадим. Мендан ҳам кўра Онам роса эзилди-

лар. Кейинги йили омадим кулиб, мандатдан ўтиб университетдаги шаҳарлараро телефондан уйга кўнғироқ қилиб, талаба бўлганимни айтдим. Онам анчагача менга тасалли учун айтаяпти, деб ишонмадилар, охири ишонтирдим, хурсандчиликдан йиғлаб юборди. Ўзбек оналари ўзи шунақа... Ўша пайтда Ўзбекистон радиосида “Субҳидам салом”и эшиттиришини тайёрлардим. Ҳар гал тонгда эфирга кетгандан кейин биринчи кўнғироқ Андижондан бўларди. Волидамнинг дуолари менга куч ва ишонч бағишларди, қалбимни юварди. Кейинчалик тақдир тақозоси билан раҳбарлик лавозимларида ишлаб юрган пайтларимда ҳам онам туриб-туриб шундай деб қоларди: “Болам, бу ишларинг ҳам ёмон эмас-у, шу радиодаги ишинг яхши эди-да...”

– Онам учун энг гўзал шеърни ёза олдим, деб ўйлайсизми? Умуман, фарзанд қачон муқаррам зот олдидаги бурчдорлигини ҳис эта олади?

– Йўқ, кўп шеърларим бор, лекин кўнглим тўлмайди. Қандай тўлсин, бутун меҳр оламини шеърга тушириб бўладими?! Фарзанднинг бурчдорлиги мурғак чоғидан бошлаб меҳр кўринишида намоён бўлса керак. Бу ҳиссиёт у билан бирга улғаяди. Ўша туйғуни илғаб, унга қулоқ солган фарзанд онасини рози қилади. Барчага уни ўз вақтида илғаш, оналар дуосини олиш насиб этсин.

– Агар қиёс керак бўлса, оналарни нимага ўхшатган бўлардингиз?

– Фариштага, офтобга ўхшатамиз. Лекин аслида онанинг ўхшаши йўқ. Энг меҳрибон ва раҳмдил зот Оллоҳдир, наздимда, оналарни ҳам меҳрдан яратган бўлса керак...

Дилларимизни райҳонларга ошино этган, қалбларимизга одабийлик чечакларини эккан, иймонли, оқил, ориятли, назари тўқ қилиб ўстирган, кўнгилларимиз тарбиячиси бўлган марҳум ота-оналаримиз, устозларимизни Ҳақ раҳматидан бенасиб этмасин.

Наргиза АСАДОВА суҳбатлашди.

Адолат қарор топди ака-сингил тадбиркорлар оқланди

Ҳаётнинг мураккаб йўлларини босиб ўтиш осон эмас. Гоҳида бошга тушган турли савдолар олдида ожиз ҳам қоласан. Аммо адолатсизликка чидаш қийин. Фарғона вилоятида тадбиркорлик қилаётган ака-сингилнинг тақдирида оғир кунлар бор экан.

Ўзбекистон туманида яшовчи Мунтазамхон ҳамда акаси Сайдали Мухторовга ноҳақ айб қўйилиб, бир неча йиллар унинг азобини тортиш осон бўлмади. Ва ниҳоят адолат қарор топди.

Гап шундаки, ака-сингил суд томонидан ўзгача кўп миқдордаги 75 миллион сўмлик мулкни ва мулкка бўлган ҳуқуқларини қўлга киритиб, фирибгарлик қилганлик ва ҳужжатларни қалбакилаштирганликда айбли деб топилган. Иш ҳақининг йигирма фоизини давлат даромадига ушлаб қолган ҳолда уч йил ахлоқ тузатиш жазоси тайинланган.

М. Мухторова айбсизлигини исботлаш учун тинмай ҳаракат қилди. Жиноят ишлари бўйича Фарғона вилоят судига кассация шикояти ёзиб, оқлов ҳукмини чиқаришни сўради.

Баъзида шошма-шошарлик билан қабул қилинган қарор инсон ҳаётини бутунлай ўзгартириб юборади. Мунтазамхон тақдири билан боғлиқ ишни кўриш жараёнида ҳам шундай бўлди. Далиллар етарли бўлмаса-да унга ноҳақ айб қўйилди. Айбсиз айбдорга айланган бу қизнинг ўтган беш йил давомидаги кўрган-кечирганларини сўзлаш жуда оғир. У барибир ҳақиқат қарор топишига ишонарди. Шундай ҳам бўлди. Суд ҳар бир ҳолатга эътибор қаратди, натижада судланганлар томонидан фирибгарлик содир этилмаганлиги маълум бўлди.

Иш ҳужжатларига қараганда, М. Мухторова ва акаси С. Мухторов жабрланган Э. Турсунов билан унга тегишли хусусий корхона 75 миллион сўмга сотиб олишга келишган бўлиб, пулларнинг бир қисмини бериб, ўз зиммасига олган мажбуриятни жиноий жавобгарликка тортилиб, мулкий ноҳор аҳволга тушиб қолгани учун бажара олмаган. Бундай ҳолатда улар ўртасидаги низо фуқаролик ёки иқтисодий суд иши юритуви тартибида ҳал этиш лозим бўлади.

Мунтазамхон ва Сайдали Мухторовларга нисбатан чиқарилган жиноят ишлари бўйича Ўзбекистон туман судининг 2019 йил 4 ноябрдаги ҳукми бекор қилинди. Жиноят иши тугатилиб, улар реабилитация қилинди.

Тадбиркорлик билан шуғулланишни мақсад қилган ака-сингил фаолиятидаги ноҳақлик кеч бўлса-да, ўз якунига етди. Уларга нисбатан оқлов ҳукми эълон қилинди.

— Суд томонидан мурожаатимизга ҳолисона эътибор берилганидан хурсандмиз, — дейди Мунтазамхон. — Асосийси, адолат қарор топди. Илгарилари қанчалаб одамлар ноҳақлик қурбони бўлган. Биз ҳам шулардан биримиз. Бугун эса вазият бутунлай ўзгарди. Суд адолат кўргони бўлиб, оқлов ҳукмларини ҳам чиқаряпти. Келгусида бор билим, тажриба ва имкониятимизни тадбиркорлик соҳасидаги янги гоёлар учун сарф этамиз.

М. Сулаймонов, ЎЗА

ОЛАМГА ШУНЧАКИ Келман Эмасман

Шоир Файрат Мажиднинг “Гул санам”, “Ҳеч кимга ўхшамайсан”, “Кўзларингни совинаман”, “Кўксимдаги юлдузлар”, “Ишққа борар йўл”, “Боболарим юрти”, “Оққушларга айланар юрак”, каби китоблари, шунингдек, Президентимиз ташаббуси билан ташкил этилган Ижод мактаблари ҳақида “Бунда булбул китоб ўқийди” рисоласи нашр этилган. Айни пайтда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида фаолият юритмоқда.

ВАТАН

Она, сен дилим сезган,
Меҳр жадвалин тузган,
Ҳозир тандирдан узган,
Кулчалар Ватан менга.

Синглим, дунё ғуборли,
Озор тўла бозорли,
Чаккандаги ифорли
Гулчалар Ватан менга.

Ўғлим чулдирар гўзал,
Той-той, пилдирар гўзал,
Юзим сийпалар гўзал –
Қўлчалар Ватан менга.

Қизим, юракни тўксак,
Қўшиқ бўлади бешак,
Кўзингда кўкдан юксак –
Дилчалар Ватан менга.

ОРЗУ

– Ўғлим, юр, – дейсиз кетмонни олиб,
Лой қилиб иккимиз пахса урамиз.
– Бугун ҳам шеър ёзай, сиздан ўтинчим,
Дадажон, шу ишни эрта қиламиз.

– Дангаса, – дейсиз гоҳ жаҳлингиз чиқиб,
Онамми, ҳамиша менинг ғамим ер.
– Бугун ҳам индаманг, қўйинг, дадаси,
Бугун ҳам, майлига, ёза қолсин шеър.

– Дада, сиз биласиз, биласиз, она,
Кўнглимдан тўқилган мунис хазонни.
Мен шундай яшайман, бир кун шундай
Кафтимда кўтариб Ўзбекистонни!

ИШҚ АЙЁМИ

Пок ишқ маним қишларимни ёз айлар,
Ишқ айёми ўлгунчадир, дилбарим.
Бу дунёнинг дардлари ҳам дунёнинг
Паймонаси тўлгунчадир, дилбарим.

Олам орзум рангларини билмайди,
Кўнглим маним гулгунчадир, дилбарим.
Тошдилларга гулнинг қадри бор бўлса,
Саҳродаги юлгунчадир, дилбарим.

Нафс ўлгурнинг меҳри алалоқибат,
Мақсад ҳосил бўлгунчадир, дилбарим.
Нечун кўнгил берай дунё гулига,
Таровати сўлгунчадир, дилбарим.

Пок ишқ маним қишларимни ёз айлар,
Ишқ айёми ўлгунчадир, дилбарим.

Ҳақдан менинг руҳимга
Чўғ тушган, зиё тушган,
Юрагимнинг боғига
Булбулигўё тушган.

Айтмас тилда борини,
Сўйлар дилда борини,
Сендан неъмат, Аллоҳим,
Ор тушган, ҳаё тушган.

Рўзим менинг рўзимдир,
Сўзим менинг сўзимдир,
Битта менга тегишли
Туғ тушган, туғро тушган.

Гоҳи виждон ичраман,
Гоҳи исён ичраман,
Ҳаётимга, водариғ,
Гул тушган, саҳро тушган.

Эй азамат пирларим,
Росту ошкор сирларим,
На бўлғай деб аҳволим,
Сир тушган, ҳулё тушган.

На матлуб, на манзурман,
Ошиқ Машраб, Мансурман,
Эй дил, ажаб бу ҳолинг,
Дард тушган, даво тушган.

Дилга суймоқ одатми,
Ёниб, куймоқ одатми,
Шул қутлуғ саодатми,
Куй тушган, наво тушган.

Ёр номини ёд айлаб,
Пайғомини ёд айлаб,
Мудом уйғоқ этгувчи,
Сўз тушган, садо тушган.

Ғулом манам, шоҳ манам,
Масрур манам, оҳ манам,
Алҳол, зикру истиғфор,
Дуо, илтижо тушган.

ОТАМДАН ҚОЛГАН

бу боғ

ОТАМ ЭККАН ХУРМОЛАР

Отam эккан хурмонинг
бошлари бунча эгик.
Тирговичлар қўйсам ҳам
аввалгидек бўлмас тик,
Боғбонини сўрайди
дарахтлар ҳардамхаёл
Ҳар япроққа битилган
ҳижрондан ҳазин битик.
Отamдан қолган бу боғ
бизга мерос, ҳам юпанч.
Дарахт ҳам юпатаркан
чекканда соғинчдан ранж.
Боғ бурчида бор беҳи,
унда отамнинг меҳри.
Бир шохини алмашмам
берсалар-да тилло, ганж!
Отamдан қолган боғда
Ҳаловат бор, таскин бор.
Боғ эгасин соғинган
мен каби бир мискин бор.

БИР ИШҚ БЕРДИНГ...

Азобландим,
Фироқ ўтида тобландим.
Сени деб чеккан ранжу
Азобларимга арзийсан!
Ҳар келишинг байрамона,
Қувонч берар дилу жона,
Ўпдим ҳар бир пойқадамнинг
Ҳисобларимга арзийсан!
Кўнгул бердим, умид бердинг,
Гоҳи ярим ё бут бердинг,
Маним эрдинг, маним бўлдинг,
Шитобларимга арзийсан!
Кундузим тун, туним бедор,
Бир ишқ бердинг бўйнимда дор,
Сени дея ибодату
Савобларимга арзийсан!
Эртаю кеч зикр этдим,
Шукр, минг бор шукр этдим.
Орзуим ул – санга етдим,
Таовфларимга арзийсан!

УМР ЎТИБ БОРМОҚДА

Гоҳ долғали, гоҳ сокин,
Гоҳ олмай бирор тин,
Кимда армон, кимда кин,
Умр ўтиб бормоқда.

Кимдир мағлуб, ким ғолиб,
Кимдир илдам, ким толиб,
Кимдир ортда кеч қолиб,
Умр ўтиб бормоқда.

Кимдир бахтдан мастона,
Яна ким шод, мардона,
Ҳаётга олмай қона,
Умр ўтиб бормоқда.

Ким меҳрга зор бўлиб,
Кимдир ишқда хор бўлиб,
Ким севмасга ёр бўлиб,
Умр ўтиб бормоқда.

Кимдир узр сўролмай,
Ким оёқда туролмай,
Кимдир бир уй куролмай,
Умр ўтиб бормоқда.

Кимдир қўпол, кимдир ўр,
Кимнинг қалби сўқир, кўр,
Кимнинг иши доим зўр,
Умр ўтиб бормоқда.

Кимдан кетган оқибат,
Кимдандир кетган қувват,
Кимдир излаб ҳамон бахт,
Умр ўтиб бормоқда.
Умр кетиб бормоқда.

Гулчехра ШАҲОБИДДИН кизининг
“Соғинч”, “Янги ой чиққан кеча”, “Бахт
хумори”, “Сўз зарби”, “Садарайхон ифори”,
каби унлаб шеърий тўпламлари нашр
этилган. Ҳарбийларимиз мавзусидаги
“Тугалланмаган парвоз” номли хотира-
эссе китоби адабий жамоатчилик
томонидан илиқ кутиб олинган.

ОНАЖОН, КЕЧИР...

Тирикчилик дебман, ташвишлар дебман,
Эрта-кеч рўзгорим ғамини ебман.
Болам-чақам дебман, тўй-ҳашам дебман,
Ишга эрта кетиб, ярим тун кебман.

Онам омонат, деб ўйламабман ҳам,
Яхши кунларимни кўрмабман баҳам.
Минбарларга тўкиб энг асл сўзни,
Дардингиз сезмабман, бўлмабман, малҳам.

Сизни ўлмайди деб ўйлаган сўқир –
Бу қалбни қарғалар чўқиса арзир.
Камин тўлдирай деб ўтар дунёнинг
Савдои кунига бўлибман асир.

Беназир, тенгсизим, биллур-шаффофим,
Борлиғим, хилқатим, шамсу қамарим.
Минг таассуф чексам-да қайтмас жаннатим,
Қўлдан кетган давлат, кетган самарим.

Сизсиз ложувардмас, осмонлар кир-чир,
Сизсизлик аламдир, бахт – икир-чикир.
Дунё ҳам айланар теграмда чир-чир,
Онажон кечиргин, Онажон, кечир.

Фарзанд бўлолмадим сенга муносиб.
Казо-казоларга қилибми таъсуб
Бошим осмонларга тегиб қолибди.
Энди ОНА демоқ бўлмайди насиб,
Онажон, кечиргин, жон она, кечир!

ПОКИЗА ЙЎЛНИНГ ЙЎЛОВЧИСИ

Санъатнинг барча турлари зува-ласи завқу жозибадан қорилади. Хунармандчилик ҳам касбу кор дейилгани билан барибир ана шу завқу жозибадан узоқ эмас. Айнан шунинг учун бўлса керак, ўзига қадрдон бўлган олам – кўғирчоқлар дунёси ҳақида гапирганда Шоҳсанамнинг овози дoston куйлаётган бахшининг товушидай турланади:

– Устахонамга кирганимда икки елкамдан қанот ўсиб чиққандек ўзимни жуда енгил ҳис қиламан. Тириклик ташвишларидан буткул узиламан. Қалбимни болаликнинг беғубор хотиралари чулғаб олади. Қўлимдаги ҳар бир ашёга болаликнинг тиниқ кўзлари билан қарайман. Ўша бетакрор фаслнинг орзулари, қувончлари билан қанча қолиб кетсам ҳам сира зерикмайман...

Гапларининг самимий эканига шубҳа қилмайсиз. Чунки Шоҳсанам 30-йиллардан буён хунармандчилик билан астойдил шуғулланади: асосан миллий кўғирчоқлар ясайди. Хунарманддан ниҳоятда нозик дид, фаросат, айна дамда билим ва ҳаёлот кенглигини талаб қилувчи бу касбнинг ўз кишисига айлангунча Қўқон шаҳрининг 4-Ғиштли масжид кўчасида истиқомат қилувчи, Республика “Хунарманд” уюшмаси аъзоси Шоҳсанам Худойбердиева анча баланд-паст йўлларни босиб ўтди. Айниқса, яхши ниятлар билан қурган турмуши бузилиб, икки фарзанд билан ота уйига қайтиб келганида қаноти қайрилган куш алфозига тушди. Кўпинча қутлуғ остона – қизлик уйдан ёруғ юз билан, табаррук

“Ёр-ёр” лар садоси остида чиқиб кетиб, озми-кўпми вақт ўтгач, ҳақ бўлса-да, боши эгик қайтиб келган аёллар синиб қолади, қайта ўзини ўнглай олмайди. Баъзилари ҳатто ҳаёт йўлларида адашиб кетади. Шоҳсанамнинг тақдирида изтироб бўлди, афсуслар бўлди, лекин адашиш бўлмади. Узоқ йиллар темир йўл бекатида машинист бўлиб ишлаган, кейинчалик хусусий таъмирлаш фирмасини бошқарган отаси Шарифжон Худойбердиев, болалар боғчасида тарбиячилик қилган онаси Саломатхон ая қизи ва набираларини қанотлари остига олишди.

– Ёлғон тақдир экан, кўп ҳам ўзингни қийнама. Қўлингда дипломинг, юрагингда бир олам нақшларинг бор, ора йўлда қолиб кетмайсан, – дейишди.

Шоҳсанам ўқувчилигидаёқ мактабнинг фаол қизларидан эди. Юмшоқ ўйинчоқлар тикар, рақс тўғаракларига қатнар, мактаб ва маҳалла тадбирлари унингсиз қизимасди. Расмдан дарс берадиган устози: “Менинг Шоҳсанам қизим Шамсирўй Ҳасановадек рассом бўлади”, – деса, у қатнашадиган “Гуллола” ансамбли раҳбари Дилбархон Мансурова: “Йўқ, Мукаррамахонимдек раққоса бўлади”, – деб талашарди.

Шоҳсанам кўнглида ҳар иккисига майл бўлса-да, отасининг: “Қизболанинг ота-онаси бағридан узоқ кетмагани яхши”, – деган гапидан чиқмасдан Қўқон педагогика институтининг тарбиявий ишлар методикаси факультетига кирди. Диплом олиш арафасида кейинчалик ёлғонга чиққан тақдирга боғланди. Лекин худойимнинг ҳар бир ишида хайр борлиги аниқ. Шоҳсанам ҳам бу турмушдан бир жуфт ўфил топди.

– Ёлғиз аёлнинг ёстиғи тошдан бўлади, деганлари ҳақ. 26 ёшимда бош эгасиз қолдим. Кимнингдир отган кесаги менга тош бўлиб тегди. Атрофимда туман айланса, чанг, дедилар, тўзон, дедилар. Лекин тишимни тишимга қўйиб, чидадим. Бир умр ҳалол меҳнат орқасидан нон, шон, ном орттирган ота-онамнинг меҳрига суяндим, уларнинг ишончидан куч-қувват олдим. Бир пайтлар эрмак, юпанч бўлган қўғирчоқ ясаш асосий машғулотибга айлана борди.

Дунёда беминнат яхшилик қиладиган инсонлар кўп экан. Шу ўринда кўп йиллардан буён театрда бош рассомлик қиладиган устозим Қахрамонжон ака Мамазиёевни ҳурмат билан тилга олгим келади. У киши қоғоз бўлақларидан қўғирчоқ ясаш сирларини ўргатдилар.

Шоҳсанам Худойбердиева ўзи ва кейинчалик ундан касб сирларини ўрганган шогирд қизлари ясаган қўғирчоқлар билан турли тадбирларда иштирок этар экан, Барчиной, Зумрад, Қиммат, Малика, Ойгул исмлари билан майдонга кирар экан, улар маънавий тарбиянинг болаларбоп воситаси эканлигига ишонч ҳосил қила борди. Болалар боғчасида, мактабда, тўғарақларда фаолият олиб бориш билан бирга, бошқа бир томондан қўғирчоқларни қўймади.

Бир муддат икки ўғлимни олиб Туркияга кетдим. Меҳмонхона ошхонасида ишладим. Ош-овқат орасида фаррошлик ҳам қилдим.

Кейинги ишларим учун бироз жамғарма йиғиш ниятида қилаётган юмушларимнинг омонат эканлигини ҳар лаҳза ўзимга таъкидлаб турардим. “Меҳнатнинг айби йўқ, Шоҳсанам. Икки ўғлинг икки ёнингда икки қалқонинг. Сенга заррача совуқ шамол тегмайди. Насиб қилган куни Ватанингга ёруғ юз билан қайтасан ва олтинга тенг хунарингни келган жойидан давом эттирасан...”

Шоҳсанам хорижда шундай ишонч ва далда билан яшади ва меҳнат қилди. Айтгани бўлди. Мана, бир неча

**– БИЗНИНГ ДОСТОНЛАРИМИЗ, ЭРТАКЛАРИМИЗ
БОЛАЛАРИМИЗ ЮРАГИГА МАРДЛИК,
ЖАСОРАТ ИШТИЁҚИНИ СОЛАДИ. ҲАЛОЛЛИК,
МЕҲНАТСЕВАРЛИК, ПОКИЗАЛИК ДАРСЛАРИДАН
САБОҚ БЕРАДИ. МЕНИНГ ҚЎҒИРЧОҚЛАРИМ
АНА ШУ ҲИССИЁТЛАРГА ШАКЛ БЕРАДИ, УЛАР
БИЛАН ФАРЗАНДЛАРИМИЗНИНГ ТАСАВВУР
КЎЗГУЛАРИДА АЗИЗ ҚАДРИЯТЛАРИМИЗ УЗОҚ,
ЖУДА УЗОҚ ЯШАБ ҚОЛАДИ.**

йилдирки ҳовлисидаги шинамгина устахонасида шогирд қизлари қуршовида сеvimли хунари билан шуғулланади. Муроджон, Бекзоджон ўғиллари ҳам ёнига кириб қолишди. Хўқанди латифда ўтган Халқаро хунаромандчилик фестивали, “Йил аёли” кўрик-танлови, “Ўзбекистон аёлларининг 100 та яхши инновацион лойиҳаси” каби катта қўламли тадбирлардаги муваффақиятли иштироки қўли гул хунаромандни элга танитди. Унинг ранг-баранг либослардаги қоракўз қўғирчоқларига ҳатто хорижликлар ҳам мафтун бўлиб қолишди. Ғолибликнинг бир тарафида фахруғурур турса, яна бир томонини масъулият ҳисси эгаллайди. Ўз фаолиятининг устаси сифатида маълум маррага етиб келган одамнинг энди орқасига йўли йўқ. У фақат олдинга интилиши, аввалгидан кўра кўпроқ куч билан ишлаши керак бўлади. Шоҳсанам Худойбердиева ҳам айна кунларда шундай ҳиссиётлар билан яшаётгани ҳақ.

– Бизнинг достонларимиз, эртакларимиз болаларимиз юрагига мардлик, жасорат иштиёқини солади. Ҳалоллик, меҳнатсеварлик, покизалик дарсларидан сабоқ беради. Менинг қўғирчоқларим ана шу ҳиссиётларга шакл беради, улар билан фарзандларимизнинг тасаввур кўзгуларида азиз қадриятларимиз узоқ, жуда узоқ яшаб қолади. Мен қўлимдаги хунарга шунчаки иш деб қарамайман. Инсоннинг камолоти йўлидаги содиқ ҳамроҳлардек ишонаман ўзимнинг ижод маҳсулотларимга...

Хунароманд аёлнинг суҳбатидаги ёруғлик сизнинг ҳам кўнглингизга кўчади. У билан бирга юксалиш, мукаммаллашиш йўлида қалбан йўлдош бўлиш истаги уйғонади.

Қутлибека РАҲИМБОЕВА

Кўккўл

қўшиқни

ҲИКОЯ

“Ўғлинг қанча кўп бўлса авлодларинг шунча бисёр, илдизинг мустаҳкам бўлади. Қиз бола бировнинг хасми, бир куни ўрнини топса, отасини ҳам, туғишганларини ҳам эсламайди. Қиз болалардан фойда йўқ. Вояга етказиб қўшқўллаб бировга топширгандан кўра, қизинг бўлмагани дуруст”. Сайфи дароз бу гапларни доим такрорларди. Шунинг учунми, уч ўғлидан кейин қизи Гулсара туғилганида унчалик қувонмади. Бу фарзанди худди осмондан тушгандай, ўз пушти-камаридан бўлмагандай, чақалоққа эътибор бергани йўқ. Бу гадейтопмас ерларда чақалоқ туғилса, унга исм қўйиш учун овулдан анча узоққа, шаҳар марказига бориш керак. Дарознинг вақт, пул сарфлаб бориб келишга кўзи қиймади. Шаҳарга қатнайдиган ҳамқишлоғидан илтимос қилиб қўя қолди. Буни қарангки, ўша таниши хўп дейишга деди-ю, лекин қизалоққа қандай исм қўйишганини сўрамабди. Иш битмай қайтишга кўнгли бўлмагач, Гулсара деб ёздириб келаверибди. Шундан бери бемаврид туғилиб қолган гўдакнинг исми Гулсара бўлиб кетди. Бу воқеадан сўнг орадан қанча сувлар оқмади. Сайфи дароз ҳозир мункиллаган чол, ҳимоясиз қизалоқ эса улғайиб қолди. Улар яшайдиган Кўккўл атрофини аввал кўрган одам энди танимайди. Кенг майдонни катта завод эгаллаган. Илгари балиқчилик билан кун кўрадиган қишлоқ одамлари ҳеч бири балиқ овлашга кўлга келмай кўйган. Ҳозир илгариги мўл балиқлар қайда дейсиз? Баъзи турлари бутунлай йўқолиб кетди, борлари ҳам жуда кам. Қайиқ ясатиб, тўлқинлари пишқириб ётган кўлга тушишга арзимади. Бир вақтлар шу тўлқинлар бағрида, уларнинг қаршилигига чап бериб сузган қайиқлар қишлоқда дароздан бошқа ҳеч кимда қолмаган. Чол ҳар-ҳар замон ёғочлари чириб қолган қайиғидан ўзи ҳам гумонсираб қирғоқ атрофида сузиб келади. Унинг бир қўшиғи бор. Ҳали кўлда сузмай туриб, ёнига яқинлашиши билан куйлашни бошлайди. “Агар Кўккўлнинг олдида, ўзи ҳақидаги қўшиқни айтиб берсанг, она кўлнинг меҳри

ийиб кетади ва балиқларидан мўл-мўл беради”, – дея изоҳ бериб қўяди атрофдагиларга.

*Кўккўл бизнинг онаизоримиз.
Кўккўл бизнинг халоскоримиз,
Бағрида ўйнайди балиқлар,
Кўккўл бизнинг ризку рўзимиз.
Кўккўл бизнинг онаизоримиз.
Кўккўл бизнинг ризку рўзимиз.*

Сайфи дароз бу қўшиқни катта ўғли Нурматга айтиб берди. Ўғил отасининг овози азбаройи ширалилигидан сел бўлиб эшитди-ю, аммо ўзи ҳам қўшилиб куйлаб кўришга унамади. Яна айтиб беришини илтимос қилганида эса кўнгли оғриган чол рози бўлмади. Отасининг аразлаганини кўргач, Нурмат қайтиб қўшиқни сўрамади.

Сайфи дароз қўшиқни иккинчи ўғли Холматга айтиб берди. Бу ўғил эса жилақурса акасига ўхшаб тинглашни ҳам уддаламади. Энасини қотириб бош кашлади-да, қўшиқ охирига етар-етмас, ўрнидан туриб кетди. Шундан кейин чол ўғлига қайтиб қўшиқ ҳақида гапирмади.

Дароз қўшиқни кичик ўғли Норматга айтишни бошлаши билан ёшлигидан эрқароқ ўстан йигит отасига бобиллаб берди.

– Кичкиналимиздан бери бир хил қўшиқ. Одамни хит қилиб юбордингиз. Бўлди-да энди.

Чолга оғир ботди, лекин индамади. Чунки ўйлаб қараса, фарзандининг гапи тўғридай. Ахир ўғиллари эндигина атак-чечак қила бошлаганидан бери ҳар куни қўлоғига азон айтгандай шу қўшиқни айтади. Безор бўлиб кетишлари табиий. “Бу ота-бобосининг қўшиғи, нима учун эшитиш жонларига тегаркан?” Таслим бўлишни истамаган чол яна гудраниб қўйди.

– Ўзинг айт, қизим, қўшиқнинг нимаси ёмон? – Дароз атрофидан ҳеч қандай тингловчи тополмагач, охири қизига юзланди. – Бу қўшиқни бобом айтган, кейин мен, энди навбат болаларимга келганида улар айтиш тугул, эшитишни ҳам исташмаяпти. Ахир, ўз тарихини билмаган, ота-бобосини танимаган, уларнинг нима иш қилганини англамаган одам қандай қилиб келажак ҳақида ўйлайди? У худди илдизсиз дарахтга

ўхшайди-ку. Бундай дарахт қанчалик катта ва баланд бўлмасин, барибир сўлиб қолади.

Қизи гапларини эшитдими-йўқми чолга фарқи йўқ. Фарқи бўлганидаям нима? Ахир яқин атрофда унинг эски ҳикояларини, Кўккўл, ундаги балиқлар ҳақидаги афсоналарини шу эсипаст қиздан бошқа эшитадиган ким ҳам бор?

Гулсара аслида ҳамма болалар тенги ақли-ҳуши жойида, келишган, хушбичимгина қиз эди. Агар ўша ҳалокат рўй бермаганида овулнинг энг шайдоси кўп қизи бўларди. Ўғилларини овга чиқишга кўндиролмаган дароз “Менам борай, балиқ тутга оламан”, дея кўзларини мўлтилатган беш яшар қизчасини ташлаб кетолмади. Ўша куни ов роса бароридан келди. Ота-бола Кўккўлда тебранаётган ўркак-ўркак тўлқинлар оша ҳозир тахталари чириб қолган бўлса ҳам, илгари бу атрофда унга тенг келадигани йўқ қайиғида кўл ҳақидаги қўшиқни бирга куйлашиб олис-олисларгача сузишган. “Қизим, қўшиқни ўғилларимдан яхши айтяпти, ундан ҳам ниманидир умид қилсам бўлар” дея биринчи марта хаёлидан ўтказганди Сайфи дароз. Етарлича балиқ тутишгандан кейин ҳам ота қизига кўлнинг олис сарҳадларини, тиниқ сувлар ҳайқириб бошларини дам-бадам ураётган нариги қирғоқларини кўрсатгиси келди.

— Кўккўл бизнинг онамиз, — дароз ён-верини адоқсиз сувлик қоплаган кенгликка тикилиб қизига гапирди. — Бизнинг тарих жуда узоқ, ота-боболарнинг ҳув анави тоғлар ортида яшашган, кейин тирикчилик оғирлашгач, кўл атрофига кўчиб келишган экан. Уларни кўл балиқ билан, ризқ-рўз билан таъминлаган. Овулимизнинг балиқчи дейилиши шундан. Сен ҳеч қачон аجدодларингни боққан, доим кимлигингни эслатиб турган бу жойларга беписанд қарама. Тўғри, қўлингдан ҳеч нарсга келмайди. Авлодларимиз, қадриятларимиз давомийлиги акаларингнинг кўлида. Қизлардан бирор нима талаб қилинмайди, жилақурса эслаб-эслаб тур, дейман.

Овга чиқаётганларида осмон тиниқ эди, аммо тушга бориб булутлаша бошлади. Қайиқни ортга бурганларидан қуйишни бошлаган ёмғир зум ўтмай қаттиқ бўронга айланди. Дароз илгарилариям бундай ҳолатга кўп дуч келган. Бироқ ўша пайтларда ё бир ўзи, ёки ёнида забардаст бирор шериги бўларди. Энди-чи, энди ўзи-ку майли, ёнида ҳимоясиз қизи бор. Боягина умрида биринчи марта қизини одам ўрнида кўриб, у билан дилдан гаплашаётган одам, қутурган шамолда қайиқ ўзига бўйсунмай қолгач “Аёлларга қарғиш теккани шу-да, улар бор жойда фалокат оёғинг остида чиқаверади”, дея аччиқланди. Туси ўзгарган отасидан, умрида кўрмаган ваҳимали шамол, кўпикланган тўлқинлар ичида чорасиз эканликларини ҳис қилганидан юрагига ваҳима тушган қизча қайиқнинг орқа бурчагига бориб гужақак бўлиб қунишиб олган. Отаси эса эшакларни ёлғиз эшавериб ҳолдан тойган, атрофни қоплаган қоронғилик ичида тез-тез чақаётган чакмоқ ёруғида узун кўлларининг ҳар чиранганида бўртиб кетаётган томирлари кўрилади. Тинч пайтларда нари борса, туянинг ўрқачига тенг бўлган тўлқинлар ҳозир овул атрофидаги тепаликлардан баланд, ўкириб ўзини қайиққа уради. Ёғоч қайиқ ҳар силкинганида қарсиллаб иккига бўлиниб кетадигандай ёки тўнкарилиб тушадигандай туюлади. Отасининг жаҳл устида турганини кўлини, шамолларни бўралаб сўкаётганидан, ҳар-ҳар замонда қайиқ тумшугига мушт тушираётганидан сезган қизалоқ, қанчалик кўрқаётган бўлмасин, ундан паноҳ, ёрдам сўролмади. Шунинг учун қайиқ атрофдаги тошлардан бирига урилиб, синиб кетганида у отасидан узоқда, боши нимагадир урилиб, ҳушини йўқотгач, анчагача сувда қолиб кетганди. Жони омон қолишга қолди-ю, эрталаб уларни қидириб овулдаги бошқа балиқчилар келгунича отаси билан кичик оролчада, ёмғир остида қолиб кетишди.

Гулсаранинг бошидаги жароҳат тез битди, аммо яранинг ўрнигина битди, холос. Дароз ортиқча харажат деб қизни шаҳардаги касалхонага олиб бормай, ота-бобоси қўллаган усуллардан фойдаланиб қўя қолди. Ҳаммаси ўшандан бошланди. Гулсара аввалига ўша кунни, кейинроқ болалигини, қишлоқдошларни унута бошлади. Ота-онасининг кимлигини, ниҳоят, ўзининг кимлигини унутганида келиб текширган доктор вақт ўтганини, энди иложи йўқлигини, ҳаракат қилган билан фойдасиз эканини айтди.

“Одатда, қизлар уйини эрга текканидан кейин унутарди, меники эса шунгачаям етолмади. Худо бу ишда ҳам қисганга ўхшайди”, дея секингина гудраниб қўйди докторнинг гапидан кейин дароз.

Кўл атрофида заводнинг қурилганида ҳаммадан ҳам Сайфига қийин бўлди. Уч ўғлиям шаҳарда ўқиб келгач, шу ерга ишга жойлашишди. Энди уларда балиқ овлашга вақт қаёқда дейсиз? Бунинг устига, она кўлда балиқлар илгаригидек сероб эмас. Заводнинг оқава чиқиндисидан тўғри кўлга келиб қуйилади. Соҳилдаги харсанг устига чўккалаб кўлни соатлаб кузатадиган чол унинг суви тортилиб бораётганини, бошини соҳилга ўраётган бебош тўлқинлар ҳам аввалгидек тоза, зилол эмас, ранги қандайдир тундлашганини пайқайди. Фақатгина устида чағалайлар учаётган кўлга қараб бир вақтлар бу ерларда ўзининг овулдошлари билан кўплашиб балиқ овига чиққанларини, ўлжанинг кўплигидан қийшайиб қолган қайиқларни елдириб келишганини эслайди. Ўшанда одамлар ҳозиргига ўхшамасди. Эҳтимол, жуда ақлли бўлишгандир, эҳтимол, эси пастроқ. Лекин ҳаммасининг кўнглида номлаб бўлмайдиган нимадир бор эди. Турли овозларнинг бирга янграганидан, осмону фалакка ўрлайдиган қўшиқ акс-садоси дарознинг қулоқларини жазиллатиб ўтгандай бўлади. Овулда ўзи тенгилардан ҳеч ким қолмаган. Чол қисик кўзларини олисларга қадаб бошқаларнинг ҳисоби учун ҳам кўлга узоқ термилди.

Сўнг ортига ўгирилиб, йигирма беш йилдан бери ҳар куни шу кўл атрофида изғийдиган Гулсарага сўз қотади. Қиз гап маъносига бормаса-да, худди ўзини эшитаётгандай кўрсатиб, бошини қуйи солганча жим тураверади.

– Бизнинг мана бу еримизга, – дароз мушти билан кўкрагини муштлиди, – асли ким эканимизни, кимларнинг фарзанди эканимизни ва қандай яшашимиз кераклигини ўргатиб, қон-қонимизга сингдириб кетишди. Биз-чи? – гапининг шу ерида қисик кўзларида милтилаган ёш ҳалқаланади. – Биз нима қилдик? Ҳатто, ўз болаларига гапи ўтмайдиган гўрсўхтага айландик. Сен она кўлга қара. Уни бир вақтлар сулоласининг бошини, ота-боболарини боққан одамларнинг авлодлари ҳалок қияпти. Мен балиқчиларга сардор бўлганимда ҳали ёш ўғилларимга қараб, ўлмаслигини, уларнинг, набираларимнинг сиймосида қайта-қайта туғилаверишимни ўйлаб фахрланардим.

Гулсара отасининг гапини охиригача эшитмади. Соҳил бўйлаб бепарво юриб кетди.

Ҳафсаласи пир бўлган дароз қизининг ортидан қўлларини асабий силкитиб, яна харсанг устига ёнбошлади. Аммо..., аммо шу пайт Гулсаранинг майин овози янграй бошлади.

*Кўккўл бизнинг онаизоримиз.
Кўккўл бизнинг халоскоримиз.
Бағрида ўйнайди балиқлар,
Кўккўл бизнинг ризқу рўзимиз.*

Сайфи ота қандай ўрнидан туриб, ўша ёққа бориб қолгани эсида йўқ. Маъносиз нигоҳлари тўлқинларга қадалган қизига ўзгача меҳр, ҳайрат билан боқарди.

– Сен... сен... – отанинг лаблари титраб кетди, – сен бу қўшиқни биласанми?

Гулсара жилмайиб бош силкитди.

– Қаердан биласан?

– Бошим тошга қаттиқ урилган куни айтиб бергансиз. Жудаям чиройли куйлагандингиз.

Гулсара гапи тугагач, тагин уй томон шошилиб кетди. Ортидан термилиб қолган чол эса нима дейишини билмасди. Шу чоғ отанинг кекса кўнглида минг йиллардан бери мудраб ётган пўртана бош кўтарганди. “Мени кечир, қизим, аҳмоқ отангни кечир...”

Дароз қай томон юраётганини ўзи билмас, фақат шахдам одимлаётганидан қайсидир ёдидан кўтарилган муҳим ишини қилмоқчига ўхшарди. “Мен қари аҳмоқ авлодимнинг давомчиси фақат ўғилларим деб ўйлабман”. Чол яна нималардир деб гудранар, эски қайиғи боғлаб қўйилган жойга яқинлашгани сари оёқ олиши тезлашарди. “Она Кўккўл, ҳали сен ҳақингдаги қўшиқ унутилмабди. Афсуски, уни мен ишонган ўғилларим эмас, қизим куйлаяпти. Бунинг учун одам авлодларида айб йўқ, ҳамма гуноҳ менда”. Сайфи дароз чинор шохларидай узун ва ингичка бармоқлари қалтираб, эскилигидан сирти могорлаб қолган қайиғини сув томон сурди. Анчадан бери қимирламай туравериш, оғирлашиб қолибди. Амаллаб сувга туширди. Кўл доимгидай сокин, тўлқинлар қуёш нурида жимирлайди. Дароз эшакларни аввалига қийналиб, кейин эса енгил эша бошлади. У ёлғиз, эски, аммо қадрдон қайиғида кўлнинг охири уфққа уланган томонига қараб сузиб кетди.

Гулсара ҳали кетмаган экан, у анчагача чолнинг бир бўлагига айланиб қолган қўшиғини эшитиб турди. Отаси узоқлашиб, кўздан йўқолгач, овози ҳам, қўшиқ ҳам тинди.

Ўғиллар тун яримдан оққан эса-да, қайтмаган оталарини роса қидиришарди. Дароз еру кўкда йўқ, бироқ уларнинг ҳеч бири Гулсарадан бир оғиз сўрамасди. Чунки қиз сонда ҳам, санокда ҳам йўқ эди.

Буни билган, идрок этилган қиз эса, “У Кўккўлда, мен яхши кўрган қўшиқни айтаяпти”, – дея биров эшитмайдиган қилиб шивирлаб қўярди.

Мен қилман ўттиз...

Халқнинг, миллатнинг ўзига азиз, фақат қалб билан англанадиган қадриятлари мужассам бўлгани учун тўй ўтказиш расмига жуда но- зик муносабатда бўлинади. Ҳатто одамларнинг тўпланиши бир оз хатарли ҳисобланган ҳозирги пандемия шароитида ҳам никоҳ тўйларини ўтказиш деярли тўхтатилмади. Фақат юзага келган вазият тақозо- си билан маълум чекловлар ўрнатилди, холос. Ҳар доимги- дек кўзим, қулоғим элдошлар- римизда бўлгани учун бу борадаги гап-сўзлардан тўла хабардорман, десам ҳам бўла- ди. Ҳозир айна пишиқчилик – тўйлар фасли бўлгани учун шу мавзу айланаётган давраларга кираман.

– Ўттиз киши билан тўй ўт- казинг, дегувчиларга ташаккур- ларимиз бисёр. Айтилганидан битта ҳам оширмадик. Никоҳ, хурсандчилик, дастурхонлар – ҳаммаси жой-жойида бўлди. Бирорта қариндош:

“Биз беҳабар қолибмиз, таклиф қилинмабмиз”, дея гина ҳам қилмади. Аксинча: “Муҳими, ёшларнинг бахти. Борсак-бормасак, дуодамиз”, дейишди...

– Дабдабали тўйлар ихчамлашиб, ресторан-кафеларга сарфланадиган жарақ-жарақ пулларга ёшларнинг ўзларига ке- ракли буюмлар харид қилганимизни айтинг. Бўлар экан-ку шунақа ақл-фаросат билан тўй ўтказсак ҳам...

Бундай фикрлар кўп ва хўп айтилмоқда. Айниқса, ёшларнинг ўзларидан:

– Пандемия ўтиб кетгандан кейин ҳам шу тарздаги ихчам тўй- лар ўтказиш одати давом этиши керак, бу биз учун ҳар тарафлама маъқул, – деган таклифларнинг бўлаётгани шахсан биз – ёши улуғларни хурсанд қиляпти.

Лекин ўнта бармоқ бир хил эмас, деганларидай тўйлар бора- сидаги нуқтаи назарлар ҳам турлича. Мана, яқинда бир тўйнинг таърифини гапириб беришди. Эмишки, тўй соҳиби ҳафтанинг беш кунда ўттизтадан одам чорлаб, беш марта дастурхон ёзиб- ди. Биринчи кун ота уруғи, иккинчисида она тараф қариндошлар, қўни-қўшнилар, гапдаги биродарлари... Ўттизни бешга кўпайтирсак ҳамишаги тўйларнинг саногии чиқади. Ҳар гал салатлар, хўл мева- ларнинг янгилангани, таомларнинг ҳам қайта пиширилишини эъ- тиборга оладиган бўлсак, харажатлар аввалги тўйларникидан ҳам ошиб кетади. Бу масаланинг бир жиҳати, холос. Кўзга кўринмас офат одамлар оралаб юрганида, хасталиклар кўпайиб, ҳатто йўқо- тишлар алами ҳам юракларимизга юк бўлиб тушаётган бундай кунларда такрор-такрор катта-кичикни бир жойга тўплашда хатар йўқ, деб ҳеч ким кафолат бера олмайди-ку. Асли ўзи чекловлар мана шундай хавфнинг олдини олиш учун ўрнатилган эмасми? Ўзларининг уйига ўттизта, қўшни уйларга яна нечталаб ўттизта- лар меҳмон чорлаётганларни ҳам биламиз. Ресторан, кафеларда икки-учталаб жойни тузаб тўй ўтказибётганлардан ҳам хабаримиз бор. Булар кўзбўямачиликдан бошқа нарсаси эмас-ку. Биз кимнинг кўзини бўяб юрибмиз? Ахир, аслида камхарж, ихчам тўй ўтказиш таклифи бизнинг, аҳолиимизнинг саломатлиги, қолаверса ҳаёт тар- зимиз осон кечмаётган шу кунларда рўзгоримизнинг тўқислигини ўйлаб қилинган тadbир эмасми? Ижтимоий тармоқларда, оммавий ахборот воситаларида тўйлар, бошқа катта-кичик йиғинларда бир пайтнинг ўзида бир неча одамга касаллик юққани, бунинг оқибати баъзан ачинарли якун топгани ҳақидаги хабарларни ўқиб, эшитиб турибмиз. Наҳот, бундай ҳолатлар ҳам бизни ҳушёр торттирмаса?! Бу ҳаётда баъзи бир хатарлар борки, уларни бартараф қилиш инсоннинг ихтиёрида бўлмайди. Одам боласи ҳарчанд истаса-да, ундан қутулишга заифлик қилади. Аммо биздан талаб қилинаёт- гандек ихчам тўй ўтказиш, иложи борица, бир даврага кўп кишини йиғмаслик – бу одамнинг қўлидан келадиган иш.

Қўлимиздаги ишдан қолмайлик, азизлар!

РОСТОНБУВИ

Истеъдоднинг жуфт қаноти

Инсон туйғуларини тарбиялайди. Қалбга завқ-шавқ сурурини солади. Шундан мусиқани дилдан ҳис қилган инсон ҳаётсевар бўлади. Агар бу одам муаллим, ўргатувчи бўлса-чи?.. Унинг санъатга бўлган меҳри кенг аудиторияга ўтади...

Айгул Надинова. Бу исми эшитган одамда қорақалпоқ халқининг миллий либосида, “сахро булбуллари”га хос ширали ва ёқимли овози билан қардош халқнинг бой мусиқий санъатидан намуна ижро этаётган гўзал ва латофатли аёл кўз олдимизда гавдаланади. Ажиниёз номидаги Нукус давлат педагогика институти педагогика факультети мусиқий таълим кафедраси доценти Айгул Надинова қорақалпоқ ва ўзбек халқлари мусиқа санъатини ривожлантириш йўлида сермахсул фаолият олиб бораётган фидойи инсонлардан биридир.

Санъатсеварлик унга отадан мерос. Отаси Базарбай Нукус шаҳридаги маданият ва санъат коллежида умрининг сўнгги кунларигача ёшларга мусиқа санъатидан дарс бериб келди. Айгул кўпинча отасига эргашиб коллежга борар, турлича садо бераётган мусиқа асбоблар унга мўъжизадек бўлиб туюлар эди. Дутор торлари, пианино клавишларини бармоқларида силаб, ўзини чолғучилар ўрнида тасаввур қиларди.

Бу тасаввурлар ёш қизалоқни Нукус давлат санъат билим юртига бошлади. 1994 йил мазкур

таълим муассасасининг фортепиано мутахассислигини имтиёзли диплом билан битириб, Ажиниёз номидаги Нукус давлат педагогика институтининг мусиқа ва дунё маданияти тарихи мутахассислигига ўқишга кирди. 1999 йилда институтни битириб, меҳнат фаолиятини мазкур даргоҳда мусиқа таълими кафедраси ўқитувчиси бўлиб ишлашдан бошлади.

Институтда мусиқа назарияси, гармония, мусиқа тарихи, вокал ва замонавий мусиқа, қорақалпоқ мусиқа тарихи фанларидан ёш авлодларга маъруза ва амалий дарсларни ўтиб келмоқда. У ҳар бир дарс машғулотини замонавий педагогик технологиялар асосида ташкил этишга ҳаракат қилиб, мутахассисликка оид таълимий ўйинлар, “Тушунчалар таҳлили”, “Муаммоли таълим”, “Эссе”, “Блиц” сингари замонавий ўқитиш усулларида, тақдимотлар, мультимедиа воситалари, ахборот коммуникация технологияларидан, шунингдек, инновацион педагогик технологиялардан кенг фойдаланган ҳолда олиб боради.

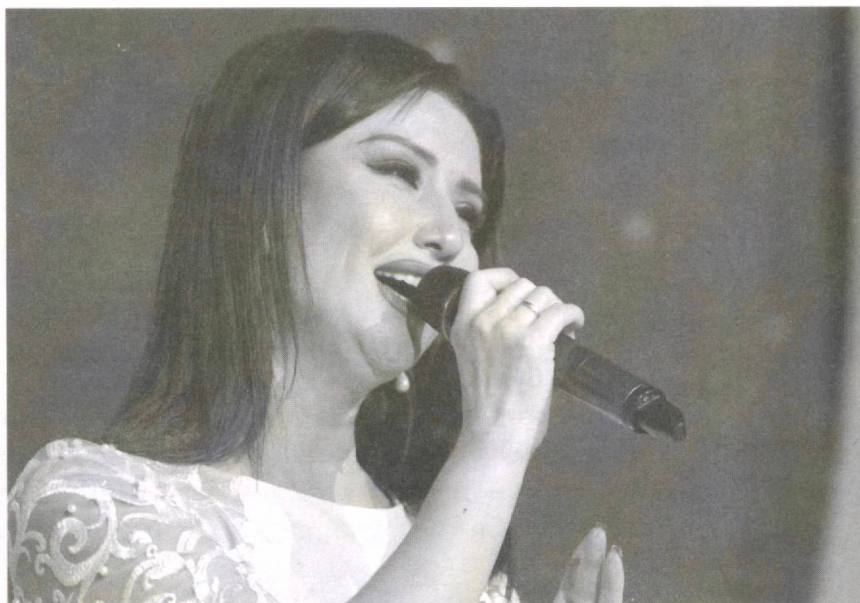
Ҳозирги пандемия шароитида республика олий таълим муассасаларида ўқиш масофавий шаклда

олиб борилаётгани сабабли дарсларни онлайн ташкил этиш, айниқса, институт веб-сайтидаги “Moodle” тизими саҳифаларига маърузалар ҳамда видеодарсларни жойлаштиришда намуна кўрсатмоқда.

– Техника – таълим сифатини кўтариш учун яхши восита. Лекин мен ўз талабаларимдан кўпроқ табиий воситалардан фойдаланишни, бармоқларида қўбиз, чанқовуз сеҳрини ҳис этишни талаб қиламан, – дейди муаллима.

У амалиёт билан илмни ўз фаолиятининг жуфт қанотидай кўради. Бугунги кунга қадар илмий-педагогик фаолияти давомида 20 дан ортиқ илмий мақолалар ва тезислар муаллифи сифатида ўз илмий-тадқиқот ишларининг натижаларини илмий-оммабоп журналларда, хусусан, Россия Федерацияси, Франция, Германия, Украина ва бошқа хорижий давлатларда, шунингдек, республика миқёсидаги нашрларда чоп эттирган. Унинг “Қорақалпоқ мусиқа тарихи” номли дарслиги Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги қошидаги мувофиқлаштирувчи кенгашга тавсия этилиб, вазирлиkning буйруғи асосида нашр қилишга рухсат берилган.

Орқасига қайрилиб қараганда: “Мана шуларга менинг меҳнатим

сингиган, кетсам йўлларимда изим бор”, дея хотиржам яшайдиган бағрикенг устоздир.

Айгул Надинова фаолияти давомида бир гуруҳ иқтидорли талабаларни илмий-ижодий танловларга, фан олимпиадаларига тайёрлади, уларнинг ютуқларидан суюнди. Шогирдлари Байрам Пердебаев, Раджив Атажанов, Гулнигар Сапаевалар Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган артист, ёш бахши Муҳаммед Торебеков “Нихол” давлат мукофоти совриндори, яна бир умидли бахши қиз Динара Нуратдинова Зулфия номидаги давлат мукофоти совриндори бўлганида ҳамкасблари муаллимини ҳам табрикладилар. Бу муносиб шогирдларнинг ҳар бири гулдаста кўтариб келганда, ўзини боғ яратган боғбондек сезиб фахрланди.

Айгул Надинова дарсда қанча самимий, серзавқ бўлса, Муस्ताқиллик, Наврўз байрамлари муносабати билан Тошкент ва Нукус шаҳарларида ташкил этиладиган умумхалқ тантаналарида ва бошқа йирик оммавий-маданий тадбирларда куйлаганда ҳам шундай дилбар, дилтортар...

Фидойи меҳнат ерда қолмайди. Қаҳрамонимиз 2007 йилда Ўзбекистон Халқ таълими вазирлигининг “Халқ таълими аъло-чиси” кўкрак нишони, 2013 йилда “Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган артист” фахрий унвони ҳамда 2020 йил Мустақиллигимизнинг 29 йиллиги арафасида “Дўстлик” ордени билан тақдирланди.

Нишондор ўқитувчи оилада меҳрибон она, муносиб рафиқа ҳамдир. Ўғли Темирбек Москва шаҳридаги Миллий тадқиқот университети Олий иқтисодиёт мактаби магистранти, қизи Айсанем эса Тошкент тиббиёт академияси талабаси. Бошқа-бошқа касбни танлаган бўлишса-да, фарзандлар уйга жамланганда суҳбат соз билан давом этади.

Биз қорақалпоқ халқ кўшиқлари, замонавий оҳангларни ёшлар орқали олис-олис овуллардаги мактаб болаларига улашаётган жонкуяр санъаткорнинг билими, дунёқараши, одоби, овози билан юртимизга бир сийлов сифатида қадрлаймиз.

Ислам МАТЕКОВ,

Нукус давлат педагогика институти матбуот котиби.

Тилсиз ёв

билан юзма-юз...

Мантиқ тарозисининг бир палласига инсон соғлиғию иккинчи палласига, айтайлик, бу дунё моддий неъматларининг наздимизда энг бебаҳо, ноёбу камёб бўлиб туюлганлари қўйилса ҳам, қадру қиммат жиҳатидан биринчи палла салмоғи олдида иккинчисиники енгил хас-хашак мисоли бўлиб қолади. Агар тарозининг бир палласига кишининг умри қўйилса-чи, иккинчи томонга... Йўқ, бу дунёда айна ғанимат, бетакрор неъмат – ҳаётнинг тенги, ўрнини босиши мумкин бўлган ҳеч нарса йўқ. Бу оддий ҳақиқат!

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони билан коронавирус пандемияси туфайли юзага келган мураккаб ва синовли кунларда ҳаёти ва соғлиғини хавф остига қўйиб, мавжуд хатарларга қарши курашиш, инфекция кенг тарқалишининг олдини олиш, юртимизда санитар-эпидемиологик осойишталикни таъминлаш ишларига қўшган муносиб ҳиссаси, ўзининг матонати, билим ва салоҳияти, профессионал маҳоратини намоён этиб, аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш, беморлар ҳаётини асраш, зиммасига юкланган вазифаларни бажариш йўлидаги фидойилиги учун фахрий унвон, орден ва медаллар билан мукофотланган бир гуруҳ юртдошларимиз рўйхати билан шошилмай танишарканман, ҳаёлимдан юқоридаги фикр ўтди.

Ҳукуматимиз томонидан “Фидокорона хизматлари учун” ордени билан тақдирланган Тошкент тиббиёт академиясининг кўп тармоқли клиникаси бош шифокори **Дилдора Рустамова** билан суҳбатлашиш асносида кўпчилик тасаввур этиши ҳам қийин бўлган фидойилик – эл соғлиғи учун ҳар қандай вазиятда камарбасталикни ҳис этдим. Бу шифокорнинг учта фарзанди, уч нафар набираси бор.

– Касбимни жуда яхши кўраман, – Дилдорахон гапини шундай бошлади. – Беморлар кундан-кунга кўпайиб, ёрдамга муҳтож бўлиб турганда, қандай қилиб четда туришим мумкин? 20 мартдан бошлаб, қарийб тўрт ойдан буён шифохонадаман, орада бир ҳафта соғлигимни тиклаб келдим.

Тўрт ой давомида оила, уч фарзандию набираларини кўргиси, бағрига босгиси келмайдими, соғинмайдими она?! Тўрт ой давомида куну тун ҳар хил кайфият, турфа ҳо-

латдаги беморларга қараш, уларни тинглаш, англаш, кўнглини кўтариш, ҳаммасига бирдек меҳру муҳаббат, умид улашиш осонми? Аммо Дилдора Рустамова бу ҳақда оғиз ҳам очмади. Телефон орқали мен билан суҳбатга қисқа вақтини ажратган бўлса-да, фикру хаёли беморларда эканини гапларидан англадим:

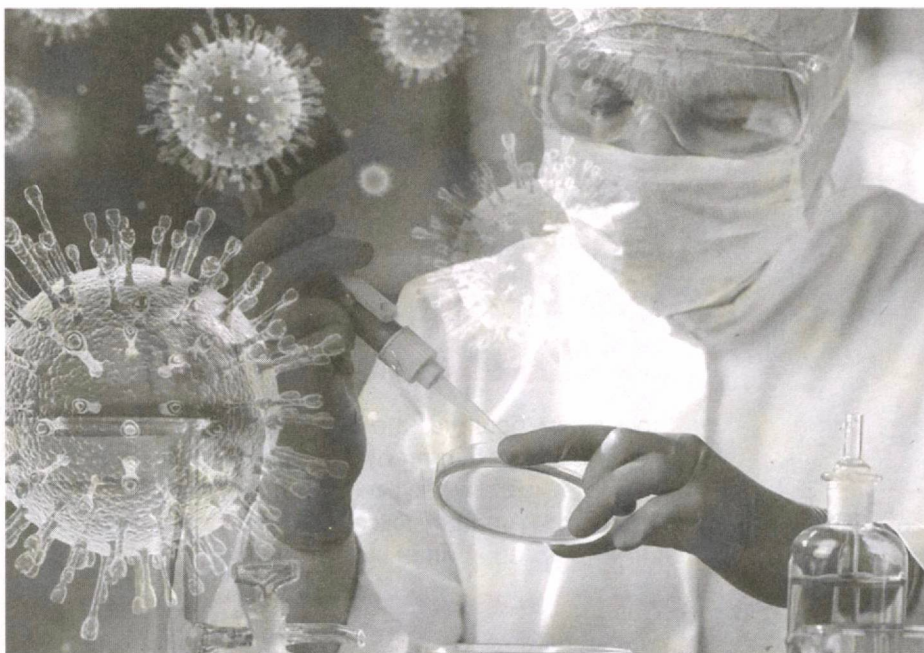
– Бизни энг кўп қийнаган муаммо – айрим юртдошларимизнинг ўз соғлиқларига ўта бепарволиклари. Касаллик белгилари кўрингандан кейин ҳам уйда ўзлари даволанмоқчи бўлиб, билиб-билмай муолажалар қилиб, ўнглаб бўлмас аҳволга тушиб қолаётганлар оз эмас. Баъзиларнинг ўзи ва атрофидагилар соғлиғига ўта эътиборсизлиги ҳамон оғир ҳолатлар, ўлимларнинг асосий сабаби бўлиб турибди. Яқинда ўттиз ёшли йигитни беҳуш ҳолда “Тез ёрдам”да олиб келишди, у нафас ололмай қолганди. Коронавирус юқтирганини билгандан кейин ҳам ўзича дори ичиб, ишга бориб келаверган. Оила аъзоларини ҳам хавфга қўйган, касалини юқтирган. Шифохонамизда керакли дори-дармонлар, замонавий тиббий анжомлар етарли бўлишига қарамай, йигитга ёрдам беролмадик, чунки дард унинг аҳволини ўта оғир даражага келтириб бўлган экан. Коронавирусни енгилда инсон руҳиятининг тетик бўлиши жуда катта аҳмиятга эга эканини кўриб турибмиз. Умидсизлик, кайфиятсизлик дарднинг оғирлашувига олиб келади. Шуни ҳаммага тушунтиряпмиз, дейди Дилдора куюнчаклик билан.

Фарғона вилояти Ёзёвон тумани тиббиёт бирлашмаси юқумли касалликлар бўлими ҳамшираси, **“Соғлом турмуш” медали соҳиби Турсуной Ибрагимова** билан ҳам телефон орқали боғланмоқчи бўлдик. Лекин у беморларни муолажа қилиш билан банд-

лигини, ҳали-ҳозир бўшамас-лигини айтишди. Ҳамкасблари Турсунонинг 28 йилдан буён шу ерда ишлашини, касалхонага 23 мартда короновирус юктирган илк бемор келиб тушгандан буён ҳозиргача хизматда экани ҳақида меҳр билан гапиришди. Беморлардан ўзиям вирус юктириб олиб даволаниб келибди-ю, “Энди ҳамшира сифатида ҳам, коронавирусни бошидан кечирган тажрибали маслаҳатчи сифатида ҳам беморларга ёрдам беришим керак”, деб яна ишга қайтибди.

Қадим китобларда ширин-сўз, мулойим, меҳру мурувватли, ғамхўр аёлларни таърифлашда (ким бўлишидан қатъи назар) “ҳамшира” сўзини ишлатганлар. Ҳа, бу кенг маъноли сўзга муносиблик аёл учун нечоғли шараф, ярашимли!

Мукофотланганларнинг олти нафари вафотидан кейин “Жасорат” медали билан тақдирланганлар. Улар, наздимизда, эзгу мақсад йўлида орқа-олдига қарамай курашга дадил кирган қаҳрамонлардир. Зеро, шундай кишилар борки, улар элу юртга фидойилик, жасорат, холислик билан хизмат қилишни оддий инсоний бурч деб биладилар, фаолиятларида бу эътиқоддан ҳеч ғишмайдилар. Республика шошилинич тиббий ёрдам илмий маркази Қорақалпоғистон филиали неврология бўлими катта ҳамшираси Зулфия Жуманиязова ҳам ана шундай меҳридарё, мурувватпеша, тиниб-тинчимас тиббиёт ходимларидан эди. 35 йил давомида У. Халмуратов номидаги Республика кўп тармоқли тиббиёт маркази жонлантириш бўлими ҳамшираси, В. Воҳидов номидаги Республика ихтисослаштирилган хирургия илмий-амалий тиббиёт маркази Нукус филиали катта ҳамшираси, Республика шошилинич тез тиббий ёрдам илмий маркази Қорақалпоғистон филиалининг дастлабки жонлантириш бўлими, сўнгра неврология бўлими катта ҳамшираси... Саноқлардан кўриниб турибдики, олий тоифали ҳамшира Зулфия Жуманиязова доим

тиббиётнинг энг оғир, алоҳида масъулият-талаб, ўз ҳаловатидан кечиб ишлаш керак бўлган нуқталарида фоллят кўрсатди. Ҳа, у чин маънода ҳамшира эди. Ногиронлиkning олдини олиш борасида фидойи меҳнат қилди, кўплаб шогирдлар тайёрлади, аҳоли орасида соғлом турмуш тарзини тарғиб этишга катта ҳисса қўшди. Хизмат вақтида «Covid-19» вирусига чалиниб ҳаётдан кўз юмди. Касбини садоқат билан жасорат ишига айлантирган Зулфия Жуманиязова вафотидан кейин “Жасорат” медали билан тақдирланди.

Мукофотланганларнинг юздан ортиқроғи аёллар — опа-сингилларимиз. Ва улар билан ёнма-ён — пандемия билан юзма-юз туриб халқ соғлиғи учун курашаётган тиббиётимизнинг мухтарама фидойилари юз-юзлаб! Тилсиз ёв билан курашда вафот этганлари ҳам оз эмас

(Аллоҳ раҳматларига ғарқ этсин!) Уларнинг барчаси энг олий мукофотларга муносиб.

Имкон бўлса, тиббиёт ходимларининг ҳар биттасини табриклагинг, миннатдорчилик билдиргинг, дил сўзларини тинлагинг келади. Оқ халатли кучли тоифа вакиллариға чуқур эҳтиромимизни изҳор этган ҳолда, бугун чин маънода айримларнинг ҳаёт-мамоти учун кураш кетаётган соғломлаштириш масканларида шифокор, ҳамшира, энага, хона бекаси, фаррош бўлиб меҳнат қилаётган опа-сингиллар, дугоналарға алоҳида меҳру ташаккуримизни изҳор этамиз. Ҳафталаб, бир неча ўн кунлаб, ҳатто ойлаб беморларға парвона бўлаётган, қўли, тили, дилининг малҳами билан юзлаб дардмандлар жисму руҳини енгиллаштириш, касалини аритиш учун курашаётган асизу мукаррамалар, бахтимизға ўзингиз ҳам соғ-омон бўлинг. Яхшиликнинг жавоби яхшиликдир. Бошқаларға кўрсатган мурувват, меҳрибонлик, фидойиликларингиз, иншаоллоҳ, ўзингизға бир неча баробар ортиғи билан қайтсин, деган тилагимизни ҳар лаҳза ҳис этиб туришингизни, Аллоҳдан бу ниятлар ижобатини сўраймиз.

Мухтарама УЛУҒОВА,
Республика Маънавият ва
маърифат маркази масъул
ҳодими

Элнинг кўрки, ифтихори улар

Ҳар кўлам бошида бир-биридан гўзал ва лобар, адабиёт, илм-фан, спорт каби йўналишларда етук бўлган қизларимиз Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндори бўлиб, элу юртимизнинг кўркига, ифтихорига айланишади. Бу йил ҳам ана шундай эзгу анъана давом эттирилиб, юксак мукофотга лойиқ топилган ёшлар талайгина бўлди. Биз уларнинг айримлари билан суҳбатлашдик.

Ватан манзаралари – менинг илҳом манбаим

Китоб шундай дўстки, киши ҳаёти учун энг муҳим бўлган яхшиликларни бера олади. У шундай мўъжизаки, инсонларни бахт ва омадга элтади. Йўқса, олис Жиззах вилоятининг хушманзара Бахмал туманида туғилган қизалоққа совға қилинган Пушкиннинг китоби ва ундаги рангли суратлар қизчада ҳаётида тасвирий санъатга бўлган иштиёқ ва меҳрни уйғотиб юборармиди?..

Моҳинур Жалолова болалиги улуғ тоғлар бағрида, тиниқ булоқлар қошида кечганлиги учун ҳам бугун у чизган суратларда айнан табиат манзаралари устуворлик қилади.

Бу йил Камолиддин Беҳзод номидаги дизайн ва расомчилик институту талабаси бўлган Моҳинурнинг ниятлари катта.

– Асли жиззахликман. Кейинчалик Тошкент вилоятига кўчиб келган бўлсам-да, қалбимда туғилиб ўсган диёрнинг соғинчи, бетакрор манзараси ҳамиша уйғоқ. Яъни илҳом манбаим ўша ер, ўша сувлар ва дилга яқин одамлар, – дейди

Моҳинур. – Республика расомлик ва дизайн мактабида жуда кўп устозлардан ранг-тасвир сирларини ўргандим. Таниқли расомлар Ортиқали Қозоқов, Бобур Расуловларга шогирд тушдим. Тасвирий санъатнинг кўламини, унинг жозибаси ва жилосини ҳамон ўрганиш жараёнидаман. Бадиий адабиётни ўқишни яхши кўраман. “Кеча ва кундуз”, “Ўтган кунлар”, “Чинор” каби асарлар доимий ҳамроҳим.

2016 йил Чехия Республикасининг маданият, таълим, ёшлар, спорт, ташқи ишлар вазирликлари ҳамда Юнеско ташкилоти томонидан ташкил этилган 44-халқаро ёш расомлар кўрик-танловида, шу йил Болгариянинг Монтана шаҳрида бўлиб ўтган “Миллий рақс” мавзусида ёш расомлар кўрик-танлови ҳамда Россия Федерацияси Владимир шаҳрида бўлиб ўтган XV халқаро ёш расомлар пленэрида 1-даражали “Фахрий ёрлиқ” ҳамда олтин медаль билан тақдирландим. Энг катта ютуғим жорий йилда Зулфия номидаги Давлат мукофотини мухтарам Президентимиз қўлидан олганим бўлди. Ўша бетакрор лаҳзалар ҳаяжонлари ҳали ҳам мен билан бирга. Турли йўналишлар бўйича тақдирланган биз қизлар март ойида бўлган ўша кунги учрашувда шу қадар қувондикки, қарасам ҳамманинг киприкларини намланган. Биласизми, бу севинч ва бахт ёшлари эди. Шу ёшда давлат раҳбари томонидан рағбат кўриш биздек ёшларга катта ишонч ва кўтаринки руҳ берадики, буни сўз билан таърифлаш қийин.

Қиличлар жарангига ҳамиша мафтунман

Юртимизда спортга қаратилаётган эътибор туфайли ёшлар орасида мунтазам спорт билан шуғулланадиганлар кўп. Айниқса, қизларимизнинг бу борада ютуқлари талай.

Шаҳноза Тоғаймуродова ҳам спортнинг қиличбозлик турига болалиқдан меҳр қўйган. Машғулотлар олиб борилаётган Ўзбек жанг санъати федерациясига биринчи марта ойиси билан кириб борганда спортчи қизларнинг қўлида зарбдан жаранг сочаётган қиличларга маҳлиё бўлиб қолди. Қизларнинг абжирлиги, рақибларига қилаётган нозик, аммо шиддатли ҳужумлари уни шу спортга ошуфта этди-қўйди. Кейин...

— Қиличбозликка 2015 йилда ойим билан устозимнинг олдига келган бўлсак, ўтган йиллар мени бу йўналишда тинимсиз изланишимга, машғулотларда чиниқиб, ўз устимда ишлашимга имкон бўлди, — дейди Шаҳноза биз билан суҳбатда. — Шу йилларда Алишер Содиқов, Адҳам Ҳайдаров сингари мураббийларимдан соҳанинг энг зарур жиҳатларини ўзлаштирдим.

Бир қараганда, қиз бола учун қиличбозлик мушкулдек. Бироқ унинг ўзига хос яхши томонлари бор. Чаққонлик, зийраклик, чаптастлик каби хислатларни шакллантиришда бу спорт турининг аҳамияти катта. Мен ҳозир сабле (қилич)да кунига беш соат шуғулланаман. Ҳаракатларим самараси ўлароқ, республика ҳамда халқаро мусобақаларда иштирок этдим. Айниқса, 2018 йил Дубай шаҳрида ўтказилган Осиё чемпионати сира ёдимдан чиқмайди. Турли давлатлардан келган ёшлар ўртасида кечган мусобақа анча муросасиз ўтган. Жуда кучли ва тажрибали тенгдошларимни кўриб, ғолиблар сафида албатта бўлишим керак, деган фикрга келганман. Япониялик тенгдошим билан кечган беллашувда ғолиб бўлиб, фахрли 3-ўринни эгалладим.

Энг катта ютуғим жорий йилда Зулфия номидаги Давлат мукофотига лойиқ топилганим бўлди. Энди бу ишончли оқлаш ҳаракатидаман.

Келажақда юртимиз шарафига шараф қўшадиган моҳир дипломат бўлиш орзуимдир.

НАРГИЗАБОНУ тайёрлади.

Санобар

Үн етти ёшли қизнинг тасаввуримиздаги суврати ва сийрати қандай? Биз кўпинча уларни “муҳаббат” тушунчаси билан ёнма-ён қўямиз. Гўзал бўлишга, соч турмаклари, пардоз-андозга майл уйғонган, турфа либосларга ҳавасманд бўлган бир алфозда кўз олдимизга келади. Бу тасаввур қачон, қандай муносабат билан ҳаёл кўзгумизда муҳрланиб қолган, билмайманку-я, лекин бугунги ёшларимиз, бугунги ўн етти ёшлилар бу тасаввурларимизни бутунлай бошқа ўзанларга буриб юборди. Ҳозир битирувчи қизларимиз даврасига тушиб қолсангиз, уларнинг билимдонлиги, зукколиги, дунёқарашининг кенглигидан ақлингиз шошади. Айниқса, Санобарга ўхшаганларининг шу ёшида қилган ишларию эришган ютуқлари ҳақида ўйласангиз, келажагимиз буюк бўлишига ишонгингиз келади. Давраларда тез-тез айтилаётган “Биздан энди Фарғонийлар, Андижонийлар, Хоразмийлар чиқади”, деган орзуларга қўшилгингиз, “Илоҳо, шундай бўлсин”, дея дуолар қўшгингиз келади. Гап бугунги ёшларга берилаётган эътибордан фойдаланиб, кун-бакун ўзининг истеъдод қирраларини кашф этаётган қизлардан бири

Андижон шаҳридаги 55-умумтаълим мактабининг 11-синф ўқувчиси Санобархон Акрамовага келиб тақалган экан, у ҳақида муфассалроқ суҳбатлашсак...

– Бўладиган бола бошидан маълум, дейишади-ку. Санобар менинг энг серсавол ўқувчиларимдан бири эди, – дейди унга бошланғич синфда таълим берган устози Наргиза Алиева. Албатта, устоз ҳам тийрак кўзчаларини кўзига тикиб: “Нимага, нега?” деб турган ўқувчисининг раъйини қайтармади. “Катта бўлганда билиб оласан”, демади. Баъзан дарсдан кейин бўлса-да, Санобарнинг беғубор фикратига ёшига мос чиройли сўзлар ёзишга, яъни тушунчаларини тўлдиришга ҳаракат қилди.

– Кейинги йилларда таълим сифатига берилаётган катта эътибор, мактабларга, умумун ҳаётимизга техниканинг шиддат билан кириб келиши, ўқувчиларнинг мустақил фикрлашини ривожлантириш учун бўлаётган умуммиллий ҳаракатлар Санобар Акрамованинг ҳам таржимаи ҳолини кетма-кет муваффақиятлар билан зийнатлай бошлади.

Халқимиз бошига тушган синовли кунларни ҳар ким ҳар хил қабул қиляпти, ҳар

ким ҳар хил ўтказяпти. Қувонарлиси шундаки, ҳали ҳаётнинг ранжу озорларини тортмаган қиз бу кунларга ўзининг чиройли амаллари билан гўзал маъно-мазмун беришга уринди. Ахир, ҳар бир киши ўз имконияти даражасида эзгу ишлар қилса, ҳаёт машаққатлари чекинади-ку. Жумладан, Санобар Акрамова.

– Халқаро озон қатламини ҳимоя қилиш куни муносабати билан Давлат экология қўмитаси бир неча ҳамкор ташкилотлар билан бирга ўтказган “Озон – ҳаёт учун” видеороликлар танловида иштирок этиб, республика миқёсида биринчи ўринга муносиб кўрилди.

– БМТ нинг гиёҳванд моддалар ва жиноятчилик бўйича бошқармасининг Марказий Осиёдаги минтақавий ваколатхонаси, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ва яна бир неча нуфузли ташкилотлар томонидан ташкил этилган “Ёшлар одам савдосига қарши” креатив видероликлар танловида эса республикадаги иштирокчи тенгдошлари орасида иккинчи ўринни эгаллади.

– Ҳали “Бувижон, дуоларингиз ижобат бўлди, яна ғолиб бўлдим”, деб телевизор билан келади, ҳали ёстиқнинг ярмидай телефонни “ҳадяга беришди”, дея суюниб кўтариб келади. Неварагинамнинг орқасидан уч синглисиям нималидир бўлиб қолди, – дея уй юмушларида ҳам эпчил, дастёр Санобарни алқаб гапиради бувиси Саодатхон ая.

Санобар видеороликлари билан ғолиб бўлган танловларнинг номи бу ҳаракатчан қизнинг қанчалар кенг кўламда фикрлаётгани, жамиятнинг фаол аъзоси бўлишга бор имконияти билан интилаётганлигини билдиради. “Ҳаётга қўшил”, “Карантинни қандай ўтказяпмиз?”. “Ёзги таътилни самарали ўтказишнинг 10 та қоидаси”... Бу танловларда иштирок қилар экан, у атрофига таҳлилий кўз билан қарайди. Янгича ёндашувлар ахтаради. Буюк Британия, АҚШ, Австралия каби ривожланган давлатларнинг ёшлар тафаккурини ўстириш

мақсадида ташкил этган ўқув курсларида онлайн тарзда ўқиганлиги бундай ёндашувларни топишда қўл келади.

Доимий равишдаги фикрий ҳаракат Санобарга янги ғоялар берди. У мактаб ўқувчиларининг карантин даврида бўш вақтларини қандай ўтказяётганлигини тасвирловчи янгиликлар дастурини тайёрлаб, муаллифлик кўрсатуви сифатида 8 та сонини ижтимоий тармоқларга қўйди.

– Бугунги ёшлар бошқача. Санобар қизимиз тайёрлаган “Биз билган ва билмаган Ҳиндистон” номли ҳамда Эрнест Хемингуэйнинг “Чол ва денгиз” асари асосидаги ижодий кўрсатувлар фақат ўқувчилар учун эмас, катталарга ҳам қизиқарлидир. Биз бундай келажаги бор ўғил-қизларимизни ҳамisha қўллаб-қувватлаймиз, ёрдам берамиз, – дейди мактабнинг маънавий ишлар бўйича директор ўрибосари Саиджаҳон Исмонов.

Санобар Акрамова журналист бўлишни орзу қилади. Бугунги изланишлари, изланиш йўлидаги меҳнатлари, муваффақиятлари эртага орзулари ушалганда унга тажриба, маҳорат мактаби бўлиб хизмат қилиши, шубҳасиз.

Мухсимахон Собирова,
Андижон шаҳридаги
55-умумтаълим мактаби
ўқитувчиси.

“НАМУНА”НИНГ НАМУНАЛИ МИРИШКОРЛАРИ

Йўлнинг икки юзидаги ишқомли уйларга ҳавас билан нигоҳ ташлаганча манзил томон боряпмиз. Кўзлаганимиз – шу обод масканда кафтдеккина томорқасидан даромад олаётган, эл-юртига ноз-неъмат улашаётган, давр имкониятлари туфайли тадбиркорликка илк қадамларини қўйган қўштепаликлар билан суҳбатлашиш, улар ибратини тарғиб қилиш. Зеро, мамлакатимизда томорқадан унумли фойдаланиш бўйича Юртбошимиз ташаббуслари билан кенг қамровли ҳаракат бошланганига анча бўлди. Озиқ-овқат хавфсизлиги энг долзарб масалалардан бирига айланиб, аҳоли бандлиги ва даромадини ошириш вазифаси долзарб тус олган бугунги пандемия шароитида давлатимиз раҳбари бошчилигида ҳаётга тадбиқ этилган мазкур ислохотнинг нақадар халқчиллиги ўз исботини топди.

Жорий йилнинг қисқагина даврида экин экиш, ихчам иссиқхона қуриш, паррандачилик, чорвачилик ва бошқа йўналишлар учун салмоқли маблағлар ажратилганининг ўзиёқ карантин шароитида ҳам ер эгаларига катта мадад сафарбар этилаётганини билдиради.

Бугун биз мулоқотга чорлаётган тумандошларимиз “Намуна” маҳалла фуқаролари йиғинига қарашли Мустақиллик кўчасидаги қўшни хонадонлар соҳиблари. Умрзақовлар хонадонида бизни оила бошлиғи Тўланбой ака кутиб олдилар. Дарвозадан кириб оқ ховлидаги озодалик, саранжомликдан баҳри-дилимиз очилди. Рўпарадаги ишқомда ток новдаларига атайлаб териб қўйилгандек шокила-шокила узум мевалари уй эгаларининг боғдорчиликда уста бўлиб кетганини кўрсатиб турибди.

– Вой, келинлар, – дея очиқ юз билан қарши олган Азизахон опа саломлашиш асносида қўлларини қоқиб, хижолатомуз жилмайди. – Узр, кўчадаги гилосни тераётган эдик...

Ишни ишга улаб ўрганган каттаю кичик шу баҳона бир муддат тин олди. Келинлар чаққонлик билан якандоз тўшаган сўрига ўтириб, юртга тинчлик-ободлик, деҳқончиликка барака сўраб дуо қилинган суҳбатимиз тезгина қовушиб кетди.

– Менинг касбим ошпазлик, аёлим чевар, – дейдилар Тўланбой ака, – тўртта фарзандимиз ҳам бари касб-корли. Лекин ерга меҳримиз бўлакча. Мана, кўриб турибсиз, бўш жойнинг ўзи йўқ. Ток остидан яқиндагина картошка ҳосилини йиғиб олдик. Узумларимиз чаккимас, ўтган йили 20 миллиондан зиёд даромад олганмиз, бу йил кўпроғини ният қилиб турибмиз.

– Томорқанинг иши ҳам ўзига яраша бўлади, кўплашиб қарамасангиз бўлмас?

– Ҳа, албатта, – дея суҳбатга қўшилдилар Азизахон опа. – Ўғилларимиз Жамшидбек, Фарҳоджонлар қурувчилик билан банд, лекин келинларим Зарифахон, Нозимахонлар яқин ёрдамчи. Қизларимиз Мафтунахон, Маҳбубахонларнинг болалари ҳам тез-тез ҳашарга келиб туришади. Астойдил бўлсанг, одамдан иш қочиб қутулмас экан. Мана, бир ойдирки, оилавий тадбиркорликни ҳам йўлга қўйиб олдик.

Шундай деб бизни чоғроққина хона томон бошладилар.

Тўртта замонавий тикув машинаси ҳозирги кун талабига кўра оралиқ масофа билан жойлаштирилган, бурчакда тахланиб турган газлама хом ашёси иш жараёни анча қизғинлигини кўрсатиб турибди.

– Чевар бўлишимни онам раҳматли орзу қилганлар, – деб ҳикоя қилади Азизахон опа. – Ўқув курсида шу хунарни ўрганиб, йиллар давомида эски тепки машинада ул-бул тикиб юрардим. Ип билан битадиган барча иш кўлимдан келади. Аммо, тўғриси, кичик бўлса ҳам ўз цехим бўлиши ҳақида ўйласам, бу фақат орзудай туюлар эди. Энди ўзим шохидман – бизнинг юртда излаганга имкон топила экан! Мана бу машиналарга бир қаранг, унча-мунча чокни кўрдим демайди. Бирам енгил, гириллатиб тикиб ташлайди! Иш қуролинг соз бўлса, ҳавасга ишлар экансан.

Азизахон опа Президентимизнинг хотин-қизларни қўллаб-қувватлашга қаратилган сиёсатларидан ҳабардор бўлиб, ўзгаришларни кузатиб руҳланиб кетди. Умр йўлдошига цех ташкиллаш ниятидан сўз очганди,

у киши ҳам мулоҳаза қилиб, хайрихоҳ бўлдилар. Серғайрат аёлнинг ташаббуси ерда қолмади. Ор-тиқча югур-югурларсиз, республика Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлигининг кўмаги билан туман ҳокимлиги томонидан тўртта сўнгги русумдаги тикув дастгоҳи имтиёзли асосда келтириб берилди. Қарабсизки, оиладаги аёллардан ташқари, эп-ли-уқуви кўшнилاردан Саидахон, Севарахонлар ҳам ишли бўлишди. Буюртма олишни ҳам йўлга қўйган ишбилармон аёл ҳозирда чевар қизлари билан вилоят онкологик шифохонаси учун матрас кўрпачалар тикишаётган экан. Келажак режалари эса анча салмоқли:

– Ҳозирча тўрт нафар ишчимиз бор. Хўжайиним ўғиллар билан маслаҳатлашди, ҳовлининг нариги томонига яна бир катта хона қуришга келишдик. Худо берса, цехни кенгайтириб, ишлаб чиқаришга айлантирамыз. Янги ишчи ўринларини яратамыз.

Албатта, ҳар қандай йирик бизнес кичик қадамдан бошланади. Кейинги, 42-хонадонда ҳам ана шундай дадил мақсадли кишилар билан учрашишга муяссар бўлдик. Кўча томонда, сўнг ичкарида бартариб тоқзор, маржондек узум шингиллари бу йил ҳам ҳосилнинг чўғи баланд бўлишига умид уйғотиб турарди. Ҳовли саҳнида иссиқхона, ундан сал берида усталар хом гиштдан бино тикляптилар. Бу яна бир миришкор оила, нафақа ёшида ҳам ёшлардан зиёда меҳнати билан томорқани хазинага айлантириб яшаётган Раҳмоновлар хонадони экан.

Оила бошлиғи Мухторжон ака Фарғона нефтни қайта ишлаш заводида, қирқ йиллик тажрибага эга ошпаз Санобархон опа эса тумандаги 36-боғчада ишлайдилар. Қизлари Саодатхон ва Сапурахон тиниб-тинчиганлар, ўғиллари Абдурашид ва Абдурасул устачилик қилишади. Томорқа ва иссиқхона ишларида келинлар Мафтунахон ва Шоҳсанамхон кўмакчилар. Ўтган йил ноябрда барпо этилган иссиқхона икки сотихни эгаллаган бўлиб, унда помидор, бодринг ва қалампир етиштирилади.

– Инсон доим ҳаракатда бўлиши керак, – дейдилар Санобархон опа Раҳмонова. – Турмуш ўртоғим иккимиз нафақадамиз деб қўл қовуштириб ўтиришни ҳаёлимизга ҳам келтирмаймиз. Давлат ишини ҳам, томорқадаги ишни ҳам қанда қилмаймиз. Ўтган йили иссиқхона қуриш мақсадида узум савдосидан йиғилган 18 миллион сўмни ҳеч иккиланмай сарфладик. Мана, харажатини қоплашни бошлади: ҳозиргача кўчат билан плёнкага сарфлаган пулимиз ортиғи билан қайтди. Бир йилда уч марта ҳосил олишни кўзляпмиз, августда янги кўчат кўямиз.

Тўққиз набирали бобо ва бувининг ғайратига ҳавас қилгулик, интилишлари эса ҳайратга солади. Айтишларича, қуриладиган ярми очик бино гул уруғлари ва иссиқхона учун кўчат етиштиришга мўлжалланган экан.

– Помидор кўчати бақувват бўлсин учун ён шохлари синдириб олинганини деҳқонлар яхши

билишади. Уларни ташлаб юборишга кўзим қиймай, сувга солиб қўйгандим. Вақт ўтиб қарасам, бинойидай илдиз отиб қолибди. Дарҳол елим идишга экдим ва кўчатлар етиштира бошладим. Қўни-қўшни, яқинларимга тарқатдим. Демак, ўзимизнинг қўлимиздан келаркан. Шундай экан, кўчатни ҳам ўзимиз тайёрлаймиз, деб аҳд қилдик. Гулларни яхши кўраман, турли навларнинг уруғларини тайёрлаш ниятим бор. Албатта, бино қурдиришдан олдин соҳани интернет сайтларидан яхшилаб ўргандик, тажриба йиғиш учун Олтиариққа бориб келдик, кўриб-билиб, кейин жазм этдик.

Дарвоқе, Санобархон опанинг тоқларни пайвандлаш маҳорати ҳақида ҳам тўхталиш жоиз, шу кунгача жуда кўпчилиكنинг ҳолатини чиқарганлар. Томорқа ишига ижодкорона ёндашаётган Раҳмоновларнинг келгуси режаларида экинни томчилатиб суғоришга ўтиш ва катта ўғилларининг ер участкасида беш сотихлик иссиқхона ташкил қилиш ниятлари бор.

Даромаднинг илк нишонларидан қувват олиб, эртанги кунга ишонч билан олға қадам ташлаётган юртдошларимиз меҳнати оилалар фаровонлиги, эл ризқининг мўллиги ва пировардида карантин шароитида юзага келган мураккаб вазиятнинг салбий оқибатларини юмшатишга ҳисса бўлиб қўшилаётгани шак-шубҳасиз. Ўзидаги шароитни тўғри баҳолаб, тупроқдан ризқ-рўз ундириш имкони озми-кўпми, ҳар бир томорқа эгасида бор, аслида. Давлатимиз енг шимарган томорқачига ёрдам беришга тайёр, бунга асос сифатида қатор меъёрий ҳужжатлар ҳаётга татбиқ этилган. Фақат кунт ва ишонч лозим. Умид қиламизки, “Намуна”лик юртдошларимизнинг ғайрат-шижоати бошқаларга ибрат бўлади.

Гулчеҳра АСРОНОВА,
Суратларни
Бахтиёр РЎЗИОХУНОВ олган.

Яйянинг ёқимли ёлғонлари

Нимҳазил

Яйя энг кенжа набирамиз. Тўрт ёшда. Биз уни негадир, шу исм билан аташга одатланганмиз. Унинг ўзи ҳам шуни хоҳлайди. Асли исми нима, дейсизми? Мунаввара! Бироқ ундан, “Отинг нима?” – деб сўрасангиз, “Яйя!”, – деб жавоб беради.

Бу сўзнинг асл маъносини, ўзи билмаса, тўғриси, биз билмаймиз. Бироқ шуни аниқ биламизки, шу исм унинг ўзига ёқади ва бизга ҳам!

Яйя, шунақаям ёқимтойки! Нима иш қилса, ўзига бирам ярашишини айтинг. Ўзиям, тоза меҳнаткаш – чаққонча: ойиси бир соатда зўрға эплайдиган ишни ярим минутда бажаради. Қозон-товоққа уннаса, таоми беш сонияда пишади. Ҳа, ишонаверинг! Айрим япаски қизларга ўхшаб, аччиқ ичақдай чўзилиб, битта картошка-ни беш дақиқа арчиб, ивирсимади.

Ана, ойиси нонуштага қуймоқ пиширмоқчи. Мунавваранинг қуймоғи келинимиз тухумни чақишга улгурмай, аллақачон дастурхонимизда бўлади. Чойларини айтинг, шунақа хушбўй, шунақаям тиниқ. Бунақа хуштаъм чойни хитой хонимлари тугул, япон нозанинлари ҳам дамлашолмайди.

Уни чаққонча дедим. Чаққончаки, онаси авир-савир қилгунча, ўйинчоқ газининг бир кўзида манти димланган, бошқасида чучвара қайнаётган, чойгум вақиллаётган бўлади.

Овқатларининг мазасини айтинг: ум-м, уларни емабсиз, дунёга кемабсиз!

Яна бир сирни очай, чаққончамиз жудаям қўли енгил шифокор. Ҳар қандай касални бир зумда даволаш сирларини Андижондаги бувижониси Фарида опадан ўрганган. Фарида опа вилоятга донғи кетган жарроҳ. Тиббий асбоб-ускуналарини қачон, қандай ишлатишни, ўша кишидан кўриб, ўрганиб олган. Ойиси ҳам шифохонада врач бўлиб ишлайди-да.

Даволаш бобида у ҳозир онасини-ку қўйинг, ҳатто, бувижонисидан маҳоратлироқ, ҳа! Масалан, қон босим ошса, қайси билакнинг қаеридан ўлчаш кераклигини ойисига ўша қақилдоқ ўргатиб туради. Кўпинча, ойиси чиқарган хулосалардан кўнгли тўлмайди. Фонендоскоп-ни олиб, менинг қон босимимни ўзи ўлчаб, ишонч ҳосил қилмагунча, кўнгли ўрнига тушмайди. Тўғри-да, ойиси ўлчаганда бир юзу элликка тўқсонни кўрсатган қон босимим у ўлчаси, бор йўғи, ўн килогина чиқади.

Чаққончанинг қўли шунақаям енгилки, оғриётган жойингизни майингина силаб қўйса бас, ҳар қанча дардингиз бўлса, чиқади-кетди. Ана ундан кейин у нимани буюрса, беҳато бажаришингиз шарт. Тайинлаган дорисини ичмай, айтган машқларини бажармасангиз, хафа бўлиб қолади. У ҳолда сизга, қўшимча укол тайинлаб, жазолаб қўйиши ҳам мумкин.

Ана энди, ҳамширалар юмшоқ ерингизни жизилла-тиб, додингизни беришини кутинг!

Йўқ, Яйяни мен қаҳри қаттиқ қиз, деёлмайман. Чунки ҳатоингизни тан олиб, узр-маъзур қилсангиз, кўнгли бир зумда юмшайди-қолади ва жудаям меҳрибон қизга айланади.

Гарчи, катта дўхтирларга хос иш бўлмаса-да, юзингизни силаб, ўпиб-қучоқлаб, қўл-оёқларингизни уқалаб, ора-сира тепалаб ҳам қўяверади. Қўйингки, покизалик, рўзгор юритиш, саломатлик, саранжом-саришталик бўйича у билмаган ишнинг ўзи йўқ. Ана шу масалаларда йўл-йўриқ, маслаҳат-паслаҳат керак бўлиб қолса, тортинмасдан келаверасиз. Яйячамиз меҳмондорчиликни ҳам жуда яхши кўради: ўрнига қўяди. Остонадан кимдир кириб келсами, яйраб-яшнаб кетади...

Яна нима дей, шугинамизнинг бахти-тахтини ҳам берган бўлгин, дейман-да.

Эпистоляр жанр

ёхуд “пўстлоқи мактублар” Одам Атодан болалар сўради...

Уларнинг кўнглида ҳам, албатта, Буюк муҳаббат соҳиблари – оталари Одам Ато ва оналари Момо Ҳаво қалбида ҳадди аълосига етган Ишқ отлиғ олов яшар эди. Ана шу неъмат, шубҳасиз, ўз навбатида Атозодалар тақдирида ҳам нозик майл, орзу-ҳавас туйғуларини алангалатиб турардики, бу нарса энди кишини не кўйларга солмайди, биласиз!..

Кўнгил кечинмаларини сўзда ҳавола қилмоқ имконияти бориб-бориб қайсидир бир Одам ўғлини қониқтирмай қўйди. Унинг ҳаёлида энди ҳис-туйғулари, аҳволи-зорини ҳеч кимга ўхшамаган шаклу шамо-йилларда ифода этиш истаги туғилди. Изтиробларини тол пўстлогидан эшиб тайёрланадиган арқондан тугунчали шакллар ясаб ифода этишни ўрганиб олди. Натижада, тўқима, арқон мактублар бинога келди. Бу янгиликни эпистоляр жанрнинг илк кўриниши деса ҳам бўлар.

Афсуски, инжа ва нозик туйғулар ифодаланган бундай мактубларнинг шакли анчайин беўхшов ва кўпол кўринишда эди. Йигитидан ўнта мактуб олган қиз ўн килога яқин ваҳши сандиғида сақлашга мажбур бўларди. Турган гапки, бунақа бесўнақай дил изҳорларини ўзгалар назаридан яшириш осон бўлмаган. Икки дилнинг “сирли оҳлари” қизнинг ёки йигитнинг ота-оналари, гоҳида ағёрлар қўлига ҳам тушиб, ошкор бўлиб қолаверган.

Тили куйган қайсидир бир ошиқнинг миясига бир ажойиб фикр келади: арқон ясаб, ундан мактуб тўқиб ўтирмай, туйғуларимни пўстлоқнинг ўзига дарж этсам-чи?!

Бу энди товушларнинг шаклий кўриниши эди, азизлар!

Ўша кундан бошлаб “ҳалво”ли уйларни пўстлоқи мактублар босиб кетди. Қизи бор оталарнинг шўри қуриди. Билгич муаррихларнинг тасдиқ этишларича, у

пайтларнинг хонимлари ҳам эридан қолишмайдиган мард, жасур аёллар бўлган экан. Эркаклар ҳозирги айрим эрларга ўхшаб ўз боласидан воз кечиб алиментидан қочиб юрадиган ношуд-номард бўлмаган. Заифалари ҳам ҳозирги баъзи аёллардай, эрининг чизигидан чиқмай, айтганини қилиб юргандай кўриниб, пинҳона кўнглининг кўчалари тусанган ишни қилиб юрадиганлардан бўлмаган. Эрлари билан бир сафда туриб жанг қилган. Найза тутиб ваҳший хайвонлар, хатто мамонтларни овлаган. Қўйинги, яшаш учун эркаклар билан баб-баравар курашган. Эрқаги арслоннинг думидан ушлаб тортса, аёли ўлжанинг олдидан чиқиб оғзини йиртиб ташлаган...

Шу жойини озгина оширвордим, чоғи, азиз ўқувчи?

Бу айтаётган гапларимиз сизга ҳам сал-пал маъқул келаётгандай туюляпти, адашмасам. Ҳикояни давом эттирсак бўлаверадиганга ўхшайди.

Хуллас, айрим хонадонлар “пўстлоқи хатлар”ни ёқиб ташлаб ҳам йўқотолмай қолдилар. Орияти бутун оилалар, қизларига атаб девор ковагига тиқиб кетилган, ёхуд, ҳовли бўғотидан оқиб кирган “ярамас пўстлоқ”ларни бир амаллашарди, аммо ўз уйларида чиқиб кетганларини-чи?!...

Бундай номаъқул ҳолатдан қанчадан-қанча ошиқ-мошиқлар эл-юрти, ота-оналари олдида ноқулай аҳволга тушиб, мулзам тортиб қолмади дейсиз. Иш шу даражаларга бориб етдики, сири фош бўлиб сазойи қилинган аламзада ёшлар бошларини олиб тоғу тошларга чиқиб кетадиган бўлдилар...

Ишқ ўлгур бир гуриллаб олса, асло бўш келмайди, биласиз. Юраги ишқда ёнганлар қайга боришмасин, ишқ ишқлигича қоларди. Баттар ловулласа ловуллардики, асло пасаймасди. Тоғу тошларнинг одам боши узра юракларга ваҳима солиб осилиб турадиган харсанглари, қия қояларнинг ойнадай силлиқ юзаларига ўйиб битилган ажойиб шаклларни кўргансиз. Ана шу битиклар ҳам маъшуқаси доғида ўртаниб кетган, кўнгил майли учун ўлимдан қайтмайдиган оташин ошиқларнинг оҳи зорлари бўлса не ажаб!

Ушбу даъволарингга мисол келтир, дейсизми? Марҳамат! Мисолми, қанча керак сизга?

Мисолларни ўқиш учун энди “Саодат” журнаlining навбатдаги сонини кутишингизга тўғри келади. Демак, журналда яна учрашгунча, азизлар!

Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ

О.Генри

Перкинснинг Ҳикоя ваъдаси

– Саксон биринчи кўча... Тушадиган борми? – кичикрди кўк мундирли “чўпон”.

Шу ерлик “қўйлар подаси” вагондан тушишди, бошқа “пода” уларнинг ўрнини эгаллади. Дингдинг! Манхэттен йўналишидаги “пода” ортган вагонлар тарақ-туруқ билан олдинга ҳаракатланишди, Жон Перкинс эса озодликка қўйиб юборилган “пода” билан пастга тушди.

Жон квартираси томон аста-секин одимлади. Аста-секин, чунки унинг кундалик ҳаётидаги луғатида “тез-тез” деган сўзнинг ўзи йўқ эди. Уйланганига икки йил бўлган, арзон квартирада яшаётган кишини ҳеч қандай сюрпризлар кутиб турмайдди. Йўл бўйи Жон Перкинс маъюслик билан муқаррар зерикарли куннинг сўнгини ўйлаб келди.

Кэти уни эшик олдида колдкрем¹ ва обакидандон исини таратиб, хушмуомалалик билан кутиб олади. Жон пальтосини ечади, асфальтдай қаттиқ кушеткага ўтириб, «қирғинбарот» линотиплар² томонидан «ўлдирилган» руслар ва японлар ҳақидаги оқшомги газеталарни ўқийди. Кечликка дудланган гўшт, терини ёрмайдиган ва бузмайдиган (кафолатланган) “этик локи” билан зираворланган салат, димланган равоч “Кимёвий тоза” ёрлиғи ёпиштирилган қип-қизил қулупнай мураббоси бўлади. Овқатдан сўнг Кэти унга куроқ кўрпасидаги ўзининг галстугидан қиркиб берган янги ямоқчани кўрсатади. Кечки еттию ўттизда улар тепа қаватдаги бақалоқ гимнастика билан шуғулланганда шифтдан ёғила бошлайдиган сувоқ парчаларини муносиб кутиб олиш учун диван ва креслоларга газета ёйишади. Роппа-роса саккизда Хайки ва Муни – қарама-қарши квартирадаги мюзик-холл жуфтлик (ангажементсиз³) Delirium Tremens⁴нинг нозик таъсирига берилиб, антрепренер⁵ Гаммерштейн ҳафтасига беш юз доллар шартнома билан уларнинг ортидан куваётганига ишонишиб стулларни ағдар-тўнтар қилишни бошлашади. Кейин кудукли ҳовли тарафдаги уйда яшовчи киши флейтаси билан ойна олдида ўтиради; газ ўйнаб-кулиб номаълум томонларга оқа бошлайди; ошхона лифти рельсдан чикиб кетади; швейцар яна бир бор Зеновицкая хонимни бешта

боласи билан Яла дарёси ортига сиқиб чиқаради; ранги ўчган яшил туфлидаги хоним шотланд теръери⁶ ҳамроҳлигида пастга тушиб, пайшанба кунлари олиб юрадиган фамилияси ёзилган карточкасини телефон кўнғироғи ва почта кутиси орқали тўлдиради ва Фрогморнинг даромад келтирадиган уйига осойишталик чўкади.

Жон Перкинс ҳаммаси айнан шундай бўлишини биларди. Яна у билардики, ўн бешта кам тўққизда Жон Перкинс ўзини қўлга олиб, шляпасига қўлини чўзади, хотини эса асабийлашиб қуйидаги сўзларни айтади:

– Қаёққа, Жон Перкинс, билсак бўладими?

– Мак-Клоскиникига бирров кириб ўтсамми девдим, – жавоб беради у, – ошналар билан қарта ўйнагани.

Сўнгги пайтларда бу унга одат бўлиб қолди. Ўн ёки ўн бирларда уйга қайтарди. Баъзида Кэти ухлаб ётар, баъзида қозонда қайнаб турган газабини ўт олдиришга тайёр бўлиб кутиб ўтирарди. Жон Фрогморнинг даромад келтирадиган уйдаги “қурбонлик”лари билан маҳшаргоҳ олдида турганда бу ишларнинг ҳаммаси учун Купидон⁷ жавоб беришига тўғри келади.

Шу кеча Жон Перкинс уйига кириб ҳар кунги эски ҳолатнинг бузилганига гувоҳ бўлди. Квартирада даҳшатли тартибсизлик ҳукм суларди. Кэтининг буюмлари ҳар ёққа сочилганди. Оёқ кийимлар хонанинг ўртасида ивирсиб ётар, соч тўғноғичлари, бантиклар, халат, упа-элик қутичаси жавон, стул устига пала-партиш иргитиб ташланганди. Кэтининг бундай қилиғи йўқ эди. Тароқ тишлари орасида унинг кўнғир соч толаларини кўрганда Жоннинг ўтакаси ёрилаёзди. Кэти, чамаси, шошилган ва қаттиқ ҳаяжонланган. Одатда у соч толаларини ҳар бир аёлнинг орзуси бўлмиш ясама соч қилиш учун каминдаги кўк гулдонга ҳафсала билан яшириб қўярди.

¹ Колдкрем – юз ва қўл терисини юмшатадиган мой.

² Линотип – ҳарф териш машинаси.

³ Ангажемент – таклифнома.

⁴ Delirium Tremens – алкоголизм оқибатидаги оғир руҳий касаллик.

⁵ Антрепренер – театр хўжайини.

⁶ Терьер – кичик ҳайвонларни овлайдиган ит.

⁷ Купидон – севги илоҳи (юн. миф.)

Газ рожогининг⁸ кўринарли ерига бир парча қоғоз ипга осиб қўйилганди. Жон уни олди. Бу Кэти қолдирган хат эди:

“Азизим Жон, ҳозиргина ойимнинг бетоблиги ҳақида телеграмма олдим. Тўрту ўттиздаги поезд билан жўнаяпман. Укам Сэм мени станцияда кутиб олади. Музхонада қўй гўшти бор. Ойим шамоллаб қолмаган бўлсин-да, ишқилиб. Сут сотувчига эллик цент тўлаб қўй. Ўтган баҳорда ҳам ойимнинг касали хуруж қилганди. Газ идорасига газ ҳисоблагич ҳақида ёзишни унутма. Тоза пайпоқларинг тепадаги кутида. Эртага яна ёзаман. Кетдим. Кэти”.

Икки йиллик турмушларида улар ҳали бирор бир тунни алоҳида-алоҳида ўтказишмаганди. Жон ҳайрон бўлиб хатни яна бир бор ўқиб чиқди. Бир зайлдаги ҳаёт тартибининг бузилганлиги Жонни эсанкиратиб қўйди. Овқат тайёрлаганда Кэти доим тақиб юрадиган майда қора холли қизил пешбанд стул суянчигида осилиб турар, ҳар куни киядиган қўйлаклари тўғри келган жойга иргитиб ташланган, унинг севимли обакидандонли халтаси ҳали очилмаган, газеталар полда сочилиб ётарди. Хонада ҳар бир буюм айрилиқ ҳақида гапираётгандай эди. Қалбини маънос ҳис чулғаган, нурсиз Жон Перкинс, харобахона ўртасида туриб қолди.

У билганича уйни тартибга келтира бошлади. Кэтининг қўйлакларига қўлини узатганда уни кўрқув қамраб олди. Жон Кэтисиз ҳаёти нима бўлишини ҳеч ўйлаб кўрмаганди. Хотини унинг ҳаётида ҳаводек зарур эди. Энди у гўё ҳеч қачон мавжуд бўлмагандек ғойиб бўлганди. Албатта, бу бир неча кунга, холос, нари борса бир ёки икки ҳафтага. Лекин Жонга ўлимнинг ўзи унинг муштаҳкам ва осуда бошпанасига бош суққандек туюлди.

Жон музхонадан муздек қўй гўштини олиб, “кимёвий тоза” кулупнай мураббоси билан юзма-юз ўтириб, овқатланишга тушди. Унинг хонадонидан фэйз кўтарилган эди. Хаста қайнонаси уни хонавайрон қилди. Ёлғизликда овқатланиб бўлгач, дераза олдига келиб ўтирди.

Чеккиси ҳам келмасди. Ойна ортида шаҳар шовқин солар, Жонни ҳеч нарсани ўйламасдан хурсандчиликка чорларди. Тун унинг ихтиёрида эди. У ҳеч кимдан сўрамай кетиши, эркин, хушчақчақ бўйдоқдай лаззат денгизига шўнғиши мумкин. Жон тонггача айш-ишрат қилиши мумкин, газабнок Кэти уни хуноб бўлиб кутмайди. Агар хоҳласа, Аврора⁹ электр чироқларини ўзининг нурлари билан тўсиб қўймагунча, Мак-Клоскиникида ошналари билан бильярд ўйнаши мумкин. Жонни ушлаб турган Гименей¹⁰ занжири, энди заифлашди, чунки Кэти жўнаб кетди.

Жон Перкинс ўз туйғулари тўғрисида ўйлашга одатланмаганди. Аммо Кэти тарк этган тор квартирада ўтирар экан, Жон нима учун ўзини ёлғиз ҳис этаётганини, Кэти унинг бахти учун зарурлигини тушуниб етди. Кэтининг йўқлигини англагач, Жоннинг унга бўлган муҳаббати бирдан уйғонди. Ахир, биз куйни хушовоз қушча пир етиб учиб кетгандагина қадрлашимиз матал,

панд-насихат ва масаллар орқали қайта-қайта ўқтирилмайдими?

“Қандай каллаварамман-а, – ўйларди Жон Перкинс. – Кэтига қандай муносабатда бўлдим-а? У билан бирга уйда ўтириш ўрнига ҳар кеча қарта ўйнаб, улфатлар билан ичиб ўтираман. Бечора доимо ёлғиз, кўнгил ёзмайди ҳам, мен бўлсам ўзимни қандай тутаяпман! Жон Перкинс, сен аблаҳсан. Лекин мен хатоимни тузатишга ҳаракат қиламан. Мен уни театрда олиб бораман, вақтини чоғ қиламан. Мак-Клоски ва бу тўдага ҳозирок барҳам бераман”.

Ойна ортида шаҳар шовқин солар, Жон Перкинсни Момус¹¹нинг кенг қўйлагида рақсга тушишга чорларди. Мак-Клоскиникида эса улфатлар кечки беллашув олтидан қўлларининг чигилини ёзиб, эринчоқлик билан шарларни юмалатишарди. На гулчамбарлар, на доира бўлиб қўшиқ айтиш, на кий¹²нинг шақирлаши ёлғиз қолган Перкинснинг кўнглига сиғарди. Жон қадрига етмайдиган, ҳатто баъзида нафратланадиган бойлигини ундан тортиб олишди...

Жон Перкинсдан ўнг томонда турган стулнинг суянчигида Кэтининг ҳаворанг кофтаси осилиб турарди. Хотини уни янгилигича сақлаганди. Кофтанинг энглариди ингичка, ўзига хос тарам-тарам ғижимлар – Жон учун қулайлик ва ҳузур-ҳаловат яратиш учун тиришиб ишлаган қўл ҳаракатларининг излари билиниб турарди. Ундан кўнғироқгулнинг заиф, аммо айнан унинг иси келарди. Жон кофтанинг энгларини ушлаб, унга узоқ ва жиддий тикилиб қолди. Кэти жуда ҳам меҳрибон эди. Жон Перкинснинг кўзларида ёш, ҳа, ёш кўринди. Кэти қайтиб келгач ҳаммаси бошқача бўлади. Жон Кэтини ўзининг эътиборсизлиги учун мукофотлайди. Усиз яшашнинг нима кераги бор?

Эшик очилиб, хонага қўлида кичкина саквояж билан Кэти кириб келди. Жон унга маъносиз қараб қолди.

– Ух, уйга келганимдан бирам хурсандман, – деди Кэти. – Ойимнинг касали жуда оғир эмас экан. Сэм станцияда экан, айтишича, хуруж энгил бўлибди ва телеграмма жўнатганларидан кейин ҳаммаси ўтиб кетибди. Кейинги поезддаёқ ортимга қайтдим. Ўлгудай қаҳва ичгим келяпти.

Фрогмор даромадгир уйининг учинчи қаватида механизм тескари буралганда тишли филдиракларнинг ғижирлаганини ҳеч ким эшитмади. Пружинани тузатишди, лента ҳаракатга тушди ва филдираклар аввалгидек айлана бошлади.

Жон Перкинс соатга қаради. Саккизу қирқ беш. У шляпасини олиб, эшикка йўналди.

– Қаёққа, Жон Перкинс, билсак бўладими? – сўради Кэти асабийлашиб.

– Мак-Клоскиникига бирров кириб ўтсамми дедим, – жавоб берди Жон, – ошналари билан қарта ўйнагани...

Русчадан Саиджало Саидмуродов таржимаси

⁸ **Рожог** – ичи найчасимон шаклда кенгайиб боровчи асбоб.

⁹ **Аврора** – тонгги шафақ илоҳи (юн. миф.)

¹⁰ **Гименей** – никоҳ худоси (юн. миф.)

¹¹ **Момус** – масҳара ва танбех худоси (юн. миф.)

¹² **Кий** – бильярд таёғи.

Пушкиннинг дилномалари

1831 йили
Александр
Сергеевич Пуш-
кин москвалик
соҳибжамол – На-
талья Николаевна
Гончарова билан
бир ёстиққа бош
қўяди. Аввалбошда
қизнинг ота-она-
си бу никоҳга рози
бўлишмайди. Алал-
оқибат Пушкин На-
талья Николаевнага
ошиқ бўлган Дантес
билан дуэлга чиқиб,
ҳалок бўлади. Қуй-
идаги мактублар
1830 йили Пушкин-
нинг суюкли қал-
лиғига йўллаган
дилномалари-
дир.

Москва, 1830 йил, март¹

Бугун сизни илк бор кўрганимга роппа-роса бир йил бўлади...
Қанча кўп ўй-хаёллар гирдобига ғарқ бўлганим сари сизсиз
яшолмаслигимга шунча кўп амин бўлмоқдаман: мен сизни севиш-
ва сизга эргашиш учун яралганман; қолган ғам-ташвишларим –
бориб турган телбалик. Сиздан олисда каминани эришилмаган
бахт армони тинимсиз таъқиб қилмоқда. Эртами-кечми,
барчасига қўл силтаб, оёқларингиз остига ўзимни ташлашимга
тўғри келади. Қанийди, ...да бир парча ерим бўлсайди! У ерда
сизнинг уйингиз атрофида тентирашим, дийдорингизни
кўришим, сизга эргашишим мумкин бўларди-я! Мана шу фикр
миямни пармаламоқда...

Москва, август охири.

Ўзимни тақдир ҳукмига ташлаб, Нижнийга жўнаб
кетяпман. Башарти онангиз тўйимизни бузмоққа қарор
қилган-у, ўзингиз ҳам волидангизга итоат этмоққа рози
бўлсангиз, хатто кеча менга қилган можароси, устимдан
ёвдирган ҳақоратлари каби “асосли” бўлса ҳам унга маъқул
ҳар қандай важ-қорсонларга имзо чекаман. Эҳтимол, онангиз
ҳақ-у, бир дақиқага мен бахт учун яратилганман, деб хаёл
қилганимда, ноҳақ бўлгандирман. Нима бўлган тақдирда
ҳам сиз мутлақо озодсиз; менга келадиган бўлсак, сизга сўз
бериб айтаманки, мен фақат сизга тегишлиман ва ҳеч қачон
уйланмайман.

А. П.

Болдино, 11 октябрь.

Москвага кириш тақиқланган, мана, Болдинода қамалиб
ўтирибман. Фалак номи ила ёлбораман, азизам Наталья
Николаевна, гарчи ёзгингиз келмаса-да, менга хат битинг.
Айтинг, қаердасиз? Москвани ташлаб чиқдингизми? Каминани
оёқларингиз остига олиб борадиган бирорта айланма йўл
борми? Жасурлигимдан асар ҳам қолмади, нима қилишга
бошим қотган. Шу йили (лаънатлар бўлсин шу йилга!) тўйимиз
бўлмаслиги тайин. Лекин Москвани ташлаб кетганингиз
ростми? Вабо ичра жонни хавф остига қўйиш кечирилмас
хато бўлур эди. Вабонинг қирғинбарот манзараси ва қурбонлар

¹Мактубнинг қораламаси француз тилида битилган (изоҳлар таржимонники).

сонини доим бўрттириб кўрсатишларини яхши биламан; бир замонлар константинополлик ёш жувон фақатгина la canaille² вабодан ҳалок бўларкан, деб айтганди. Хўш, сиз қишлоқда вабодан панадамисиз? Манзилингиз ва соғливингиз ҳақидаги бюллетенни жўнатинг! Биз карантинда эмасмиз, аммо ҳали эпидемия бу ерларга етиб келганича йўқ. Болдино қоялар билан тўсилган оролнинг ўзгинаси. На қўшнилар, на китоб бор-а бу ерда. Об-ҳаво жуда ёмон. Қовоз қоралаб, фигоним фалакка чиқиб вақт ўтказаяпман. Ёруғ дунёда нима гаплар бўляпти, дўстим Полинъякнинг аҳволи қалай экан, билмайман. Журналларнинг сўнги сонларини ўқиганим йўқ, шу боис ҳам ёзиб турунг. Бу ерда овсарсифат бўлиб қоляпман. Бобо билан буви эсон-омонми? Олдимда жўғрофий харита: шундоқ чангак ташласам-у, Кяхта ёки Архангельск орқали қошингизга етиб борсам!

Сов-омон бўлинг! Оилангиздагиларга оташин саломимни етказинг. Хайр, дилбар фариштам! Вольтер айтганидек, қанотларингиз учидан ўпиб қоламан.

Михайловское, 8 декабрь.

Мени эслайсиз деб сира кутмагандим, соҳибжамолим, юрагимнинг туб-тубидан миннатдорлик билдираман. Байрон кўз ўнгимда янгича жозибаси касб этмоқда – унинг барча қаҳрамонлари тасаввуримда

² La canaille – Қора халқ (фр.)

унутилмас фазилатга бурканмоқда. Сизни Гулнор ва Лайли сиймосида кўраман. Танҳолигимни аритиш учун тақдир менга тақдор ва тақдор сизни йўлиқтирмоқда. Сиз менинг таскин берувчи фариштамсиз, мен эса кўрнамакман, чунки ҳалигача мингирлаб нолимоқдаман. Сиз Петербургга кетяпсиз; мен дарбадар ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ азобдаман. Балки ўтган фурсат мени сизга яқинлаштиради, аммо бунга умид қилишга ҳам ҳаққим йўқ.

Р.С. Яна кўлимга қалам олиб, камина оёқларингиз остида эканимни, сизни севишимни, баъзида сиздан ўпкалашимни, хушбичим кўлчаларингизни ўпиб қолишимни, бавоят беназир эканингизни айтмоқчиман.

Сиз менинг сабр-бардошимни майна қияпсиз: мени тонг қолдириш сизга ўзгача хузур бағишлайди; сизни эртага кўра оламан, майли, шундай бўла қолсин! Гарчи сизнинг истикболингизга чиқиш, кўнвиқроқдек овозингизни эшитишдан бошим кўкка етса-да, дилимдагиларни тилим орқали эмас, мактуб орқали билдиришни маъқул кўрдим. Сизда дилни сиёҳ қилгувчи, умидни пучга чиқаргувчи заҳархандалик, киноя кучли. Қаршингизда тил ожиз қолади. Яқинда сиз ўтмиш ҳақида саннаб қолдингиз: сизнингча, мен етти йил мобайнида ишонмасликка чиришибман... Нега бундай дейсиз? Худо хайрингизни берсин, ортиқ бундай деманг...

Рус тилидан Саиджалоли Саидмуродов таржимаси

Гулхумор
ХИДИРОВА

“Фалончи чет элда ишлаётган экан...” Кўпинча шундай хабарни эшитсак, кўз олдимизга бой-бадавлат одам келади. Уни ҳашаматли уй, иномарка машиналар билан бирга тасаввур қиламиз. Аслида бу тасаввуримиз ҳамиша ҳам тўғри бўлавермайди. Қуйидаги битиклар эгаси Гулхумор Хидирова – самарқандлик. Оиласи бузилиб, икки қизи билан отасиникига қайтиб келган. Бир неча йиллардан буён ота уйига сиғинди бўлмаслик, фарзандларини ватанли қилиш учун Туркияда ишлайди.

– Қизларим ота-онам тарбиясида. Парваришларидан кўнглим тўқ бўлса-да, дилбандларимни, бир пайтлар болалар боғчасида бирга ишлаган дугоналарим, Самарқанд, умуман, юртимизни жуда соғинаман.

Яна озгина етар-етмасларим бор, жамғарсам, қайтаман. Чунки мусофирчиликнинг берганидан олгани кўп. Тирикчилик қўйида юрганларни тушунса бўлади, лекин ҳавасга ҳеч ким ўз ватанидан кетмаслиги керак.

Гулхумор ижтимоий тармоқларга ўзининг мусофирчиликда кечаётган қийин кунлари ҳақида ёзар экан, доим юқоридаги фикрларни такрорлайди. Қуйида унинг кундалигидан бир саҳифани эътиборингизга ҳавола қилар эканмиз, ота-боболаримиздан қолган бир қадимий нақлни эслаймиз:

Ўзга юртнинг боғи билан бўстони

Ўз юртининг тиканига бўлолмас

Иш излаётган кунларим эди. Ҳар доим иш излаб борадиган ширкатимга кўнғирок қилдим.

Ширкат раҳбари: “Ишчи сўраётган бир неча манзиллар бор, тез кел”, деди. Эртасига сафар ҳалтамга бир ҳафталик кийимларимни жойлаб йўлга чиқдим.

Ширкатга кириб боришим билан бир аёл келиб мен билан кўришди. Юз-кўзи таниш эди. Кимлигини англай олмаганимдан хижолат бўлганимни сезган аёл ўзини таништирди. Мактабдошим Маъмура экан.

Танимаганимнинг боиси бор: у ўқувчилигимизда жуда бақувват, тўладан келган қиз эди. Ранглари синиқиб, бир аҳволда бўлиб қолибди. Бир кунда тўйимиз бўлиб, бир қишлоққа

келин бўлган эдик. Шунчалик кўнгил яқин бўлган дугонамни танимаганимдан жуда хижолат бўлдим. Аммо таниб бўлмас даражада ўзгариб кетганини ўзига айта олмадим. Фарзандли бўлолмаганидан турмуши бузилиб кетган эди. Сездирмасликка ҳаракат қилдим.

Беғубор мактаб пайтимизни эслаб анча кулишиб олдик. Иккаламизни ширкат бошлиғи иш берувчиниқига бошлаб кетди.

Биринчи бадавлат, ёлғиз яшайдигон 60 ёшли аёлнинг уйига олиб борди. Аёл дугонамни танлади.

– Менга ёнимда олиб юришга ярашадиган киз керак, – деди. Унга менинг кўринишим ёқмагани аниқ эди. Ўша кунларда мусофир юртларда ишсиз

қолишдан кўрқиб, бор ташвишим иш ахтариш бўлгани учун пардоз-андозни ҳам унутиб қўйгандим. Хафа бўлмадим. Дугонам иш топганига хурсанд бўлдим. Уй соҳибаси дугонам билан иш шартларини келишиб олгач, эртага келаверишини айтди. Ва ширкат бизни бошқа хонадонга бошлади.

Бу хонадон ҳам қасрдек чиройли эди. Тўрт каватли виллада яшайдиган ёлғиз аёлнинг 7 та кучуги бор экан. Аёл мендан бир ёш кичкина эди. Исми эса Буржи экан.

Эшикдан киришимиз билан кучуклар уйни бошига кўтариб вовуллашни бошлади. Жониворларни тинчлантириб уйига таклиф килди.

Кириб ўтиришимиз билан баҳайбат итлар устимизга бостириб келди.

Дугонам жуда кўрқиб кетди, мен жониворларни яхши кўрганим учун улар билан тил топишишга ҳаракат қилдим.

Мени кузатиб турган аёл ҳеч иккиланмай ишга олишини айтди. “Ҳозирок иш бошлайсан”, деди.

Мен уй эгасидан вазифам, маошим ҳақида сўрадим.

– Сенинг кучукларга меҳр билан қараганингни кўрдим, шартномадагидан кўпроқ маош бераман, деди.

Хурсандлигимнинг чеки йўқ эди.

– Кучуклар менинг “болаларим”, ҳаётдаги топганларим, севганларим ҳам шулар. Сен шуларга қарайсан. Кунига икки марта тоза ҳавода айлантириб келасан. Овқат бериш, ахлатини тозалаш ҳам сенинг бўйинингга, – деди. Аввалига иккиланиб турдим. Кейин оладиган маошим, битмай туриб ёмғир, қорнинг тагида нураб бораётган уйим, болаларим кўзимга кўринди. Рози бўлдим. У менга шартларини айта бошлади:

– Буларни ит ёки кучук деб атамайсан, ўз исми билан чақирасан. Кўча айланиб ҳовлига киришидан олдин тоғорага сув олиб уларнинг оёқ ва орқаларини ювиб, қуруқ латта билан артасан. Косаларига овқат тўлдирасан, ювасан, уйларни ҳар куни тозалаб турасан, “болаларим”нинг жунлари тўкилиб туради, мен кўчадан овқатланаман, ўзинг учун овқат пишириб ейсан. Музхона тўла, нима десанг бор. Кўнглинг тусганингни ейишинг мумкин. Мана бу “болам”ни алоҳида ваннада шампун, атир совунлар билан чўмилтирасан. У мен билан ухлайди. Уни ҳаммасидан ҳам яхши кўраман, энг яхши кўрадиган “болам” – шу, – деди у оппоқ кучукни кўрсатиб.

Бир бошим билан шунча юмушни уддалай оламанми, деган хавотирим ҳам бор эди.

Уйда хизмат қилиб юрган бир аёлга ишора қилиб: “У кетади, бир ҳафта ишлади холос. Кучукларимга қарашни эпполмади”, деди.

Хуллас, ўша кундан иш бошладим. Аммо чекимга тушган вазифа мен учун жуда азоб эди.

Уйнинг учинчи каватидан менга хона тайёрлаган экан. Хизмат қилаётган қиз Туркменистондан экан. Мен каби мусофирликда қийналиб нон топиш учун юрган аёл бўлгани учун тез тил топишиб олдик.

Уйнинг тўрт каватида ҳам камералар ишлаб турарди. Ўзим билмай уч киши ҳам эпполмайдиган ишларни зиммамга олган эдим.

Кеч бўлгач, аёл бизни ёнига чақирди. Исминни тўлиқ айтолмай “Гул” деб чақирди. “Гул, Наргиз эртага кетади, менга сўз беришинг керак, агар “болалар”имга кўнглимдагидек қарай олмасанг, тўғриси-ни айт, мен уларни сенга омонат ташлаб 10 кунлаб сафарларда юраман, аммо сенинг ҳар қадамингни кузатиб туриш имконим бор...” – деди.

Мен уддалашга ҳаракат қилишимни айтдим. Аёл нуфузли фирмада реклама бўйича ишлар экан. “Кўнглимга ёқсанг, ишларинг жойида бўлса яна иш ҳақингни ошириб бераман”, – деди.

Эрталаб туриб беканинг “деразаларни очманлар”, дегани эсимда йўқ, балкон эшигини очиб юборибман.

Шунчалик қаттиқ сигнал чалиндик, чинқирик еру кўкни ларзага солди. Ёпмоқчи бўлдим, лекин ток уриб қалтираб кетдим. Буржи хоним биринчи қаватда туриб бақира бошлади.

Унинг кечаги дилгирлигидан асар ҳам қолмаган эди. Чўридан олиб чўрига солди. Бўғзига келган ҳақоратни оғзидан қайтармади.

Мен ҳам кўрқиб кетгандим, ҳам чўри дегани алам қилиб кўз ёшим дарё бўлди. Узр сўрадим, минг бор узр дедим, лекин унинг ғазабини сўндириб бўлмасди.

Кейин кимдир кўнғироқ қилди, у чўрининг қилган хатосини уларга тушунтирди, кейин овоз ўчди.

Ўша дақиқада кетаман, деб нарсаларимни йиғиштиришга тушдим. Хоним ҳам ҳовридан тушиб менга яхши гапириб олиб қолмоқчи бўлди. Охири Наргиз бугун кетади, сенинг ўрнингга одам келгунча ишлаб туришинг шарт деди.

Кечга яқин яна бир муҳожир кизни олиб келди. Мен эса хонимнинг топшириғига асосан, уйни тозалашга тушиб кетдим. Хар бир зинасини эмаклаб артиб чиқдим. Кучуклар эса мен билан қўшилиб дупур-дупур этиб тўртинчи каватгача чиқиб тушиб келар эди.

Хуллас, ўзимга мутлақо ёқмайдиган ҳаётим бошланганди. Кучуклар билан бирга ўтириб бирга тураман. Овқатини бераман, ювинтираман. Аёл кўчага чиқиб кетиб ҳам кўлидаги камера орқали мени кузатиб иш буюриб туради.

Менда сохталик йўқ. Туз еган жойимга хиёнат қилмайман. Меҳнатнинг яхши-ёмони йўқ, бу вақтинчалик ҳаёт ўтиб кетади, деб ўз-ўзимга тасалли бераман. Оталари ташлаб кетган, гўдаклик пайтидаёқ онаси меҳридан бебаҳра, бобоси ва бувиси кўлида бўй чўзаётган қизалоқларимга ватан тиклаш учун бу азобларга чидаяпман.

Бир куни еттита кучукнинг арқонини қўллари-
римга ўраб айлантириб юрсам ёнимиздан бир
мушук ўтди, ўшани қувиб ортидан чопиб кетган
кучукларни бошқариш учун бирга чопдим. Қўлла-
рим тилиниб, ҳолим абгор бўлди. Қора терга ту-
шиб кетдим. Шу аҳволда ҳам хоним айтганидек
уларни навбати билан тозалаб, оппоғойни ван-
нада чўмилтириб кейин уйга олиб кирдим. Юра-
гим қафасидан чиқиб кетгудек тез урар, бошимда
каттиқ оғриқ бор эди. Овқат қилиб, уй тозалашга
мажбурман. Аранг қимирлаб турган пайтим хоним
ишдан қайтди. Катта уйдаги креслога ташлаб қў-
йилган спорт кийимимни кўриб: “Гул, манави ки-
йимингни ол бу ердан, энди “болаларим ётадиган
уйга кийим қўймагин”, деди. Гапи жуда оғир бот-
ди. Одамдан ҳам азизми бу кучуклар, дедим. Сен
нима деяпсан, улар кучук эмас, сен кучуксан, деб
менга бақира кетди.

Тортишиш бефойдалигини билгач, индамай
хонани тарк этдим. Эрталаб Феруза исмли қиз ки-
риб келганини кўриб кўнглим бироз ёришди.

Буржи хоним телефонда гаплашиб ўтирарди.
Кимгадир кўнгли айниётгани, ҳомиладор бўлса бо-
лани олдириши кераклигини айтарди. Менга бола
керак эмас, менинг еттита болам бор, деб ғазаб-
дан қалтираб бақираётганини кўриб яна паналан-
дим.

Аммо яна рўпара бўлганимда менинг кети-
шимни истамаётганини, камерадан кузатиб қи-
лаётган ишларимдан рози эканини айтди. Ойли-
гимни ошириш ниятида эканини билдирганда ҳам
кўнмадим.

Дилимдагиларни шартта гапириб ташладим:
– икки баравар ҳақ берсангиз ҳам қолмайман.
Мен пул учун ўзимнинг инсонлик ғурурим топта-
лишига йўл қўймайман. Мен чўри эмасман, буюм
эмасман. Одамни итдан паст кўрадиган одамнинг
ёнида қололмайман. Пул билан ҳамма нарсани
сотиб оламан, деб ўйламанг. Меҳрга эҳтиёжи бор
мусофирларга яхши гап ҳам зарур, пулингиз ўзин-
гизга сийлов. Камроқ бақаришингиз учун иккита
одам олиб ишлатинг, шунда ҳам уларни чўри деб
атаманг. Итингизнинг номини адаштираман менга
танбех, бердингиз, нега чиройли Гулхумор отимни
чўри дедингиз? Сизда пул бор, хоним, юрак йўқ.
Эртага бошингиз ёстиққа тегса, итларингиз нима
қилиб беради? Еб жойини булғаб ётган кучуклар
нима қилолади? Қорнингиздаги болани олдириб
ташлаб нима қиласиз? Узр, эшитиб қолдим. Қай-
си бир севгилингиздан бўлса ҳам зурриёдингиз-ку.
У сизни она деб қақиради, вовулламайди, ширин
ифори бўлади. Мен икки қизим учун олис юртлар-
да шу оғир қисматга чидаб юрибман. Хайф сизга
аёллик, – дедим.

Аёл: – Мен сендан маслаҳат олишга зор эмас-
ман, – деди. Аммо кўзида ёш кўрдим. Қайтиб бу
тўғрида оғиз очмадим.

Соат кечаси ўнлар атрофи эди.

Ҳозир кетаман, деб туриб олдим. Иш берув-
чилар бизни ишга олган заҳоти паспортимизни
қўлимиздан олиб кўяр эди. Хўп майли, кетақол
деб қўлимга икки кунлигини деб 10 доллар бер-
ди. Хоним сумкасини титиб бир нарса кидирди,
паспортимни беради деб кутиб тургандим: “Се-
нинг паспортингни Наргизга адаштириб бериб
юборибман, – деди. Ишонмадим. Наргизнинг
паспортини қўлимга тутқазди. Атайлаб қилган-
лиги юзидан билиниб турарди.

– Кетолмайсан энди, Наргиз қачон келса
ўшанда кетасан, хавотир олма, кунлик пулинг-
ни бериб тураман, – деди.

Унамадим. Наргизнинг паспортини менга
беринг, уни ўзим топаман, телефон рақамини
ҳам беринг, дедим қайсарлигим тутиб. Ҳамма
нарсамни олиб эшиқдан чиқсам, оёқ кийимим
йўқ. Қидираётганимни кўриб: “Наргизнинг оёқ
кийимини “болалар” ўйнаб йиртиб ташлаган
экан, сенинг кроссовкангни кийдириб юбор-
дим”, – деди тиржайиб. Жаҳлим чикди. Ўзим-
ни аранг босиб турардим. Қўлимдан ҳеч нар-
са келмаганлиги алам қилар, ожизлигимдан
азобда эдим. Майли, ялангоёқ кетаман, дедим.
Остона ҳатладим. Хоним инсофга келди, ше-
килли: “Учинчи қаватда эски ишчиларимнинг
оёқ кийимлари қолган, шулардан бирини бера-
ман, юр”, – деди.

Учинчи қаватдаги битта катта шкаф тўла
оёқ кийими экан. Қидира-қидира ёзда кияди-
ган туфлича чиқариб берди. Оёғимга сиғмади.
Оёғ учига илган бўлдим. Тезроқ чиқиб кетишни
хоҳлардим.

Йўлда маршрутка, автобус қилиб аввалроқ
танишган юртдош опамнинг уйига кириб бор-
дим. Наргизани топиб, ҳужжатларни алишти-
риб олгунимча ойлар ўтди.

Бир куни Буржи хоним телефон қилди.
“Уйимга қайт. Катта ойлик тўлайман. Қизларинг-
ни ҳам олиб келамиз, ўз уйингдек яшайвера-
сизлар”, – деди.

– Бор молу дунёнгизни берсангиз ҳам мен
у уйга қайтмайман, ўзимнинг аччиқ қисматимга
ҳеч қачон болаларимни шерик қилмайман.
Улар сиздек фаҳмсиз бойларнинг уйида ити-
ни боқмайди. Бойвачча ўғилнинг касал отаси-
га тувак тутмайди, ўзини хор-зор қилмайди.
Уларнинг гўзал ҳаётда яшаши учун мен яхши
кунларимни қурбон қилдим. Қолаверса, ҳозир
юртимизда ҳам ҳаёт ўзгаряпти. Қизларимнинг
ёруғ келажагига ишонаман, – дедим.

Бу кундалигимнинг битта саҳифаси холос,
азизлар. Бу саҳифаларга қанча кўз ёшларим
томган бўлса-да, она сифатидаги фидойили-
гимдан нолимайман. Аксинча, ота-оналар ўз
фарзандлари учун ҳамиша жоннисор бўлиши
зарур. Шунда фарзандлар ҳам меҳр, садоқат
қадрини билади, деб ўйлайман.

ПАРИЗОДИМ, СЕНИ ИЗЛАБ ТОҒЛАРГА БОРДИМ...

Гўрўғлини сўраб шивирлаган ёзувчи

- Бу кино жуда зерикарли экан.
- Чунки унда бирортаям аёл образи йўқ...

Бу тўқилган диалог эмас. Дарҳақиқат, аёلسиз ҳаётнинг ўзи ғариб бўлганидек, у иштирок этмаган бадиий асарларда ҳам жозиба йўқ. Аёл бош қаҳрамон даражасига олиб чиқилган асарлар ҳақидаги фикрлар қандай? Эътиборингизга ёзувчи Фозил Фарҳоднинг “Паризод” фильми ҳақидаги фикрларини ҳавола қилар эканмиз, шу саволга жавоб изладик.

Ўйласам, бу қораламани ёзишга узоқ чоғланибман. Атайлаб эмас, кўнгил йўл бермабди, ҳали фикрлар пишиб етилмаган, мулоҳазалар узуқ-юлуқ эди-да ўшанда.

Киноқиссани картинадан аввал ўқиганим учунми, фильмни илк бор кинозалдан кўриб чиққанимда дилим анча хуфтон бўлган эди. Фильм ёзувчи Эркин Аъзамнинг «Фаришта» киноқиссаси асосида режиссёр Аюб Шаҳобиддинов томонидан суратга олинган.

Тасаввуримда инсон қиёфасидаги самовий фаришта ердаги ташвишларга қоришиб яшаётган

оддий одамга айланиб қолганди. Лекин фильми кейинчалик қайта-қайта кўришим натижа-сида дастлабки таассуротим бироз ўзгарди. Бу ҳол фильмнинг фестиваллардан қўша-қўша мукофотларни олиб келиши билан боғлиқ эмас асло. Бунинг сабаби оддий: фаришта режиссёр томонидан моддийлаштирилиб – ерлаштириб қўйилган эса-да, адабий асос – сценарийнинг бақувватлиги картинага устун бўлиб турарди, маҳоратли актёрлар ижроси ўша устунни мустаҳкамларди, мусиқанинг кучи эса фильмга жозибаторлик бахш этарди.

Кимсасиз қишлоқда, қоронғулик қаърида Бозор дев (Тоҳир Саидов) чангалидан омон қолиш учун инграниб, оғир қисматни бошдан кечираётган вужудни нозик оёқлари ила кўтариб чопқиллаётган Паризод (Зарина Низомиддинова) гўё тақдирдан қочмоқчидай, шўр пешонасига битилган аччиқ ёзиқни четлаб ўтмоқчидай. Тўғри-да, жамоли ой деса ойдек Пари келиб-келиб қандайдир тентак, худобе-хабар бир баттол Бозор девга насиб этсинми? Бунинг устига, мифологиямизда ҳам девлар париларга ҳеч қачон чанг солмаган, ахир.

Достонлардаям Кўҳиқофда,
Эрам боғида яшаган париларни
ғайритабиий кучлар — девлар
қўриқлашган, холос. Парилар

ПАРИЗОДНИНГ ЁЛҒИЗ- ЛИГИ БОШҚА ЖУВОНЛАР — ЭРИ УРУШГА КЕТГАН Ё ВАФОТ ЭТГАН АЁЛЛАР- НИНГ ЁЛҒИЗЛИГИГА СИРА ЎХШАМАС. У ЁЛҒИЗЛАР- НИНГ ЁЛҒИЗИ, ТАНҲОЛАР- НИНГ ТАНҲОСИ.

идеал қахрамонга — етук инсон-
га, масалан, Гўрўғлига илгаридан
“белгиланган”, “аталган”
бўлсалар-да, улар машаққат,
куч, ақл, фаросат, тадбиркорлик
билан қўлга киритилган, висоли-
га етишилган.

Паризоднинг ёлғизлиги
бошқа жувонлар — эри урушга
кетган ё вафот этган аёлларнинг
ёлғизлигига сира ўхшамас. У
ёлғизларнинг ёлғизи, танҳолар-
нинг танҳоси. Майлийди, уруш-
гами ё узокроқ сафаргами кетган
бирор кутгани бўлса. Чунки ундай
маҳал умид бўлади одамда. Йўқ,
афсуски, тақдир қаҳрамонимизни
ёлғизлик қамчиси билан аёвсиз
— юрак-бағри эзилгунча калтакла-
ган, пешонасига аччиқдан-аччиқ
қисматдан бошқасини битмаган.

“Худо урган бу шўрлик” тўй
кечаси чимилдиққа кириб-кир-
май қайлигидан ажралса-да,
жувонмарг куёвига қайнотасини-
кида бир-икки вақт мотам тутиб
ўтиргач, кейин “касофат, шумо-
ёқ” деган тавқилаънат билан
кувилса-да, ёлғиз момосидан
бўлак ҳеч кими йўқ, аммо момо
ҳам ўтган кузақда қазо қилиб,
хайҳотдек чорбоғда бир боши
билан қолса-да, кечалари эшик-
ни ичкаридан тамбалаб, сахар-
гача дағ-дағ титраб чиқса-да,
паймонаси тўлмади. Пешона-
сига қандайдир бетайин Бозор
девга ем бўлиш битилмаганини
исботлаш учун эшик-деразаси-

ни қўлидан келганча михлаб
ташлаб, тугунини қўлтиқла-
ганча Пари қишлоқдан бош
олиб, қаёққа йўл олганиниям,
энди нима қилмоқчилигиниям
ўзи билмаган ҳолда чорасиз-
ликда чора, йўлсизликда йўл
ахтарган ғарибу бенаво кимса
сингари янги қисмат қидириб
йўлга чиқади.

Бу пайт пешонасига эл
корига ярашдан бошқаси
битилмаган қўли калта йигит
— эҳтимол, замонавий Гўрўғ-
ли — Жонибек (Самиддин
Лутфуллаев) одатдаги юму-
ши билан, Эшон бобога укол
санчиб уйига қайтаётганди.
“Йўлингизда фаришталар
ҳамроҳ бўлсин!” деган эшон
ака — Шамсиддинхон (Рустам
Аҳмедов)нинг дуоси, ярим
йўлда бузилган мотоцикл ка-
жавасида кўрилган туш ижо-
бат бўлиб Жонибекка аччиқ
қисматдан қочган ҳалиги Пари
ҳамроҳ бўлади. Жонибек уни
уловга солиб ўз қишлоғига
олиб жўнар экан, бирининг
қидираётган, иккинчисининг
ҳали англамаган янги тақ-
дирлари бошланади.

Қаерга олиб боришни
билмаган Жонибек Парини
ўз уйига бошлаб келади-ю,
бошига бало орттириб ола-
ди. Қишлоқдошлар гап-сўзи,
унаштириб қўйилган қайлиғи
Ойтуман (Шахло Темирова)
нинг айнаб қолиши уни чигал
вазиятга солиб қўяди. Бу
орада Парига “эр” ҳам топила
қолади. Оиланинг тўнғич фар-
занди Салима (Лола Элтоева)
нинг таклифи билан Жонибек
Парини Расул муаллим (Бах-
тиёр Қосимов)га элтиб бера-
ди. Ҳовлисидаги гулзор ичида
бармоғига қадалган атиргул
тиконида азоб чекаётган
Паризодга эҳтирос билан
қараётган Расул муаллимни
“қариб қуйилмаган сассиқ чол”
дея сўқкинг келади. Бироқ
унинг қилган ишидан ўзи
уялиб “астағфируллоҳ, астағ-
фируллоҳ” дея калима қай-
тариши ва “тўғриси, биз унга

муносиб келмаймиз”, дея унга
мосроқ — ёшроқ куёв ахтари-
шини кўрганингда муаллимга
меҳр кўзи билан қарайсан.

Паризод “муносиб куёв”-
га ҳам насиб этмайди. “Янги
куёв”нинг акаси Эргашкул
(Фарҳод Худойбердиев)нинг
“Бориға-барақа, қилиб ўқиб
ташлайвермайсизми, мулла
ака!” мазмунидаги ялинишига
қарамай, никоҳ ўқиётиб нафа-
си ичига қайтиб кетган мулла
(Омон Шоимов) дарвозадан
чиқар экан, шу пайтгача ўқиган
никоҳлари бирор дафъа заха
емаганини, “бу заифанинг
бир балоси бор”лигини ай-
тиб, иймонига қарши бормай
ортига қайтади. “Бозор бўлган”
ҳамда беникоҳ хотинни уйида
сақлашни ўзига ор билган
Абдурашид (Толиб Мўминов)
уч нафар етим боласининг
зорланишлариға ҳам қара-
май уни Жонибекнинг ҳов-
лисиға қайтариб олиб бориб
ташлайди. Бу орада Парининг
довруғи бутун қишлоққа
ёйилиб улгуради, ҳатто хабар
қўшни қишлоқдаги Исмат
бойвачча (Беҳзод Мухаммад-
каримов)нинг қулоғигача етиб
боради ва у Жонибекнинг
уйидаги “қушча”га харидор
бўлиб бир даста пул қўлтиқла-
ганча “Парини мотоциклға
солиб ҳовлима-ҳовли олиб
юрадиган” деган ном орттир-
ган йигит хузуриға келади.
Тақдирнинг синовлари олдида
ожиз қолган, ихтиёрини янги
қисмат ҳукмиға топширган
Паризоднинг Исмат бойвачча-
нинг йўлиға юришдан бошқа
иложи йўқ эди.

Қўли юпқа, бироқ Исмат
бойваччанинг ҳаром пулини
олишға ғурури йўл қўймаётган
ҳалол ва пок йигит — Жони-
бекдан бошқаси муносиб бўл-
маган бу гўзал хилқат худди
оловдан омон чиққан каби
қўли истаган ериға етадиган
Исмат бойваччанинг чанғали-
дан ҳам бокиралиғича чиқади.
Худо сақлайман деса, шунча
бўлади-да!

Бироқ бу сақловлар қалб кўзи ҳали тўла очилмаган Жонибекка ҳеч қор қилмайди. Қаёқдан ҳам қор қилсин. Гулдай қиз – Ойтуманни кўйиб, тоғ ошиб келган, эр кўрган бир “бенаво”га уйлансинми энди: “Одамлар нима дейди ахир?”

Аммо ўша гап-сўзга ўч одамларнинг ҳаётида салбий томонга бўлаётган эврилишлар, замоннинг ғалати янги тутумлари фильмда сценарий муаллифи томонидан бир неча бор ўқтирилган:

Тугал хола (Дилором Каримова) ховлию боғини чинни қилиб қўйган Парини қизига оғзидан бол томиб мақтаётиб айтади: “Тавба, шу замонда ҳам шундай қизлардан қолган экан-да, а, Зиёда?!”

Шу ерда ғалати парадоксга бошимиз урилади. Ҳаётнинг муқаддас тутумларини бузиб, ана шундай оламжаҳон ўзгаришлар қилишга улгурган одамларнинг басир қалби Парининг хилват бир тоғу тошдаги турган-битгани эзгуликка йўғрилган пажмурда, аммо яшаш умидидаги муштдеккина ғариб кўнглини пайқашга ожиз! Қайтага уни “бозор кўрган” хотинга чиқариб ўтирибди. Қалби басир бу одамлар Жонибекни исён қилишга-да ҳеч қачон йўл қўймасди? Тўғрироғи, бахтни тақдир қўшқўллаб бериб турса ҳам, замоннинг аллатовур тутумларини парчалашга Жонибекнинг ўзи асло журъат қилолмасди. Гарчи қисмат унга бу ҳақда бир неча бор рамзлар тилида гапирган бўлса-да, Шамсиддинхон аканинг дуоси ва кўрган тушидан кейин бу Пари йўлида бекорга учрамагани, никоҳ ўқиётган мулланинг нафаси ичига қайтиб кетгани, Парининг фалакка мунгли муножоти – рақси билан

ЁЗУВЧИ АЙТГАНИДАЙ, АЁЛЛАРНИНГ ЭНГ ЁМОНИ УЧУН ҲАМ БИЗ ЭРКАКЛАР АЙБДОРМИЗ, АСЛИДА. ШУНДАЙ ЭКАН, ПАРИЗОДНИНГ ГУНОҲИ ТОВОНИ БИЗ – ТАЖОВУЗКОР, БИРОҚ ХУДОБЕХАБАР БОЗОР ДЕВЛАРУ, ХАТО ҚИЛГАНИНИ КЕЧ АНГЛАЙДИГАН ҚҮЛИ ЮПҚА, АММО ҲАЛОЛ ВА ВИЖДОНЛИ ЖОНИБЕКЛАРНИНГ ГАРДАНИДА...

Исмат бойваччанинг ўтакасини ёргани, қудаларнинг фотиҳани бузмокчи бўлгани сингари воқеаларнинг ҳар бири Жонибекка ишора берарди. Аммо энди жудаям кеч бўлганди. Жонибек уни ўзи қўшқўллаб Исмат бойваччага олиб бориб бўлганди. Парини бойвачча дарвозасига ташлаб кетар экан, ожиза қиз, “Мени нима қилаяпсан, кимларга ташлаб кетаяпсан”, дегандай Жонибекка илтижолари кўзлари билан ўгирилиб қарайди. Ўзини айбдор ҳис қилган йигит эса бу нигоҳларга дош беролмай кўзларини бошқа ёққа олиб қочади.

Фильм кульминациясида янги қисмат ахтариб йўлга чиққан, аммо тақдир тугул бир чимдим бахт ҳам тополмаган Паризод алаалоқибатда, барибир, Бозор девга ем бўлиши кераклиги ойдинлашиб қолади. Жонибекнинг мотоцикли тепаликдан пастга қараб қулагач, кажавасидаги қўлбола тайёрланган курси – Пари рамзидаги “тахт”нинг у ер-бу ери синади. Бу синиқ “тахт”ни шу атрофда тимирскиланиб юрган Бозор дев Жонибекдан сўрайди. “Соғ жойи қолмаган-у, уни нима қиласиз?” деган йигитга дев “Кер-рак” дея дағал жавоб беради ва “тахт”ни ўзи билан олиб кетади, нарироққа бориб унда бироз ўтиради-да, Парининг қишлоққа қайтиб келганини кўриб, хурсандчилигидан “тахт”ни жарга улоқтиради. “Тахт” парча-парча бўлади. Бу парчаланиш – Парининг дев қўлида қурбон бўлишига ишора эди. Бироқ Паризод фалакнинг бундай шармандали ёзиғига рози эмас. Шунда унинг олдида ягона чора қолади: бу ҳаётдан кетмоқ! Бу Паризоднинг ўзига ҳусну малоҳат берган-у, бироқ шунга муносиб тақдир ато этмаган фалакка сўнги – даҳшатли исёни эди.

Ўз ҳаётига ўзи нуқта қўйишни биз доим қоралаб келамиз. Аммо қисмат олдида бошқа чораси қолмаган Паризоднинг ҳолини қоралашга тил бормайди, бу шўрпешона ожизани муҳаббатини деб бир маромда бораётган оиласи – гулдай фарзандию ҳиссиз бўлса-да, бошидаги эридан воз кечиб, ҳам жамиятнинг қаҳру ғазабига учраган, ҳам қидирган муҳаббати шунча қурбонликларга арзимаслигини кеч англаган Анна Каренинани тушунган сингари тушунамиз, холос.

Эркаклардан ижозат ва маъзур сўраган ҳолда жайдарича, яъники, эркакча хулоса ясасак. Аёл хилқатининг қисмати биз эркакларникидан анча аччиқроқ. Негаки уларнинг ярим тақдири эркаклар қўлида, эрлар зиммасида. Ёзувчи айтганидай, аёлларнинг энг ёмони учун ҳам биз эркаклар айбдор-миз, аслида. Шундай экан, Паризоднинг гуноҳи товони биз – тажовузкор, бироқ худобехабар Бозор девлару, хато қилганини кеч англайдиган қўли юпқа, аммо ҳалол ва виждонли Жонибекларнинг гарданида...

Фильм сўнгида ёзувчининг рамзий маънодаги фалсафий хулосаси – қилган хатоси учун Парини топган ва йўқотган ўша харсанг тош устида азоб чекиб ўтирган, дейлик замонавий Гўрўғли қиёфасидаги Жонибек ўрнида тагин Пари пайдо бўлиши – томошабинни фикрлашга чорлайди. Шу ўринда биз қуйидагича икки ечим ясадик: бири – Жонибек қилган хатоси учун қисмат олдида ўлпон тўлаши – ўзи ҳам кўркам хилқатнинг кўрксиз кечмишини бошидан кечириши учун тақдир томонидан Парига айлантирилиши бўлса, бошқаси – ёзувчининг ҳаётда бундай Парилар ҳали борлигини, уларни асраш эса мард ва жўмард Гўрўғлилар қўлида эканини ўқувчи томошабин қўлоғига хавотирли шивирлашидир.

Фозил ФАРҲОД,
ёзувчи

Садоқат САМАНДАРОВА,
Республика Маънавият ва
маърифат маркази.

ИДЕАЛ ҲАЁТНИНГ КАЛИТИ НИМА?

Ҳалима Яъқуб хоним. Сингапур президенти. Ҳалима хоним яманлик кишига турмушга чиқди. Университетни битиргандан сўнг оддий бир хонада истиқомат қилишди. Мансаби кўтарилгач, ҳукумат аъзоларини жамлаб деди:

– Менинг исмим Ҳалима Яъқуб. Аллоҳнинг бандаларидан бириман. Истагим Сингапур халқининг турмуш даражасини кўтариш. Мени бошқа нарса қизиқтирмайди.

У шундай ишларни амалга оширди:

* Сингапурнинг кирими 2 триллион доллардан ошди.

* Фуқароларининг йиллик ўртача даромади 85000 долларга тўғри келди.

* Ишсизлик бир фоизга тушди.

* Ўн мингга яқин катта корхоналар очди.

* Мамлакатдаги ишлаб чиқариш корхоналарига солинган барча солиқлар бекор қилинди.

Мария Охисала. Финляндиянинг Ички ишлар вазир. 34 ёшда. Мариянинг болалиги қийин шароитда, қашшоқликда кечган. У сиёсат оламига академик таълимда эришган ютуқлари сабаб кириб келган. Дастлаб у амалдорлар фарзандлари билан бир сафда таълим олишга қийналган. Лекин бугун у кучли иродаси, кенг дунёқараши ва тинимсиз ҳаракатлари сабаб дунёнинг энг ёш аёл вазирига айланди.

Болаларнинг миллати йўқ. Аёлларнинг ҳам қавми ягона. Гарчи ролларимиз, ижроларимиз, образларимиз турличадир, бироқ илдизимиз бир. Биз ҳаммамиз аслан бир хилмиз. Нозик руҳиятли, аммо кучли ирода соҳибаларимиз.

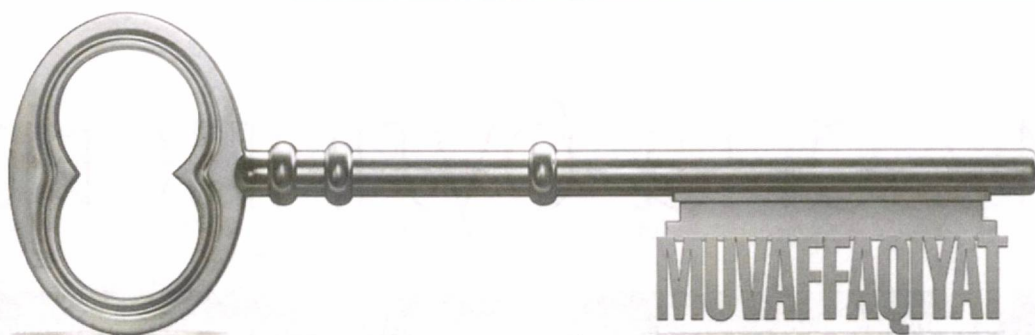
Ҳа, эркаклар рост айтишади: аёл кишини тушуниш осон эмас. Шунинг учун ҳам психологияда аёл жинси дунёқараши, руҳияти ва ҳаёт тарзи ҳақида юзлаб, минглаб саҳифаларни тўлдиргувчи маълумотлар бор. Масалан, дунёдаги аёлларнинг етмиш фоизи оғриқни, руҳий зарбаларни ичига ютиб, овоз чиқармасдан енгар экан. Улар кўп тинглайдиган қўшиқлар ҳам руҳий ҳолатлари ҳақида маълумот беради.

Яна бир маълумот. Аёл умри давомида тўрт хил фаслни бошдан кечиради:

- қизалоқ
- бека
- маҳбуба
- қиролича

Бу фаслларнинг ҳар биридаги руҳият балоғатга етган хонимларда мавжуд. Фақат йиллар ҳамда ташқи таъсирлар натижасида турмушимизда уларнинг улуши ўзгариб туради. Бахтли аёл бўлишнинг ягона сири эса, психологларнинг таъкидлашича, ҳар бир фаслда мувозанатни топа олиш экан. Вақти келганда қизалоқ, баъзан маҳбуба, бека ва, кези келса, қиролича бўла олиш идеал ҳаётнинг калити, дейди мутахассислар.

Аммо бахтнинг ўзи шу қадар нисбий тушунчаки, атрофимизда турли одамларга ҳаётимизнинг қайсидир қиррасини солиштира туриб ҳам ўзимизни бахтли ҳис қила оламиз. Масалан, кимдир қўшнимнинг боши касалдан чиқмайди, худога шукр, мен бетоб бўлиб ётиб қолганимни эслолмайман, бахтлиман, деса, бемор аёл, олаётган ҳар бир нафасим, касал бўлсам ҳам фалончидек, куним жанжал билан ўтмаётгани менинг бахтим, дейди. Ҳаёт шундай қиёслар билан ўтиб бораверади. Бироқ дунёдаги жамики аёл умри давомида бир марта бўлса ҳам, бир зумга тин олиб ўзи билан ўзи ҳаққоний сўзлашади: «Мен кимман, ким эдим-у, кимга айландим, қаерга қараб кетяпман, ким учун яшаяпман», деб

ҳаётини таҳлил қилади. Бу саволларнинг жавоби эса ҳар биримизнинг маънавий онгимизга муносиб даражада бўлади.

Аёл маънавияти унинг психологиясидан ҳам долзарброқ тушунча аслида. Зотан, биз, энг аввало, онамиз, оиланинг бош устунларидан биримиз, демакки, жамиятнинг, ер юзининг таянч нуқтасимиз. Фарзандлар биздан олган тарбияси натижасида одамзотга катта наф келтиргувчи олим ёки, аксинча, зараркунанда жиноятчига айланиши ҳам кўп жиҳатдан аёлга боғлиқ. Қолаверса, маънавият шундай қудратли вакцинаки, у ҳаётда қоқилганда шартта ўрнимиздан туриб кета олишимизга, узоқ бўлса-да, улкан марраларни забт эта олишимизга катта куч беради. Демак, аёлнинг маънавиятли бўлиши, ўзи учун ҳам, бутун жамият учун ҳам ҳаёт-мамот масаласидир.

Ижтимоий тармоқларда ҳар куни пайдо бўлаётган аёллар билан боғлиқ “шов-шув”ларнинг негизида ҳам айнан аёл маънавияти даражалари кўзга ташланади. “Ҳуқуқ”ини қоғозга тушириб уни шаҳар марказларида кўтарганича сувратга тушиш “мания”си ҳам айнан аёл маънавиятига зид ҳаракат эканлиги боис маҳаллий аёллар томонидан кўпроқ қораланди. Зотан, нозик хилқат вакиллари учун жисмоний эмас, руҳий кайфият биринчи ўринда туради. Агар шундай бўлмаганида, самарқандлик келин Мустаҳкам 8 йил жисмоний зўравонликка чидаб яшай олмасди. Турмуш ўртоғи бир қўли билан куч ишлатса-да, бир қўлида сочини силаб меҳр бераётган аёлларнинг рўзғори айнан икки оғиз ширин сўз билан бут бўлиб келаётгани рост. Худди шундай: *хожаси ҳар йили*

туғилган кунига қимматбаҳо совғалар бермаса ҳам, дурдан олий муҳаббатли табриғи учун минг шукрона келтиргувчи аёл маънавиятлидир. Қўшнилари: “бу энди одам бўлмайди”, деб қўли билан бигиз қилиб кўрсатаётган эрини ҳидоят йўлига эргаштира олган аёллар маънавиятлидир. Шаталоқ отиб хиёнат ботқоғига ботиб қолган турмуш ўртоғини кечирган, боз устига уни кўкларга кўтариб мақтовчи, ишларининг ривожини учун ҳеч бир санам бера олмаган руҳий далдани ҳар куни айтгувчи аёллар маънавиятлидир. Фарзандини ҳеч қандай тўсиқларга қарамай, ИНСОН қилиб тарбиялай олган аёллар маънавиятлидир. Маънавиятли аёл ҳам нозик хилқат вакили, хокисор, бўйсунувчан, мулойимдир, аммо асло жабрдийда эмас. Фарзандлари камоли, жамият ривожини учун кучи етганча ҳаракат қилади.

Улар бизнинг ҳаётимизда сув ва ҳаводек зарур. Айнан шунинг учун ҳам биз ўзбекларда қиз боланинг тарбиясига жиддийроқ эътибор қаратилади. Болалигидан аёллик нафосати, иффа-ти, ҳаёси, одоби сингдириб борилади. Шу билан бирга, маънавиятнинг булоғи китоб, илм-фан, маърифат бўлгани боис жуда кўп оилалар қиз боланинг олий маълумотли бўлиши шарт эканлигини тушунади. Шу ўринда қизини ўқитишни истамайдиган ва университет дипломини фақат моддий ҳаёт таъминоти учун йўлланма, деб тушуниб, “эри боқиб олади, аёл кишининг биринчи вазифаси – оила”, дегувчилар учун алоҳида таъкидимиз бор. Тўғри ўйлаяпсиз, аёл зоти чиндан ҳам, энг аввало, оиласининг хотиржамлиги, тинчлиги, сариштаю саранжомлигига жавобгар. Бироқ олий маълумотли бўлган хонимлар бу жавобгарликни тегаранроқ ҳис қилар эканлар. Зеро, статистикага кўра, ажримлар сони олий маълумотли аёллар ҳисобига жуда кам фоизни ташкил қилади. Қолаверса, 2019 йил маълумотларига кўра, 23000та ажримларнинг 50 %ини маънавий-ахлоқий тарбиясизлик сабаб пайдо бўладиган оилавий низолар ташкил қилган.

Юқорида барчамизнинг қавмимиз бир дедик. Аммо менталитет, тарихимиз, ўтмишимиз турлича. Ўзбек аёллари сак-мас-сагет маликаси саналмиш Тўмарис авлодлари саналади. Тўмарисда аёллик образларининг барчаси мужассам. Бироқ у ҳеч қачон “жабрдийда” ролини ўйнамаган. Ҳатто фарзандининг ўлиmidан кейин ҳам эсанкираб қолмай, оналик меҳри ич-этини тирнаб ором бермаса-да, халқи учун мардонавор жанг қилган. Бугун ўзбек аёли халқ, миллат ривожини йўлида мана шундай фидойилик қилиши учун энг аввало, ўз орзуларини, мақсадларини, рўёбга чиқаришга ҳаракат қилиши, келин бўлиб тушган оиласининг суюкли бекасига айланиши, турмуш ўртоғининг елкасига елка тутта олишию фарзандини яхши ниятлар оғушида тарбиялаши лозим. Бундай узун йўлда қўлимизга маёқ бўлгувчи ягона шуъла эса, шубҳасиз, маънавиятимиздир. Биз ҳаммамиз биргामиз, бир манзилдамиз, қадрли опа-сингиллар.

Сиз она бўляпсиз

Жондан жоннинг бунёд бўлишига одамлар кўникиб, ўрганиб кетганлари учун оддий ҳодисадек туюлади. Аслида бу илоҳий бир жараёндир. Бу жараёнда асосий заҳматкаш Она Аёлдир. Бу даврда у ҳар қачонгидан ҳам таъсирчан, атрофидагиларнинг эътиборига муҳтож бўлади. Биз сиз – мухлислардан келаётган хатларни, ҳомиладорлик билан боғлиқ тиббий, анъанавий билимларни билишга бўлган қизиқишларингизни эътиборга олиб, мазкур рукни ташкил қилдик. Саволларингиз бўлса, ёзинг, кўнғироқ қилинг. ТошПМИ 1-госпитал педиатрия кафедраси доценти, олий тоифали неонатолог Дилфуза Эркиновна Турдиева ҳомиладорликнинг ҳар бир ойи ҳақидаги фикрларини баён қилиш баробарида Сизнинг саволларингизга ҳам жавоб беради. Ота-она соғлом бўлсагина, фарзандлар тўрт мучаси бут дунёга келадилар.

Ҳомиладорликнинг биринчи ойи

Она бўлишни орзу қилмайдиган аёлнинг ўзи йўқ. Аммо бу мўъжизавий давр бошлангач, унинг ўзига хос масъулияти бўлади. Аёлда энг аввало ана шу ўзининг борлигини сездириб-сездирмаётган жон учун масъулият туйғуси уйғониши керак. “Мен мана шу гўдагимни тўрт мучаси соғлом ҳолатда дунёга келтиришим шарт”, деган азму қарор бўлиши лозим. Ва бундай фикр келинчак, аёл яшаётган хонадондаги ойижонлару бувижонларни ҳам четлаб ўтмаслиги керак.

Шуни ҳам эътибордан соқит қилмаслик керакки, бизда аксарият келинчаклар “далаларда, боғларда, иссиқхоналарда ишлайдилар. Улар фарзанд орзусида юрар экан, албатта, ўз заҳматларидан узилмайдилар. Ҳавоси оғир, ҳар ҳафтада турли кимёвий ўғитлар сепилаётган экинлар парвариши билан машғул бўладилар. Шамоллаш, заҳарланиш аломатлари сезилса, дори ичадилар. Ҳолбуки, бундай пайтларда унда аллақачон ҳомиладорлик бошланган бўлиши мумкин. Хўш, унинг белгилари нималарда намоён бўлади?”

* Кичик ҳайз кўришлар. Ҳомиладорликда бундай ҳолат бўлиши мумкин. Ҳайз кунлари бошланди, демак, бу сафар ҳам ҳомиладор бўлолмадим, деб ўйламаслик керак. Чунки кичик ҳайз кўришлар ҳомиладорликнинг илк даврларида ҳам бўлади. 5–10 кун давомида тухум хужайралар бачадон деворига ёпишиб ўрнашади, ана шу жараёнда кичик ҳайз кўриш ҳолатлари кузатилади.

* Бачадон бўйинчасида санчиқлар туриши кузатилиши мумкин. Худди ҳайз кўриш давридаги оғриқлардай санчиқлар бўлиши ҳомиладорлик аломатларидан биридир.

* Кўриш қобилияти бироз хиралашади. Бу ҳолат ҳар доим кузатилмаса ҳам, кам ҳолларда учраши мумкин.

* Беҳоллик, уйқуга мойиллик.

Аёлнинг боши айланиши ва бот-бот ҳушидан кетиши мумкин.

4-акушерлик ҳафтасида тиббий жиҳатдан қандай ўзгаришлар содир бўлиши мумкин? Акушерлик ҳисоб-китоби бўйича, ҳомиладорликнинг 4-ҳафтасида эмбрион “ўз уйчаси” томон ҳаракатланаётган бўлади. Бу даврда – бачадондан ташқари ҳомиладорлик бўлиб қолиш хавфи туғилади. Агар эмбрион финал нуқтасига етишга улгурмаса ва туғуруқ йўлларида улғаядиган бўлса, шифокорлар бачадондан ташқари ҳомилани қайд этадилар. Аслида бу ҳамма аёл ҳаётида ҳам рўй беравермайди ва бунинг муайян сабаблари бор. Шундай экан, ортиқча хавотирланишга ўрин йўқ. Иложи борича, оғир-босиқ бўлиш ва агар ҳомиладорлик қайд этилган бўлса, унинг ҳар бир лаҳзасини хурсандчилик билан қабул қилиш керак. Ҳомиладорликнинг 4-ҳафтасида ҳомиланинг ҳажми энига – 1 мм дан ошмайди, узунасига – 0.36 мм атрофида бўлади. Мана шу босқичда йўлдош пайдо бўлади. Бачадон найчасидан ўтиб, эмбрион-ҳомила она бачадонининг ички деворига жойлашади. Бу жараён имплантация деб аталади. Йўлдош ривожланаётган ҳомилага кислород, озуқалар, гормонлар ва дори-дармонларни етказди. Ҳомиладорликнинг 4-ҳафтасида бўлғуси ҳомиланинг боши шакллана бошлайди. Эпибласт 3 та махсус тўқималарни ёки пушт қатламларини шакллантиради; улар эктодерма, энтодерма ва мезодерма деб аталади. Айнан шулар мия, қалқонсимон ва ошқозонности безлари, қон, мускул ва суякнинг шаклланишига бевосита таъсир кўрсатади.

Эктодерма кўп сонли тузилмаларни ривожлантиради, шу жумладан мия, орқа мия, нервлар, тери, тирноқлар ва сочни ўстиради. Энтодерма нафас олиш тизимини ва ошқозон-ичак йўлининг асосини вужудга келтиради ҳамда жигар ва ошқо-

зон ости беи каби аъзолар қисмларини барпо этади. Мезодерма юрак, буйрак, суяк, кемирчак, мускуллар, қон хужайралари ва бошқа тузилмаларни шакллантиради.

3-ҳафтага қадар мия учта асосий бўлинмаларга бўлинади; улар олд мия, ўрта мия ва орқа мия деб аталади. Нафас йўли ва овқатни хазм қилувчи аъзолар тузилмаларида ҳам ривожланиш жараёни бошланади.

Биринчи қон хужайралари тухум саригининг халтасида пайдо бўлганда, пуштининг ҳар томонида қон томирлари шаклланади ва каналсимон юрак кўринади. Шу пайтдан бошлаб тез ўсаётган юрак алоҳида камералар каби ўз ичига букланиб ривожланишни бошлайди.

Юрак уруғлантирилгандан сўнг уч ҳафтаю бир кундан сўнг уришни бошлайди. Учинчи ва тўртинчи ҳафталар оралиғида мия, орқа мия ва эмбрионнинг юраги кўринишида одам танаси тухум халтасидан осонгина ажралиб туради.

Тез фурсатларда ўсиши нисбий текис эмбрионнинг букланишига олиб келади. Мазкур жараён тухум халтасининг бир парчасини овқат хазм қилиш тизимининг асосига бирлаштиради ва ривожланаётган одамнинг кўкрак қафаси ва қорин бўшлиғини шакллантиради.

4-ҳафтага қадар тоза сув қобиғи ҳомилани суюқлик тўлдирилган халта билан қоплайди. Унинг атрофидаги амнион суюқлиги деб аталадиган мазкур стерил суюқлик ҳомиланинг жараҳатдан сақланишини таъминлайди.

Соғлом насл қолдиришни истар эканмиз, мана шу биринчи ойлардан ҳомиладор аёлларимизни асраб-авайлаш ҳамма оила аъзоларининг асосий мақсади бўлиши керак.

Шифокор томонидан тавсия этилган, ҳомиладорликнинг дастлабки ҳафталаридаги энг зарур дори-дармон фоллий кислотаси ҳисобланади. Уни ҳатто ҳомиладорлик режалаштирилаётган ва унга тайёргарлик кўриладиган пайтдан бошлаб, то ўн иккинчи ҳафтасигача қабул қилишни тўхтатмаслик қатъий тавсия этилади. Фоллий кислотаси боланинг ривожланишига ижобий таъсир кўрсатади, хусусан, асаб тизими ҳамда кўпгина аъзо ва тўқималарнинг ривожланишига ёрдам беради. Ҳомиладорлар учун махсус ишлаб чиқилган витаминлар комплексларини қабул қилиш нафақат бола учун фойдали, балки она учун ҳам зарурат ҳисобланади, унинг суяк тизимини мустаҳкамлайди ва гемоглобинни бир маромда ушлаб туради.

Биз она жисмида эмбрион ривожлана бошлаганданоқ унинг ўзи билан бирга атрофидаги барча яқинларига ҳам масъулият тушишини айтган эдик. Фикримизни давом эттириб яна шуни ҳам таъкидлар эдикки, бўлажак онани азали жойларга олиб боришдан сақлаш керак. Қадимда, ҳатто, яқинлари вафот этган бўлса-да, ҳомиладор аёлни қора кийимга буркамаганлар.

Кайфиятига ёмон таъсир қилади ва бу ҳолат ҳомила ривожига акс этади, деб ҳисоблаганлар. Шомдан сўнг қоронғуликда юришга ҳам монелик қилишган. Гарчи буни инс-жинслар илашади, деб изоҳласалар ҳам, аслида бўлажак она қоронғуда нимадандир кўрқиши ё эҳтиётсизлик орқасидан қоқилиб, суриниши мумкин. Ҳарҳолда, асранганни асрайман, деган нақлга амал қилган ютқазмайди. Яна бу даврдан бошлаб ҳомиладор аёл фақат еб-ичишига эмас, кийинишига ҳам эътибор қаратиши зарур бўлади. Ҳаво ўтказмайдиган сунъий матолардан иложи борица, фойдаланмаслик, организмда кислородга муҳтожлик ҳолатларини келтириб чиқармаслиги керак. Ҳомиладор аёллар гумонали бўлган онларданок кўнгулчан бўлиб қолади. Айниқса, турмуш ўртоғи бу ҳолатни чуқур ҳис этиши, рафиқасига суянч бўлиши керак. Аёли унинг ёнида ўзини кучли сезиши учун шароит яратиши зарур. Аммо тавсияларимизни бўлажак онани етти қават кўрпачага ўтқазиб, қўлини совуқ сувга урдирмаслик керак, деб тушунмаслигини истаймиз. Аксинча, у аввалгидан ҳам ҳаракатчан, фаол бўлиши, иложи бўлса, кўпроқ мумтоз мусиқалар тинглаши, гул парвариши билан шуғулланиши, ибратли ҳикоятлар жамланган ва бошқа бадиий китобларни ўқиши керак. Чиройли хаёллар, чиройли орзулар билан яшай бошласа, она қалбидан, бошидан кечаётган барча ҳолатлар аста-секинлик билан ҳомилага ўта бошлайди. Бир сўз билан айтганда, ҳар бир иш бошиданоқ хайрли бошланса, яъни пойдевор мустаҳкам бўлса, кейинги ҳаётда ҳам яхшиликка умид қилса бўлади. Худо инсонларни фарзанд билан сийлайди, уни соғлом жисм, соғлом ақл билан дунёга келтиришни Аллоҳнинг инояти, омонатга садоқат деб билишини ҳар бир аёл, ҳар бир оилага тилаб қоламиз.

Дилфуза ТУРДИЕВА,
ТошПМИ 1-госпитал педиатрия кафедраси
доценти, олий тоифали неонатолог.

(Давоми кейинги сонда)

Икра тайёрлаш

БАҚЛАЖОН ИКРАСИ

Бақлажон, пиёз, булғор қалампири, помидор тозалаб ювилади. Бақлажоннинг пўсти арчилади ва кубик шаклида тўғралади. Паст оловда ёгда қовуриб олинади.

Алоҳида идишда майда тўғралган пиёз, қайноқ сувга ботириб олинган, пўсти шилинган ҳамда сомонча шаклида тўғралган булғор қалампири ва майда

тўғралган помидор қовуриб олинади. Таъбга кўра туз ва мурч кўшиб, қовуришда давом этилади. Пишганидан сўнг бақлажон қовурмасига аралаштирилади, кейин майда тўғралган саримсоқ кўшиб, 10-15 дақиқа қовурилади.

Икра тайёр бўлгач, стерилланган банкаларга солинади ва қайнатилган металл қопқоқлар билан зичлаб ёпилади ҳамда иссиқлигича ўраб қўйилади.

Керакли масаллиқлар:

- 4-5 дона кабачки
- 2 дона сабзи
- 2 дона пиёз
- 3 дона помидор
- 100 мл. ўсимлик ёғи
- 1 дона “Магги” зирavorи
- 2 дона саримсоқ палласи
- зирavorлар, туз.

КОНСЕРВАЛАНГАН САЛАТЛАР КАРАМЛИ САЛАТ

Карам, пиёз, қизил булғор қалампири, сабзи майда тўғралади.

Тўғралган маҳсулотлар катта ҳажмдаги сирли идишга солинади ва туз, шакар, сирка, кунгабоқар ёғи кўшилади, масаллиқлар аста аралаштирилади. Сўнггра банкаларга зичлаб солинади ва елим қопқоқ ёпиб, музлаткичда сақланади.

Бу маҳсулотни қовурма, қайла, куюқ овқатлар учун ишлатиш мумкин

Керакли масаллиқлар:

- 5 кг. карам
- 1 кг. сабзи
- 1 кг. пиёз
- 1 кг. қизил булғор қалампири
- 350 гр. шакар
- 4 ош қошиқ туз
- 500 мл ўсимлик ёғи
- 500 мл. 9%ли сирка.

КОРЕЙСЧА БАҚЛАЖОН ИКРАСИ

Бақлажонлар икки дақиқа қайнатиб олинади ва суви силқитиб қўйилади. Сўнггра кубик шаклида тўғралади.

Булғор қалампири, сабзи сомонча шаклида, пиёз паррак қилиб тўғралади. Саримсоқ эзилади.

Барча сабзавотлар туз, шакар, сирка ва ўсимлик ёғи кўшиб аралаштирилади. Бу масаллиқ бир кунга музлаткичга олиб қўйилади. Сўнггра стерилланган банкаларга солинади ва қопқоқлари ёпилиб, 1 литрли банкалар 20 дақиқа, ярим литрли банкалар 15 дақиқа стерилланади.

Банкалар оғзи металл қопқоқлар билан маҳкам ёпилади ва ўраб қўйилади.

Керакли масаллиқлар:

- 1 кг. бақлажон
- 2 дона қизил булғор қалампири
- 1 дона йирик сабзи
- 1 дона пиёз
- 1 бош саримсоқ
- 2 ош қошиқ шакар
- 100 гр. 6%ли сирка
- 100 мл. ёғ
- 1 ош қошиқ туз.

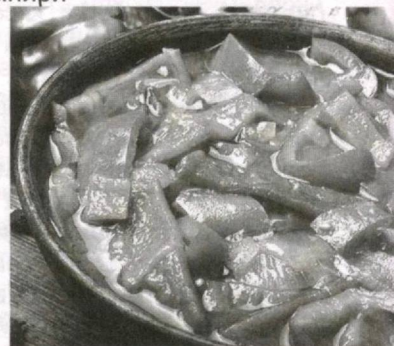
“ЛЕЧО” ҚОВУРМАСИ

Товада қизиб турган ёгда пиёз қовуриб олинади, сўнг сомонча шаклида тўғралган сабзи, шарбати ажратиб олинган помидор кўшилади ва 10 дақиқа давомида яна қовурилади. Кейин сомонча шаклда тўғралган қизил булғор қалампири, саримсоқ, кўкатлар, шакар, туз кўшиб, яна қовурилади. Ҳаммаси бўлиб масаллиқ 45 дақиқа пиширилиши зарур.

Жараён ниҳоясида етай деганда сирка кўшилади ва аралаштирилади. Стерилланган банкаларга лечо солиб, металл қопқоқлар билан маҳкам бекитилади, тўнкарилиб ўраб қўйилади.

Керакли масаллиқлар:

- 5 кг. булғор қалампири
- 500 гр. пиёз
- 1 кг қизил сабзи
- 16 дона саримсоқ доначалари
- 5 кг помидор
- 500 мл. ўсимлик ёғи
- 100 гр. шакар
- 2 ош қошиқ сирка
- 100 гр. туз.

Пардоз – орасталик, латофат

Куз фаслида лаб парваришига алоҳида эътибор қаратиш лозим. Негаки айнан шу мавсумда лаблар ёрилиши, қуруқлашиши ва ачишиши кўп кузатилади. Бундай муаммолар юзага келмаслиги учун қуйидаги маслаҳатлардан фойдаланиш зарур.

- Уқалаш. Ҳар куни уқаланадиган лаблар майин ва чиройли ранга эга бўлади. Бунинг учун оддий тиш чўткаси керак бўлади. Уқалашдан аввал озгина лаб малҳами ёки бирор хил (юз учун) кремни суртинг. Шу малҳам лабга тўлиқ сингиб кетгунча айлана ҳаракат лар билан уқаланг.

- Шакарли пилинг. Лаблар ёрилмаслиги учун бу муолажани ҳафтада бир маротаба қўлланг. 3 ош қошиқ

асални 1 ош қошиқ шакар ва бир қошиқ ўсимлик ёғи билан аралаштириб, бир неча сонияга микротўлқинли печга солиб қўйинг. Сўнгра бу массани лабга суртиб, енгил ҳаракатлар билан уқаланг ва илиқ сувда ювиб ташланг.

- Ўсимлик ёғи ҳам фойдали. Кузда лаблар аллергияга мойил бўлади. Шу сабабдан мутахассислар декоратив лаб бўёғи ўрнига оддий ўсимлик ёғини тавсия қилишади. Кўчага чиқишдан озгина олдин ўсимлик ёғини суриб олишни одат тусига киритсангиз, ачишиш ва ёрилишдан узоқ бўласиз.

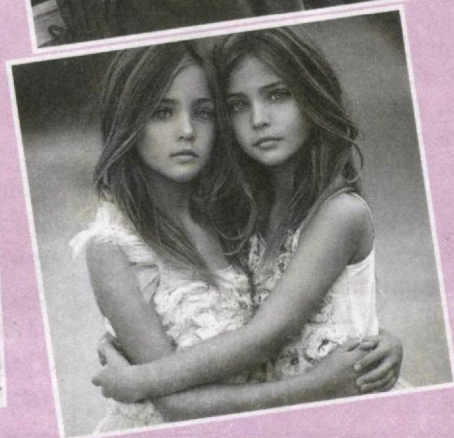
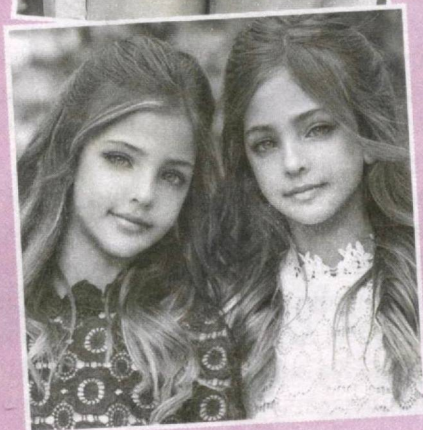
Кўп ҳолларда аёллар лаблари атрофида ажин пайдо бўлишидан шикоят қилишади. Бу муаммонинг ечими жуда осон. Кунора 8–10 маротабадан “А”, “О”, “И”, “У” ҳарфларини овоз чиқариб айтсангиз кифоя. Ҳар куни худди шамни ўчираётгандек 8 марта пуфлаш ҳам ажинлардан асрайди.

Уларни танийсиз...

Авле Мари ва Леа Росе дунёдаги энг чиройли эгизаклар деб тан олинган. Лос Анжелесдаги бу эгизаклар ижтимоий тармоқларда тезликда шуҳрат қозонишди. Аникроғи, инстаграм ижтимоий тармоғида ўзларининг мафтункор кўринишлари орқали 800 000 дан ортиқ кузатувчиларига эга бўлишди.

Блогерлик билан шуғулланувчи Жаки яъни эгизакларнинг онаси тармоққа фарзандларининг 6 ойлик пайтидаги расмини ҳам жойлаштирган.

Ҳозирда унинг қизлари модел даражасига чиқишди. Кўплаб профессионал сураткашлар бу ёқимтой эгизакларни тасвирга олишга ишқибоз.

САОДАТ

Ўзбекистон Республикаси
хотин-қизларининг ижтимоий-
сиёсий, адабий-бадний,
безакли журнали
1925 йилдан чиқа бошлаган
6-7-сон (910-911) 2020 йил

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси
Маҳалла ва оилани қўллаб-
қувватлаш вазирлиги

БОШ МУҲАРРИР:
Мунаввара УСМОНОВА

“САОДАТ” КЕНГАШИ:

Танзила НАРБАЕВА
Гулнора МАЪРУФОВА
Муҳаббат ШАРОПОВА
Саодат БОЙМИРЗАЕВА
Ойдин ҲОЖИЕВА
Энахон СИДДИҚОВА
Гулистон МАТЁҚУБОВА
Гавҳар АЛИМОВА

ТАҲРИРИЯТ:

Бош муҳаррир ўринбосари:
Маҳмуда САЪДУЛЛАЕВА

Бўлим мудир:
Қутлибека РАҲИМБОЕВА

Мусахҳих:
Маъмура ЗОҲИДОВА
Саҳифаловчи:
Ғиёсиддин ЎНАРОВ

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, М.Улуғбек тумани
Мирзакалон Исмоилий Г-1.
E-mail: info@saodat-gul.uz
Веб сайт: www.saodat-gul.uz
Тел.: (71) 202-70-04, 202-70-05

Босмахонага **5.10.2020** йил
топширилди.

Қоғоз бичими **60x84 1/8**.

Ботиқ босма.

Нашр ҳисоб тобоғи **5,75**.

Индекс – **867**

ISSN 2010-541X. Журнал 2006 йил
22 декабрда Ўзбекистон Матбуот
ва ахборот агентлигида 0061-рақам
билан рўйхатга олинган.

“Шарқ” нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонасида чоп этилди.
Буюртма №**1113**. Адади **2600**.
Баҳоси келишилган нархда.

Ушбу сонда:

- МИЛЛАТ ҚАҲРАМОНЛАРИ**
4 **Мен отамни кўрмаганман**
- ЖАННАТИМ ОНАМ**
8 **Кўнгилларим ҳам райҳонлар
янглиғ ифорли эди**
- НАСР**
16 **Кўккўл қўшиғи**
- ЖАҲОН АДАБИЁТИДАН**
32 **О.Генри. Перкинсининг
ваъдаси. Ҳикоя**
- МАКТУБЛАР КўНГИЛНИНГ ТАРЖИ-
МОНИДИР**
34 **Пушкиннинг дилномалари**
- ОЛИСДАГИ ЯҚИНЛАРИМИЗ**
36 **Ўзга юртнинг боғи билан
бўстони**
- НИГОҲ**
26 **Паризодим, сени излаб
тоғларга бордим...**

Биринчи муқовада:

Моҳир ҳунарманд
Шоҳсанам Худойбердиева
ўзи ясаган кўғирчоқлар-
ни болаликнинг ишончли
тарбиячилари деб билади.
(Ҳунарманд
ҳақидаги мақолани
журналнинг 22-саҳифасида
ўқинг).

Азиз мухлисларимиз!

Бутун дунёга, шу жумладан, юртимиз бошига тушган синовли кунлар туфайли журналимизнинг навбатдаги – Сизга июнь ойида етиб бориши керак бўлган сони кечикди. Сиздан узр сўраган ҳолда “Саодат”нинг июнь-июль – қўшма сонларини тақдим қиляпмиз. Бу машаққатли, сабоқли дамларни ҳам, албатта, биргаликда енгиб ўтамыз. Маънавият, маърифат инсоннинг бошига тушган ташвишларни енгиллатиш, унга руҳий қувват бахш этишини ҳисобга оладиган бўлсак бугун бир-биримизга ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ керак эканимизга шубҳа йўқ. Демак, биз Сиз учун меҳнат қилишни давом эттирамиз, Сиз ҳам ўз хонадонингиз, оилангиз, маҳаллангиз билан қадрдон нашрингиздан узоқлашмайсиз, деб ишонамиз!

Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган артист, қорақалпоқ элининг доврўи-
га доврўқ қўшаётган севимли қизларидан бири, “Дўстлик” ордени соҳибаси Айгул Нади-
рова куйлаганда сахнаю майдонлар денгиз чавалайларининг хайқирқлари, тўрғай сай-
роқлари билан тўлгандек бўлади.

Зулфия номидаги
Давлат мукофоти
совриндори,
Осиё чемпионати,
Жаҳон кубоги каби
дунёнинг нуфузли
беллашувларида спортнинг
қиличбозлик тури бўйича
совринли ўринларни эгаллаб
келаётган Шаҳноза
Тоғаймуродованинг дадил
қадамларида, опаси
Ўзбекистон чемпиони, спорт
устаси Чарос эришаётган
ютуқларда Ватанимиз
шуҳратига шуҳрат қўшишни
орзулаётган қизларимиз
учун катта ибрат бор.